Armanii din Serbia

Pompiliju Sfera

Цинцарин чита вест да је Охрид заузет. Карикатура у Вечерњим новостима од 23 новембра 1912.

Марија Трандафил

Иконостас у цркви св. Николе пре пожара.

Armanii din Serbia

Cel mai timpuriu document istoric care pomeneste despre existenta vlahilor, este un vechi manuscris rusesc "Povest vremjonih ljet", scris in veacul al XII-lea, care descrie anul 898, venirea si cucerirea Panoniei de catre unguri, pomeneste concret si de existenta vlahilor. "Venisera ugri (unguri) din rasarit si s-au napustit peste muntii inalti si au inceput sa se razboiasca cu vlahi si sloveni...”
Un alt zapis din anul 1066, scris de catre autorul bizantin Kekaumenos, de origine armean din Tesalia, aminteste deasemenea despre o intelegere dintre vlahi, greci si slavi pentru a protesta impotriva unor dari noi impuse de bizantini.
Majoritatea istoricilor sunt de parere ca denumirea de vlah a aparut in Eviul Mediu, ca a fost data de catre triburile germanice sau de catre slavi, denumire pentru bastinasi traco-iliri romanizati din peninsula balcanica.
Eu consider ca acest termen de vlah, este mult mai vechi si deriva din timpuri stravechi, de la cultul zeului Val, Bal, Moloh…etc, una si aceiasi denumire cu Armis la traci si Hermes la greci. De aici provine numele antic Sarmisegetuza, capitala geto-dacilor, dar si numele de arman, al macedo-vlahilor
(https://talcuireapocalipsa.wordpress.com/2017/10/07/sarmisegetuzadenumiresimbolica-marcul-viteazul/).

Dupa batalia de la Pydna (168 I.Hr), Macedonia este cucerita si ocupata de Imperiul Roman si inceteaza sa mai existe ca stat independent.
Dupa spusele multor autori, o alta mare lovitura, nu doar pentru macedo-vlahi, ci si pentru vlahi nord dunareni va fi navalirea popoarelor slave in veacul VI si VII, care treptat vor desparti legaturile dintre vlahi de nord si sud.
Dintre toate neamurile cate s-au asezat in peninsula balcanica, dupa retragerea legiunilor romane, nici unul nu influenteaza asa de mult asupra vlahilor ca slavii. Slavii ne-au influentat sub raportul rasei, al limbii, al organizarii sociale si de stat, sub raportul cultural si bisericesc.
Populatia romanica dela sud de Dunare care izbutise pana acum sa se mentina, a primit, prin navalirea Slavilor, o grea lovitura. A fost dislocata de navaliri repetate ale acestor noi stapanitori. Din aceasta cauza, o parte din bastinasi au fugit spre tinuturile mai ferite din spre miazazi spre coasta dalmatiei, iar alta parte a fost ucisa sau luata in robie. In sfarsit, o ultima parte, a ramas pe loc. Desi in inferioritate numerica indigenii pe tot parcursul Eviului Mediu si chiar pana in zilele noastre, vor avea o influenta asccentuata asupra Slavilor.
Din intinsa masa romanica de odinioara, n-au mai ramas decat unele fragmente : Romanii din Macedonia sau aromanii istroromanii. Pana in veacul al XVIII-lea mai traiau prin Dalmatia Morlacii sau Maurovlahii, alta rarnasita a populatiei romanice din Balcani. Azi insa, ei au disparut aproape complet, fiind asimilati de catre Sarbi si Croati.

La nord de Dunare, procesul etnic s-a desfasurat in sens invers, slavi au fost cei care au disparut, asimilandu-se treptat in masa dacoromana, ceea ce poate confirma ca ei probabil erau mai numerosi decat macedonieni.
Totusi, cu toate acestea, pe parcursul istoriei, activitatile macedo-vlahilor i-au amploare in cadrul vastului Imperiu Otoman incepand din veacul XVII, XVIII, XIX si jumatatea secolului XX.
Din sec. XVII-XVIII, macedo-vlahi incep sa treaca treptat, de la viata nomada de pastori, la viata sedentara din orase. Se ocupa cu comertul si cu transportul de marfuri din diferite regiuni ale Imperiului. Transportatorii de marfuri erau foarte cautati la acele vremuri, deoarece drumurile erau pline de talhari periculosi si nu orcine indraznea sa se incumete la o astfel de angajare.
Astfel in timp, armanii incep sa se imbogateasca si sa prospere din ce in ce mai mult.
Pe la mijlocul veacului XVIII, se dezvolta legendarul oras **Gramos**, care ajunge sa aibe cca 40.000 de locuitori, doua biserici, scoli, banca, magazine si ateliere. Aici pe varfurile muntilor, intre Grecia si Albania, autonomia macedo-vlahilor devine apsoluta. Dintr-un catun de munte se dezvolta acest oras ce devine demn de o metropola imperiala europeana.
Cele mai de seama trei familii care conduceau orasul erau - Paciura, Pişota si Hagisteriu, precum si capii de familii mai mici precum Statulali, Lape, Koku si Gala. Important de spus ca fiecare din aceste familii, aveau ceci de mii de oi, mai multe sute de capre si cai.
In Gramos era deasemenea o fabrica de prelucrat lana, tesatorie de chilimuri, cuverturi si haine de port national, fabrica de branzeturi, produse exportate peste tot prin Europa.
Aceasta situatie prospera nu a tinut mult timp, deoarece turcii au inceput sa impuna noi taxe tuturor supusilor si intreprinzatorilor.

Cu venirea lui Ali-pasa Tepelen, au inceput zile negre pentru armani din aceste regiuni.

Cel mai insemnat oras era in schimb **Moscopole**, centru economic si cultural al macedo-romanilor, situat in rasaritul Albaniei. Pe la mijlocul sec. XVIII avea cca 80.000 de locuitori, 72 de biserici, mai multe scoli, metropola cu academii si tipografie, centru cultural al Albaniei si Epirului.
Dupa distrugerea orasului de catre turcii lui Ali-Pasa, intre anii 1769, 1788 si 1821, armanii parasesc orasul si se stabilesc prin nord, in Serbia, Ungaria, Principatele Romane, Austria, iar unii din ei, ajung si pana in Polonia, Germania si alte tari.

Multi macedo-vlahi care se stabilesc in Serbia, vor fi principali intreprinzatori in dezvoltarea si modernizarea oraselor, **Sarbi stabilindu-se la orase, abia dupa plecarea turcilor.**
După caderea Constantinopolului, sultanul Mahomed Cuceritorul devine de facto suveran si al creștinilor de rit ortodox din imperiu.

Sultanul a recunoscut Patriarhul Ecumenic ca lider național și religios al grecilor și altor etnii, care in felul acesta castiga o deosebita importanță, deoarece otomanii nu făceau nici o dinstincție legală între religie și naționalitate, considerându-i pe toți ortodocșii din imperiu ca aparținând unei singure entități.
Aceasă poziție a Patriarhiei în statul otoman a încurajat proiectele rezistenței grecești, care era centrată pe reînvierea și revitalizarea Imperiului Bizantin. Patriarhul și ceilalți ierarhi ai bisericii ortodoxe constituiau primul centru de putere al grecilor din sânul statului turc, unul care a reușit să se infiltreaze în structurile de bază ale Imperiului Otoman, atrăgând de partea lor și o bună parte a fostei nobilimi bizantine.
Ca rezultat al administrației ecleziastice și fanariote, grecii au atins o culme a influenței lor în secolul al XVIII-lea, perioadă în care s-au dovedit cei mai influenți dintre toate națiunile supuse ale imperiului.
În regiunile Central Balcanice, situația era puțin diferită. In secolul al XVI-lea o parte din slavii de sud, pentru a se bucura de toate drepturile cetățeniei otomane, si-au manifestat dorinta spre convertire la islam, fenomen foarte puternic prezent printre locuitorii Bosniei Otomane. În același timp, sârbii au preferat să nu se convertească, dar au încercat să obtina poziții militare de prim rang.
Cu timpul, prezența slavilor în administrație devine extrem de periculoasă pentru statul otoman, de vreme ce acești supuși au tins să-și ofere sprijinul armatelor Habsburgice în contextul Războiului dintre Liga Sfântă și Imperiul Otoman. Până în secolul al XVII-lea, Patriarhul Grec al Constantinopolului a devenit conducătorul administrativ și religios suprem al tuturor supușilor ortodocși din imperiu, indiferent de apartenența lor națională. Toate patriarhiile care fuseseră independente până la acea vreme, inclusiv Patriarhia Serbiei, fondată încă din 1557, au fost trecute sub autoritatea Bisericii Grecești.
În plus, începând din secolul al XVII-lea, otomanii au început să întâmpine probleme în dirijarea relațiilor lor externe. Poarta a fost pusă pentru prima oară în situația de a se angaja în tratative diplomatice cu vecinii săi. Dată fiind tradiția otomană de ignorare în general a limbilor Europei Occidentale, oficialii turci s-au văzut în imposibilitatea de a participa la orice fel de negociere cu Apusul. Poarta s-a folosit pentru aceste sarcini diplomatice de ‘greci’, care erau printre cei mai cultivați din imperiu. Ca rezultat imediat, așa-numiții fanarioții, membrii ai familiilor grecești originare de obicei din Constantinopol, au ajuns în situația de a ocupa înalte poziții de secretari și interpreți ai oficialilor și ofițerilor otomani.
Negustorii greci și clericii de origine aristocratică bizantină, printere care si **macedo-vlahii**, mai mult sau mai putin grecizati, castiga o mare prosperitate economică și politică și care au fost cunoscuți mai apoi ca **fanarioți**, asezati în cartierul cel mai nord-vestic al Constantinopolului, devenit centrul puterii grecești, după stabilirea sediului Patriarhiei în 1461 (la scurtă vreme după ce Hagia Sophia a fost transformată în moschee).

Fanarioții au intrat rapid în competiție cu musulmanii pentru unele dintre cele mai importante funcții administrative din imperiu. Unii dintre ei erau implicați în munca de colectare a impozitelor, erau împuterniciți să controleze monopolurile comerciale, lucrau ca subcontractori în diferite întreprinderi, au devenit furnizori ai Curții Sultanului și au căpătat demnitatea de domnitori ai unuia sau altuia dintre **Țările Române (Moldova și Muntenia)**. În timp ce-și îndeplineau funcțiile oficiale, ei s-au lansat în afaceri private, câștigând controlul asupra comerțului de maximă importanță pe Marea Neagră. Fanarioții au reușit să-și extindă negoțul mai întâi în Regatul Ungariei, iar după aceasta în toate țările Europei Centrale. Toate aceste afaceri au intensificat contactele lor cu națiunile occidentale, iar drept consecință fanarioții au învățat limbile occidentale și au cunoscut foarte bine cultura statelor apusene.

Domniile fanariote în Țările Române

În perioada fanariotă au fost numiți în cele două principate 31 de domni din 11 familii diferite. Lupta pentru domnie era așa de încrâncenată, încât a provocat asasinate între membrii aceleiași familii. Multe dintre acestea au fost de origine macedo-vlaha: **Mavrocordat, Ghica, Cantacuzino, Caradja, Callimachi (Călmașu).**

Conform spuselor istoricului sarb Dusan J. Popovici, marea majoritatea a preotilor si a invatatorilor din regiunile noastre (sec. XVII-XVIII si XIX), nu au fost greci ci de origine armani.

Cele mai importante familii fanariote:

Familia Callimachi (Călmașu), la origini o familie boierească din Moldova;
Familia Cantacuzino;
Familia Caradja;
Familia Ghica, la origini o familie albaneză, probabil cu strămoși armãni;
Familia Kavadas
Familia Mavrocordat
Familia Mavrogheni
Familia Moruzi
Familia Rosetti
Familia Șuțu
Familia Ipsilanti

Carturari sarbi de origine macedo-vlaha

Mihajlo Idvorski Pupin (4 octombrie 1854-12 martie 1935) a fost om de stiinta, inventator, profesor la Univerzitatea din Columbia, obtine medalia iugoslava “Beli orao Prvog reda”, devine consul onorific al Serbiei in SUA…
Pe parcursul cercetarilor sale, Pupin aduce concluzii importante din

domeniul telegrafic, telefonie, rontgen, electrotehnica, bobinaj.
Pe parcursul vieti obtine mai multe medalii si premii, a fost si membru al academiei de stiinta din America, al academiei de stiinta din Serbia, medic onorific la diferite univerzitati…
Mihajlo Pupin sa nascut in satul banatean Idvor din comuna Kovačica (in timpul acela era in Imperiul Austro-Ungar). Tatal Konstantin, mama Olimpijada. A avut patru frati si cinci surori.
Scoala elementara o face in localitatea natala, iar apoi scoala generala germana la Perlezu, iar liceul in 1871 la Pančevo.
In 1872 pleaca la Praga, cu o bursa, unde continua scolarizarea.
Dupa moartea tatalui sau, la varsta de doar 20 de ani, pleaca in America in 1874, se angajeaza ca simplu muncitor, in parallel invatand mai multe limbi straine, engleza, greaca si latina. In 1879 reuseste sa se inscrie la studii la Univerzitatea din Columbia. Pe parcursul studentiei, se intretine singur tinand ore particulare si lucrand lucruri fizice grele.
Termina facultatea in 1883, cu rezultate foarte bune in domeniul matematici si fizici. Continua pe parcurs sa studieze si in Anglia, la Univerzitatea din Cambrige, apoi la Berlin.
In 1888 se casatoreste, intemeiaza mai multe Fonduri in Serbia si Macedonia, printer care si un fond pentru ajutarea scolarizarii elevilor premiati.
Se stinge din viata la data de 12 martie 1935 la New York.

Jovan Dučić (1871-1943) a fost scriitor sarb, de origine macedo-vlaha, poet si diplomat. Se presupune ca sa nascut la Trebinje. Tatal sau Andrija a fost comerciant, mama sa Jovanka, in afara de Jovan si Milena, mai avea inca doi copii dintr-o casnicie anterioara.
Scoala elementara o face in localitatea natala, iar apoi la Mostar inscrie scoala de comert. La Sarajevo face scoala de invatatori 1890 -1891, iar apoi la Sombor 1893. Mai tarziu va merge la Geneva si se inscrie la facultatea de Filozofie-sociologie.
La intoarcere in Serbia, din anul 1907 este angajat al Ministerului de externe, primind functia de slujbas. Din 1910 devine atasat diplomatic la Tarigrad si Sofia, ca mai apoi din 1912-1927, la Roma, Atena, Madrid si Cairo. Din 1933-1941 devine trimis diplomat la Roma si Bucuresti. La Bucuresti din 1937 este angajat ca primul ambassador iugoslav.
Incepand razboiul, in 1941 pleaca in America, unde se si stinge din viata pe 7 aprilie 1943.

Dimitrije Anastasijević Sabov, (Neguš 1724 sau 1726 la Sremski Karlovci 1803.). A fost binefacator si intemeitor a primului gimnaziu sarb din Sremski Karlovci.
Cel mai probabil sa nascut in Macedonia la Neguš, intr-o familie de armani. Intre anii 1732-1733, se stabileste la Zemun, iar la scurt timp trece la Novi Sad, unde devine croitor meserias.
Sabov sa stabilit la Sremski Karlovci ca meserias, deoarece in acea perioada acest oras cunoaste o prosperitate rapida.

Pe parcursul anilor, ca un meserias iscusit reuseste sa agoniseasca o insemnata avere., insa ne avand parte de copii, deoarece toti i-au murit, se decide sa ofere ajutor Mitropoliei din Karlovac o suma enorma de 20.000 de forinti, pentru construirea de institutii si de cladiri necesare. Dimitrije Sabov a contribuit si la continuitatea Imperiului Austriac, oferind Tarului Iosif al II-lea, la sfarsitul veacului XVIII o suma enorma de 30.000 de forinti.

Baronul Gheorghe Simeon de Sina, (20 noiembrie 1782, Nis-18 mai 1856, Viena) a fost unul din cei mai renumiți întreprinzători și bancheri austrieci, membru al Camerei Magnaților maghiari, precum și consul general grec la Viena în timpul Imperiului Habsburgic. A fost un susținător al artelor și al arhitecturii vieneze. Baronul a fost considerat ca cel mai bogat om din Austria după familia Rothschild.
Gheorghe din familia Sina a fost singurul copil al lui Simeon Gheorghe (1753-1822) din prima căsătorie a acestuia cu Irene Czippe (1767-1793). El a mai avut un frate vitreg, Ioan Simeon (1804-1869), din cea de-a doua căsătorie a tatălui său cu Katharina von Gyra (1777-1843). Gheorghe Simeon a fost căsătorit cu Katharina Derra von Moroda (1792-1851), având un singur fiu, pe renumitul întreprinzător, bancher și mecenat Simeon Gheorghe (1810-1876). Pe tot timpul existenței familiei în Austria, ea fost de religie greco-ortodoxă. De abia două din cele patru nepoate sau convertit, după soții lor, la catolicism.
Tânărul Sina a condus din anul 1803, alături de tatăl său, o casă de comerț angro la Niș, pe care părintele său o fondase în 1798. După mutarea familiei la Viena în 1811, cei doi au devenit supuși ai Imperiului Austriac, primind permisiunea pentru a conduce o firmă de comerț angro și în capitală. În consecință, bătrânul Sina a fondat instituția austriacă „Casa de comerț angro și banca Sina”. Ca urmare a achiziției dominioanelor maghiare Hodos și Kisdia, familia a fost înnobilată în Ungaria cu titlul „de Hodos și Kisdia”, pe 3 aprilie 1818. După moartea tatălui său în 1822, Gheorghe a preluat, în calitate de cel mai vârstnic fiu al lui Simeon Gheorghe, casa bancară sub nume propriu; fratele lui vitreg, Johann Simon, a rămas implicat în afacere.

Sina a controlat o mare parte a comerțului cu bumbac pe Dunăre și în Levant, mai târziu cu lână de oi, lemn, cărbune și sare, iar de la mijlocul anilor 1830 în principal cu tutun. Relațiile sale comerciale s-au extins în cele mai mari capitale europene, până în Egipt și India. El s-a implicat și în industrie, ca de exemplu la fabrica de filatură și fire toarse de bumbac și de in din Pottendorf, la fabrica de hârtie din Klein-Neusiedl (ambele în Austria Inferioară), dar mai ales în activități de transport, mai întâi la calea ferată cu tracțiune animală Linz-Budweis, apoi la calea feroviară sudică Viena-Gloggnitz. A fost și consilier angajat în cunoscuta societate Donau-Dampfschifffahrts-Gesellschaft .
La 26 iulie 1832, impreuna cu fratele său vitreg au fost înnobilați ca baroni

maghiari, iar la 8 martie 1838 ca baroni austrieci. Începând de atunci banca s-a denumit „Bankhaus Baron von Sina”. Pe lângă aceasta au obținut, în 1836, dreptul de a purta acest titlu în Boemia, Moravia și Silezia.
Banca baronului de Sina a achiziționat obligațiuni de stat și a procurat fonduri pentru afacerilor monarhiei. Nobilul a fost ales deja în 1823 deputat al comitetului de afaceri en-gros, fiind directorul instituției în perioada 1825-1849. Începând din 1849 și până la decesul său (în 1856) a fost viceguvernator al Băncii Naționale a Austriei și președinte al Căilor Ferate de Stat din Austria. Baronul a mai fost și consul general al Greciei la Viena (1834–1856).

La moartea baronului, acesta a lăsat o avere estimată la 50 de milioane de florini, iar statul ia datorat 3 milioane fl. Numele lui George Simon a fost acordat postum străzii Jägergasse din sectorul vienez 22, Leopoldstadt (1877), care a devenit Sinagasse.
Sina a avut merite mari în înființarea Institutului Politehnic (în prezent Universitatea Tehnică) din Viena. De asemenea, l-a însărcinat pe arhitectul Theophil Hansen cu construcția observatorului din Atena (1845) precum cu planificarea unei universități în capitala greacă.
Pentru extinderea Bisericii Grecești din Viena l-a angajat tot pe arhitectul Teophil Hansen, care își desfășura activitatea la Atena. Colaborarea fructuoasă cu Hansen l-a determinat pe acesta din urmă să se stabilească la Viena, unde a realizat proiectul clădirii Consiliului Imperial din Viena, actuala clădire a Parlamentului Austriei.

Gheorghe Sina a contribuit între altele și la finanțarea construcției Catedralei „Nașterea Sf. Ioan Botezătorul” din Arad. De asemenea, a îndeplinit un rol conducător în extinderea rețelei de căi ferate din Ungaria și a finanțat construcția podului de lanțuri peste Dunăre între Buda și Pesta (1843-1849).
Baronul de Sina care a fost cetățean de onoare al orașelor Arad, Budapesta și Szeged a fost decorat cu mai multe ordine printre care:
Ordinul Imperial al Coroanei de Fier clasa a II-a
Ordinul Imperial Rusesc „Sf. Ana” clasa a II-a cu briliante
Mare Comandor al Ordinului Regal Grec al Mântuitorului
Ordinul de Merit al Imperiului Otoman.
Gheorghe Sina a deținut cele mai multe domenii, terenuri și proprietăți imobiliare. După moartea sa unele au fost vândute, iar după decesul fiului său, averile au fost împărțite între fiicele lui Simeon.

Janać Kumanudi, bancar din Belgrad. Familia Kumanudi este de origine armana, care sa stabilit la Belgrad, venind din Jedren, pe la anul 1823. Arhivele belgradene din 1840, amintesc despre trei membri ai acestei familii. Atanasaći Kumanudi, Janaćije Kumanudi si Đorđe Kumanudi. Atanasije (Atanasaći) Kumanudi a fost proprietarul unei brutari, este mentionat ca tatal bancarului Jovan Kumanudi.

O alta ramura a acestei familiar ar fi fost proprietara unei alte brutari din apropierea candva asa numitului hotel „Nacional".
Unu dintre inaintasi acestei familii, Georgije (Đorđe) Kumanudi - Šekerdžija, a trait la Zerek, adica o parte din strada Kralja Petra. A fost fratele lui Atanasije. Cei mai vechi membri erau inmormantati in vechiul cimitir belgradean Tašmajdan.

Anastas Popović (1786-1872), de origine arman, a fost primul comerciant si bancar din Zagreb. Impreuna cu alti oameni de afaceri, intemeiaza in 1846, prima banca de economii din Croatia.
A fost si primul presedinte al Camerei de Comert, intemeiata pe 16 februarie 1852 la Zagreb.

Familia Špirta – Spirta. In timpul expanziuni orasului Pančevo, ca oras de granite si de comert, aici se stabilesc si membri familiei Spirta. Familia a venit din localitatea Sačište si s-au stabilit la Ruma, Zemun, Viena, Rusia... Au fost printre cei mai bogati oameni din Viena. Pe parcursul sec. XIX, au avut in posesie mai multe nave la Dunare, fabrica de matasa, faceau comert cu alimente, aveau mai multe banci, transport de marfuri si altele.

Familia Bozda este de origine armana din Moscopolie. Acest nume de familie este amintit printere macedo-vlahi din localitatea Vaca 1755 si Pesta 1806. Jelena, fica senatorului din Sentandrei (Ungaria), Jovana Belanović a fost casatorita cu bogatul arman Naum Bozdu.
Familia este cunoscuta dupa numeroasele binefaceri facute. Armani din familia Bozda erau stabiliti la Zemun (Kosta Bozda 1715), Novi Sad (1768 Janko Bozda 1796), Osijek (comerciantul Naum, 1775), Novoa Gradiška (Georgije, decedat 1790) si Balašađarmatu (1818).
Familia de negustori a lui Jovan Bozda a ridicat biserica ortodoxa greaca din Sentandrei 1815.

Hećim-Toma Kostić sau Konstantinović (Macedonia, Kožani, 4 aprilie 1778-Pančevo, 9 octombrie 1848), a fost vindecator ca si mama sa cunoscuta sub numele de Ćira-Manea.
Devine cunoscut vindecand pe cei mai cunoscuti razboinici si voievozi din Prima si a Doua rascoala din Serbia. Il vindeca chiar si pe cneazul Miloš Obrenović, care drept rasplata il elibereaza de toate darile catre stat, ii semneaza o diploma si ii ofera o pensie de 150 de taleri anual.
Toma a mai fost si chirurg in armata, vindecand raniti sarbi (1848).
Moare la datorie de holera la Pančevo.

Hadži-Dimitrije Rošu, este familie de origine armana, din Moscopolie, care de pe la anul 1800 se stabileste la Belgrad.
Hadži-Dimitrije Konstantinović Rošu (1780-1860), dupa distrugerea orasului Moscopolie, fuge si se stabileste la Belgrad.

Aici reuseste sa intemeieze un mare atelier de manufactura, avand 24 de angajati. Fiind prieten cu kneazul Miloš, este prigonit de turci. Se refugiaza la Tesalonic impreuna cu alti Armani (Kutula, Antula, Zagla, Kapra, Guša, Luča, Toska...). Dupa revenirea lui Obrenović la putere in 1858, se reantoarce la Belgrad. Moare in 1860.
Casa lui Hadži-Dimitrija Konstantinovića Rošu era pe locul unde azi se gaseste banca Nationala a Serbiei.

Konstantin Hadija, a fost secretar a lui Miloš Obrenović, iar fiul Josif Hadija, brav comerciant, proprietar al unei fabrici de bere.
Konstantin Hadija sa nascut la Zemun. Bunicul sau sa mutat in acest oras, venind pe la 1800 din Melnik (Bulgaria), el facand comert cu aur.
Bunica sa Franciska Kracajzen, a fost fica unui proprietar a unei fabrici de bere din Zrenjanin.

Koča Duka Pešika. Katarina-Katica Kara-Marković (1815), a fost fica voievodului Nikola Kara-Marković si a Sarei Karađorđević, care in 1835 se casatoreste cu Konstantin (Kosta, Koča) Duka-Pešika din Belgrad. Koča Duka Pešika locuit des la palatal cneazului Aleksandru Karađorđević, care era unchiul sotiei sale Katarina Pešika, nascuta Kara-Marković.
Familia Pešika este de origine macedo-vlaha, venita la Belgrad din Klisura in 1790. Rudeniile lor din Bulgaria si-au luat numele de familie Pešikov. Aveau filiale comerciale la Triest din 1840.

Kosta Glavinić (Belgrad, 24 januarie 1858-Belgrad, 25. septembrie 1939). A fost inginer si angajat public. Este nascut la Belgrad fiind fiul lui Dimitrije Glavinić, comerciant si deputat si al Jelenei nascuta Rošu.
Termina scoala Mare de poduri si tuneluri la Belgrad si Berlin in 1884. In acelasi an se angajeaza la Ministerul de Constructii. In anul 1885 devine docent, iar din 1886-1903 profesor. In aceiasi perioada devine consilier municipal, iar din 1910-1918, primar general al Belgradului. Intre anii 1908-09 Ministru Dreptati, iar din 1911 comisar al bancii Nationale a Serbiei.
In razboaiele din 1876-78, 1885 si 1912 este paramedic, organizator si inspector general de spitale.
A depus efort in mod special ca Serbia sa poata exporta semi prefabricate agricole. A construit uscatoare pentru prune, cuptor pentru incalzit camine, pentru care a fost premiat la Paris si decorat cu premiul Sfantul Sava de randul I in 1928.
In ziua de azi o strada din Belgrad poarta numele sau.

Familia Hadži-Toma (Tomić)**,** isi trage originea de la Hadži-Toma Opulos (1796-1885). Au plecat din Melnik si s-au stabilit in Zemun si Belgrad.
Fiul Svetozar Hadži-Toma a fost casatorit cu Katarina German, o rudenie a cnezului Obrenović.
Familia avea in Zemun mai multe immobile, printre care si cafenele.
Hadži-Toma (1796-1885), comerciant en-gros si posesor, nascut

deasemenea in Melnik. Unchiul sau din Zemun il ajuta si il inscoleaza si ii deschide un magazin cu haine din piele.
Hadži-Toma se casatoreste cu Jelena, fica lui Hadži-Brzaka, intemeietorul familiei Hadži-Brzaković.
Magazinul lui Hadži-Toma era situat pe strada Karađorđe numarul 16.
Hadži Toma moare pe 19 mai 1885 la varseta de 89 de ani.

Nobili Armani

Armani au primit titluri nobiliare austriece deja de la jumatatea sec. XVIII-lea.
In Banat au fost in general comercianti sau exportatori, ocupandu-se in special cu exportul de cornute si porci.
Din 1762 sunt mentionati nobili armanii Dimbo, Karacšon, Popovics, Pustai, Andrejević (1763), Antonovići (1751), Zako de la Bajša (1751), Đuričko de la Modoša (1783), Dadani de la Giulvaz (1782), Kojić de la Fridhaza (1782), Nako de Semilklusa (1782), Nikolić de Rudma (1783), Turska Kanjiža.
In timpurile acelea catolicii primeau foarte usor titlul nobiliar, insa ortodocsi foarte greu.
La adunarea de la Timisoara din 1790, titlul de nobili mai primesc: Avakumović (1792), Aleksijević (1791), Damaskein de Nemeta (1799), Demelić de Panjova (1796), Dimia Papadema (1792), Duka de Kadar (1792), Kostić (1791), Janković-Mirovnik, Emanuel Janković (1791), Marković (1794), Mihajlović (1792), fratii Mihajlović (1792), Popović Dionisije (1791), Popović Rabudicki (1792), Nikolić Manojlo (1791), Nikolić de Kekeša (1797), Hadži-Mihali de Turski Bečej (1798).

Luptatori-rebeli armani din Serbia

In veacul XIX, armani sunt deja un strat social bine inchegat in Serbia, Voievodina si Grecia. Prima rascoala a sarbilor din 1804-1813, in frunte cu Karadjordjevic, nu era cu putinta sa existe fara implicarea macedo-vlahilor, deoarece ei reprezentau partea intelectuala a populatiei rasculatilor din pasalacul de Belgrad.
Deoarece in Serbia in acele timpuri erau foarte multi analfabeti care nu stiau carte, inclusiv cnezul Karadjordjevic, macedo-romanii erau foarte bine veniti, pentru tratative diplomatice.
Armani cunosteau foarte bine mai toate limbile popoarelor crestine din balcani, precum si limba turca. Deoarece erau raspanditi peste tot prin Europa, ei erau foarte bine pusi la punct cu situatia diplomatica din zona, foarte capabili si luptatori iscusiti pentru eliberarea balcanilor de subjugul otoman.
Astfel comandantul Milenko Stojković (1808), a avut traducator un arman, iar functionarul lui Haiduc Veljko, era Rista Dimitrijević, macedo-vlah granicer, care avea porecla “Leško” si era din localitatea Malovište. In

1853 a venit in Grocka, iar de aici in 1893 se muta la Smederevo. S-a ocupat cu comertul, a avut bruterie, tutngerie si macelarie.
In Smederevo a avut o cafenea numita “Makedonija”. A avut doi copii Lambru si Dimitrie. Rista a fost in cavaleria cnezului Mihailo, iar in 1880 devine membru al tribunalului comunal. A decedat in 1916.

Vujica Vuličević a fost pisar, a stiut limba turca si greaca. Se presupune ca a fost de origine arman.

Petar Ičko, a purtat tratativele cu turci. Sa nascut in Macedonia Egeica. A fost comerciant, exportator la Belgrad. Intre anii 1792-1796 a ocupat functia de consilier de comert, iar intre anii 1797-1799, s-a angajat in slujba diplomatica la Berlin. Misiunea sa cea mai importanta a fost in Prima rascoala sarbeasca find diplomat la Tarigrad 1806-1807. Dupa incheierea paci Ičko ocupa si functia de magistrat la Belgrad.

Naum Krnar, din Moscopolie. A cunoscut mai multe limbi si sa ocupat cu comertul. Avea afaceri cu alimente si piele. Sa casatorit de doua ori, prima data cu Marija cu care acea doi copii. Avea casa la Dorćol in Belgrad. Cea de-a doua sa sotie sa numit Marica si a fost de religie musulmana. Dupa inabusirea Primei rascoale sarbesti, Krnar se stabileste o vreme la Zemun, iar apoi la Novi Sad, ca mai apoi sa ajunga la Hotniu in Rusia, unde impreuna cu Karađorđe a trait pana in 1917. Se presupune ca facea parte din Eteria, fiind omul de legatura al cnezul Karađorđe. In dimineata zilei de 13 julie a fost ucis la Radovanjski lug impreuna cu Karađorđe. Karađorđe a fost omorat cu toporul, iar Krnar cu pusca. Le-au fost apoi taiate capetele si trimise la Tarigrad. Trupurile lor au fost inmormantate la Radovan, iar capetele in biserica Soborniceasca din Belgrad.

Trimisi rusi in misiunia Primei revolte, erau deasemenea Armani, in frunte cu **Rodofinikin**, in schimb au fost inlocuiti, deoarece sarbilor nu le erau pe plac, acestia dorind rusi adevarati. Rusii l-au inlocuit pe Rodofinikin, in locul lui punandu-l pe **Nedoba Teodor si acesta** probabil tot arman.
Seful armatei rusesti, colonelul Bala Palev (Atanasije), era de origine din Moscopolie.

Žikić Velčo din Mavrova, a fost primul dintre rasculati care in 1806, impreuna cu taranii din Deligrad, vor sapa transee, pe care turcii nu reusesc sa le cucereasca pana in 6 octombrie 1813.
Despre Velčo sunt foarte putine date istorice. Se presupune ca sa nascut la Rekalia langa Skoplje.

Cincar Janko, nascut la Ohrida in 1797, erou al Primei rascoale.

Cincar Marko Kostić, nascut la Belica pe la anul 1770. In Serbia sa stabilit in 1800. Dupa izbucnirea rascoalei, se alatura lui Karađorđe,

ajungand unul dintre cei mai mari eroi.
Alti rebeli cunoscuti mai sant Jorgač cu ai sai camarazi, **Zagla si Farmaklija.** Đorđe Zagla, sa nascut la Blace. In Serbia a venit cu cei trei frati ai sai Dimitrije, Pavlo si Teodor. Sa stabilit la Smedereo.
Mai sunt amintiti: Petar Foca, Konda Bimbaša din Polimlja, Janko Popović din Ohrid, Čolak Anto din Prizren, Vule Gligorijević, Kosta Beg, Dimitrije Kujundžić, Đeleš Đorđe, Tomo Kostić, Samuilo Jakovljević si inca multi altii.

Nikola Marković-Koca sau Koca Marković (Požarevac, 1795- Požarevac, 17 martie 1836). A fost comerciant, ministru, presedinte al consiliului National, primul premier a Regatului Sarb.
La inceput sa ocupat cu comertul de porci. A colaborat cu cnezul Milos. Acesta avea ferma, iar Koca vindea animalele in Austria.
Koča Marković va fi ales ministru de finante pe data de 23 aprilie 1834. Dupa revolta lui Mile, cnezul infricosat ca va pierde guvernarea, da ordin sa se aduca constitutia numita “Sretenjski ustav”, in februarie 1835, prin care va imparti guvernarea cu consiliu National. Cu aceasta ocazie politica, Koča Marković devine presedintele Guvernului Regatului Serbiei.
A fost casatorit cu sora lui Stevče Mihailović, mare om politic. Se stinge din viata in 1836 si este inmormantat langa biserica Soborniceasca din Požarevac.

Dragomir Vasić – Dragiša, scriitor, publicist, om politic, nascut in Serbia, in orasul Gornji Milanovac (1885 – 1945). Tatal sau Vićentije, este de profesie comerciant, iar mama sa Hristina este de origine armana.
Invatamantul primar il face in orasul natal si in Čačak, iar liceul si facultatea de drept la Belgrad. Se casatoreste cu Stojana Ribarac, deschizand apoi un birou de avocatura. Fiind ofiter de rezerva, ia parte la razboaiele din anii 1912, 1915-1918.
Dupa moartea sotiei sale in 1917, incepe sa se ocupe cu politica, devine publicist si redactor la ziarul Progres, scrie impotriva coruptiei si a indiferentei parlamentarilor in privinta soldatilor cazuti si a veteranilor de razboi. Cu toate acestea reuseste sa publice si cateva carti.
In 1924 se recasatoreste cu rusoaica Nataša Aleksandrova, din familie nobila, aceasta refugindu-se in Iugoslavia, dupa revolutia bolsevica din Rusia.
Intre timp, biroul sau de avocatura devine printere cele mai cunoscute din Belgrad. Din 1933 devine publicist al academiei regale din Serbia si membru al lozei masonice.
Dupa ocupatia nazista din aprilie 1941, se alatura generalului Draža Mihailović devenind consilier si ideologul miscari regalistilor cetnici, iar dupa ceva timp, este denumit adjunctul generalului.
In toamna anului 1944, din cauza partizanilor comunisti a lui Tito, este nevoit sa fuga din Serbia. Se considera ca a fost prins si asasinat de catre fascisti croati, dorind sa treaca fraudulos in Austria.

Đorđević Vladan (nume de botez Hipokrat), medic, politician, scriitor, (Belgrad in 1844 – Viena 1930). Tatal Đorđe a fost farmacist, mama sa Marija din familia Leko, comercianti belgradeni. Este din familie de Armani. Scoala si liceul il face la Belgrad, iar studiile de medicina la Viena (1863—1869). In 1867 ajunge chirurg iar in 1871 se reantoarce in Serbia si se casatoreste cu Paulina Bihner cu care are doi copii.
Devine profesor la academia de armata, iar intre anii 1872—1878 medicul personal al minorului cnez Milan Obrenović. Din aprilie 1888 face parte din guvernul lui Nikola Hristić, al Ministerului de invatamant si Ministerului economic. In timpul mandatului sau, reuseste sa aduca schimbari pozitive in economia tari, iar din 1891 devine trimis al Regatului Sarb la Atena, iar din 1894 la Istambul.
Dupa schimbarile politice din tara, este nevoit sa plece la Viena, unde se stinge din viata in 1930.

Karamata Dimitrije, comerciant (Grecia 1734 – Zemun 1789), este de origine macedo-roman, fondatorul unei dintre cele mai vechi familii din Zemun. Sa stabilit in Zemun venind din localitatea Pirgi din Grecia, impreuna cu fratii Anastasie si Filip.
Sa ocupat cu exportul de porci, astfel ca in 1772 cu 4000 de forinti, cumpara una dintre cele mai mari si mai frumoase case din oras.
Pe timpul razboiului cu turci, in 1788 aceasta casa devine sediul comandamentului Imparatului austriac Iosif al II-lea, iar in ziua de azi casa este un monument istoric. In interior se gaseste portretul sau si al sotiei sale din anul 1785, pictat de catre pictorul Georgije Tenecki.
Dimitrije a avut in posesie mai multe case si terenuri, iar in 1785, impreuna cu alti comercianti, ridica o capela ortodoxa in localitatea Prešov din Slovacia.

Pitu Guli, Nascut in 1865 la Kruševo Macedonia – 1903. A a fost revolutionar pe timpul ocupatiei otomane din Macedonia, unul dintre lideri organizatiei revolutionare (VMRO), cel mai mare erou aroman! Familia lui fiind saraca a fost nevoita a se mute la Sofia, cand Pitu avea doar 17 ani. In 1885, Pitu Guli se intoarce in Macedonia, unde intemeiaza un grup de revolutionari impotriva ocupatiei turcesti.
Intors din Bulgaria, Pitu a fost osandit la 8 ani de inchisoare. In 1895, se reiantoarce la Kruševo si devine membru BMORK/TMORO, dedicandu-se indeplin activitatilor revolutionare din Macedonia.
In 1903, devine commandant revolutionar si pregateste oameni sai pentru bine cunoscuta rascoala de Ilinden. Pitu Guli a ramas in istorie ca un brav erou in lupta de la Mečkin Kamen, de langa Kruševo, fiind amintit chiar si de imnul Macedoniei.

Riga de la Fera – (Rhigas Feraios). Este nascut intr-o bagata familie de armani in Velestia, Tesalia. Dupa terminarea scoli, devine invatator in localitatea Kisos . La varsta de 20 de ani ucide un turc de vaza si este

nevoit sa fuga in muntii Olimp unde se alatura unor soldati sub capetenia lui Spira Zerea, iar mai tarziu merge pe muntele Atos, fiind primit de catre staretul Cosma de la manastirea Vatoped. Mai tarziu pleaca la Constantinopol si devine secretar al fanariotului Alecsandru Ipsilante.
Ajuns la Bucuresti se inscrie la scoala si invata mai multe limbi, intrand in slujba domnitorului Nicolae Mavrogheni.
Dupa izbucnirea Primului razboi ruso-turc 1787-1792 a fost indeletnicit cu inspectia armatei din Craiova. Acolo devine prieten cu ofiterul otoman Osman Pazvanoglu.
Face cunostiinta cu razvratitul pasa de Vidin, pe care il scapa de la osanda domnitorului Mavrogeni. Auzind de revolutia franceza de la acea vreme a inceput sa creada ca si in balcani va putea fi facut ceva identic.
Riga de la Fera se intalneste cu episcopii din Grecia si cu conducatori rebelilor cautand suport pentru rascoala. Dupa moartea domnitorului Mavrogeni, Riga de la Fera se intoarce la Bucuresti lucrand o vreme ca si traducator la consulatul francez.
In 1793, Riga pleaca la Viena cu tendinta de a cere de la Napoleon ajutor si suport. In Viena la acea vreme au trait multi greci, asa ca redacteaza ziarul grecesc Efemeris. Riga se angajeaza sa lupte pentru drepturile oamenilor si cetatenilor, pentru o noua constitutie politica, pentru cetatenii Rumeliei, Asia Mica, insulele egee si principatele romane ale Valahiei si Moldovei.

Riga doreste sa ridice o rascoala balcanica impotriva imperiului Otoman. A scris si multe traduceri din limba greaca, precum si poezii ce au fost publicate post mortem dupa anul 1814.
In Triest este arestat de catre autoritatile austriece, ce erau aliati ai imperiului Otoman. Find ingrijorati de revolutia franceza, Austrieci l-au predat turcilor la Belgrad unde a fost aruncat in temnita si torturat. A incercat sa se sinucida imediat dupa incarcerare.
Turci l-au strangulat impreuna cu inca 5 colaboratori ai sai in turnul Nebojša din Belgrad si i-au aruncat in Dunare. Ultimile lui cuvinte erau: ”Am semanat samanta bogata, va veni vremea cand tara mea va culege roade bogate”.

Riga de la Fera cu ideile si poeziile sale moderniste, a aprins flacara revolutionara in Grecia. A scris despre cruzimea sistemului turcesc, despre darile impovaratoare impuse de cotropitori, despre interzicerea invatari istoriei si a limbi grecesti, despre transformarea bisericilor in giamii turcesti. Riga a scris multe carti si poezii despre istoria grecilor care au devenit foarte cunoscute. Una dintre cartile sale cele mai cunoscute Turio scrie: “Mai bine este sa traiesti o ora ca fiind liber, decat 14 ani ca fiind sclav”. Riga de la Fera a scris si “Manifestul revolutsionar” si “ Proclamatsia revolutsionara” in limba aromana.

Jovan Sterija Popović (1806 – 1856), este nascut in Varset din tatal Steria de origine arman (aroman) fiind cel mai mare comediograf sarb al

veacului 19. A fost deasemenea dramaturg, scriitor si poet. A studiat dreptul in Slovacia si a avut o influenta enorma asupra dezvoltari culture sarbesti, nu doar ca scriitor ci si ca intemeitor a institutiilor culturale sarbesti precum Academia de stiinta sarba si muzeul National. A fost sef al Ministerului de cultura. Este cunoscut ca scriitor cu tematica istorca si nationala (Miloš Obilić), precum si comedii satirice: Kir Janja, Pokondirena tikva, Laža i paralaža, Zla žena, Beograd nekad i sad, Rodoljupci…

Branislav Nušić (Alkibijad Nuša), 1864 – 1938, tatal Georgiesu Nuša de origine arman, scriitor, dramaturg, povestitor, jurist. Cel mai mare comediograf, dupa Steria. Sef al orasului Bitola, organizator de teatru in Skoplie din anul 1913. ,

George Murnu, nascut pe 1. ianuarie 1868 in satul Brazi in Macedonia egeica. A crescut in apropiere, in cunoscutul oras arman Veria, oras inconjurat de multe sate armanesti. Este un mare poet, scoala elementara a facut-o in Veria, apoi liceul romanesc din Bitola. A studiat istoria si arheologia si luand in considerare ca era poliglot, a fost si un traducator de exceptie si poet. Din limba greaca veche a trades pe Homer, Sofocle si Esila. Titluri academice a luat la univerzitatile din Bucuresti, Budapesta si Minhen. A scris lucrari foarte importante despre istoria armanilor precum "Vlahia Mare", "Aromanii in Primejdie" … . A scris si poezii in limba armana "Bair di cantic Armanesc" si altele.

Konstantin Jovanovici. Nascut pe 13 ianuarie 1849 la Viena este cel mai mare fiu al fotografului Anastasie Jovanovici. Konstantin Jovanovici termina gimnaziu la Viena iar facultatea de politehnica o face la Zurich in 1870. Dupa absolvirea facultati viziteaza Italia unde face cunostiinta cu arhitectura renascentista.
Conform proiectului sau este ridicat cel mai cunoscut monument istoric din centrul Belgradului dedicat cnezului Mihailo Obrenovici
In 1880 deschide la Viena atelierul sau particular de arhitectura. Dupa 3 ani se casatoreste cu Ana Margareta Glas. Au trait la Viena fara sa aibe copii.
Primeste primele comenzi din Bulgaria si Romania pe la sfarsitul veacului 19.
La Sofia proecteaza primul gimnaziu de baieti si pe urma cladirea adunari Nationale. La scurt timp dupa aceasta primeste oferta de la Laura Mocioni (de origine armana), fica lui Petru Ciarnoevici, sa intocmeasca proiect pentru biserica Ridicarea la cer a Maici Domnului in localitatea Feni din Austro-ungaria, azi in Romania.
Activitatea sa arhitecturala o incepe la Belgrad la mijlocul anilor '80 a veacului 19.
Incepand din anul 1885 proecteaza primele cladiri din Belgrad.

Cea mai cunoscuta cladire este banca Nationala a Serbiei, cladirea lui Nikola Spasici, casa lui Marco Stojadinovici…hramul Sfantul Sava, cladirea parlamentului Serbiei..etc.

Fratii Manaki. Janaki (Avdela 1878-Tesalonic 1954.) si Milton (Avdela 1882 – Bitola 1964) sunt cunoscuti pionieri ai filmului si fotografii in partea turceasca a Balcanului.
Sunt nascuti in familia armana din satul Avdela, din Grecia de azi.
Familial lor era foarte instarita, avand multe turme de oi. Cu timpul au inceput sa se ocupe si cu afaceri financiare de camatarie ceea ce va aduce familiei Manaki bunastare si mai mare.
Primul atelier , frati Manaki l-au avut in orasul grecesc Ianina (Ioannina) din 1884 -1904. In Bitola au deschis un atelier de arta fotografica. In 1905 Milton cumpara din Londra o camera de cinema cu care va filma personalitati cunoscute precum Sultanul turc, regale sarb…. Fratii Manaki au ajuns fotografi ai curtii sarbesti, romanesti si turcesti.

Taško Načić, de origine arman, nascut in 1934 la Kruševat, decedat in 1993 la Belgrad. A fost actor de teatru si film. A jucat in mai multe filmuri:

Bokseri idu u raj
Ko to tamo peva
Majstor i Margarita
Davitelj protiv davitelja…

A filmat in total 26 de filmuri, fiind un comic de renume.

Nikola Pašić (1845 – 1926). A fost om de stat si provine dintr-o mare familie de armani pe nume Pasku. Predecesori sai au fost Armani din satul Rogačevo in apropiere de Tetovo. A fost presedintele Partidului Radical, primar al Belgradului, presedinte de guvern si ministru de externe al Serbiei. A fost considerat cel mai mare politician al Serbiei.

Konstantin Koca Popovic (Belgrad, 14 martie 1908-Belgrad, 20 octombrie 1992). A fost ofiter academic si filozof, poet distins, carturar, comandant ai partizanilor lui Tito, diplomat si erou national al Iugoslaviei.
Koca era ofiter in armata republicana din Spania, iar apoi devine comandant al Primei birgazi (apoi divizi) proletare a luptei de eliberare nationala din Iugoslavia. Dupa razboi devine sef Generalštab al armatei Iugoslave (JNA), sef de diplomatie si loctiitor de presedinte al tari SFRJ (Iugoslavia). In anii ’70 se retrage din viata politica din Serbia.

Filota Fila. Familia Fila sunt originari de pe insula Corfu, iar la inceputul sec. XIX. trec in Ianina. Pe vremea lui Ali-Pasa, care a jefuit si persecutat poporul arman, familia Filotilor se refugiaza la nord in Bitola. Filota a fost un avocat de exceptie pledand in special impotriva pedepsei cu moartea.

Cincar-Markovici, Aleksandar. Diplomat, nascut la Belgrad in 1889, decedat in 1952. A facut liceul la Belgrad, iar facultatea de drept o termina in 1911. Doctoratul si-l ia in Franta. Devine secretar la ministerul de afaceri externe 1918. La conferinta de pace de la Paris este membru al secretariatului regatului SHS (sarbilor, croatilor si slovenilor), secretar al lui Nikola Pašić. Consul al Regatului SHS la Zadar din iunie 1921. Consul la Triest din iulie 1921. Prim secretar, apoi consilier al delegatiei la Tirana din iulie 1923 pana in mai 1925. Ofiter de rezerva si luptator in razboaiele din 1912-1918.
Sef al departamentului pentru Balcan al ministerului de afaceri externe 1925-1926. Insarcinat cu afaceri la Budapesta din iunie 1926. Consilier de afaceri la Paris din toamna anului 1926. Consilier de afaceri la Sofia din mai 1927. Consilier de afaceri la Viena din august 1928. Consilier de afaceri la Paris din 1930. Delegat la Sofa 1934-1935. Consilier de afaceri la Berlin 1935-1939. Ministru de afaceri externe din 5 februarie 1939 pana la 27. martie 1941.
Membru si secretar general al delegatiei Regatului SHS la Rapal 1920 si Santa Margarita 1922.
Participant la convorbirile de aderare a Iugoslaviei la pactul Tripartid din 1941. Semnatar al actului de capitulare al armatei iugoslave din 17 aprilie 1941. Pe timpul ocupatiei ramane in tara.

Majka Tereza. Nascuta Agnesa Gondja Boiadji, (Skoplie, 23. august 1910 – Calcuta, 5. septembrie 1997). A fost calugarita catolica nascuta in familie de armani-albanezi. A intemeiat ordinea Misionara de binefacere si a primit premiul Nobel pentru pace in 1979 pentru misiunile ei umanitare. Maicuta Tereza a gestionat centre de nevoiasi, de bolnavi, de sarmani si muribunzi din Calcuta, India.

Miša A. Anastasijević (1803 – 1885), nascut in Poreč, decedat la Bucuresti. Tatal Anastas, comerciant de etnie arman si mama Ruza au murit de timpuriu iar Misa ramane orfan de la 3 ani. Devine comerciant cu renume si armator naval pe Dunare cu 74 de nave. Cnezul Milos in 1838 ii ofera titulatura de "capitanie pe Dunare". Doneaza statului cladirea sa centrala si generoasa din Belgrad, numita capitania Misila. Acum acea cladire devine cladirea univerzitara a Rectoratului de Belgrad.

Toše (Todor) Proeski – Balkanski Andjeo. Cantaret macedonian de origine armana, foarte popular. Nascut la Krusevo 25.01.1981. A avut moarte tragica intr-un accident de circulatie pe 16.10.2007. A reprezentat Macedonia la Evroviziunea din 2004. A cantat in mai toate tarile din Balcani. Ambasador benevol la UNICEF.

Vasile Barba, pe o perioada indelungata a fost reprezentant al Uniuni pentru limba si cultura armana din Fraiburg. Luptator pentru pastrarea culturi si a limbi armane. A trait in Romania iar apoi in Germania.

A decedat in octombrie 2007.

Mihajlo Bojadži, profesor de limba greaca la liceul din Viena. Autorul carti de Gramatica armana. Gramatica a fost publicata in 1813 la Viena si era prima carte a unui popor de limba balcanica scrisa intr-o limba moderna stintifica. Familia sa este originala din Moscopolie. Cartea Gramatica a fost scrisa in dialect arman moscopolit. Un alt dialect arman oficial si cunoscut este cel Gramostean. Acelasi autor a scris si prima gramatica greceasca din 1814. Mai tarziu, Bojadži scrie inca 2 carti importante in limba armana: Evanghelia in 1860 si Svetačnik.

Jelisaveta Načić (1878—1955), prima femeie arhitect din Serbia. Dintre numeroasele constructii proiectate de ea este scoala elementara de la biserica soborniceasca numita “Petar Prvi”, scarile vizavi de ambasada franceza din Belgrad, primul spital de tuberculoza si multe altele.

Draginja Draga Ljočić (Šabac, 1855-Beograd, 1926). A fost prima femeie medic din Serbia. Facultatea o face in Zurich iar ca ofiter sanitar ia parte la razboaiele sarbilor cu turci (1876-1878). Dupa terminarea studiilor se intoarce in Serbia si lucreaza ca medic particular in Belgrad. In razboaiele cu turci, (1885-1886) a fost singurul medic din spitalul Statului din Belgrad. A luat parte la razboaiele balcanice (1912-1913) si Primul razboi mondial (1914-1918). A fost membru fregvent al SLD (societatea medicala a Serbiei) din 1880.

Marija Prita (1866-1954), este printre primile femei nascuta in Voievodina care a terminat facultatea de medicina in Zurich 1893. A fost a doua femeie medic din Serbia. A lucrat la Šabac, Belgrad, Elvetia si Franta. La Belgrad a fost membru activ al asociatiei de Maternitate, presedinte la Asociatia medicala a femeilor si una dintre intemeitoarele partidului Feminin din Regatul SHS.

Lazar Paču, provine dintr-o familie de preoti care migreaza din sud pe timpul Imperiului Austro-ungar cu patriarhul Carnojevici. Tatal Stefan a fost paroh, iar mama sa din familia din care provine si Milos Cvetic, cunoscut dramaturg, scriitor si actor. Este de origine armana de dupa tata.
Studiile de medicina le incepe la Zurich, unde face cunostinta cu Svetozar Markovici, Vasa Pelagici si viitori reprezentanti ai partidului radical: Nikola Pasici, Pera Todorovici si Pera Velimirovici. Acolo o intalneste si pe Lenka Zaho, cu care se casatoreste.
Intrerupe studiile in 1878 si impreuna cu Pera Todorovici, publica ziarul “Straza” in Novi Sad, care va fi interzis de autoritati. Paciu termina studiile la Berlin si isi ia doctoratul in boli reumatice.
La Belgrad deschide dispensar medical. Participa la intocmirea partidului radical Popular in 1881 si devine membru al comisiei generale. A scris la “Samouprava”, ziarul partidului Radical.

Paciu a mai fost si comisar al banci Nationale si director al banci cooperative din Belgrad.
Cu venirea la guvernare a partidului radical in 1903, Lazar Paciu ajunge ministru de finante in trei perioade: ianuarie 1904-mai 1905, aprilie 1906-ianuarie 1908 si august 1912-octombrie 1915. A ramas in istorie cunoscut ca un bun ministru de finante dar si zgarcit. Pe timpul sau, Serbia reuseste sa primeasca sponsorizari externe pentru finantarea razboaielor balcanice si I Razboi Mondial.

George Averoff (1815-1899). Intreprinzator grec, este nascut la Metsova. In tinerete se muta la Aleksandria, unde reuseste sa stranga o mare bogatie. A fost cunoscut prin faptul ca a deschis facultati si scoli in Grecia si Egipt. A restaurat stadionul Panathinaikon din Atena 1895. In Aleksandria a intemeiat liceu pentru baieti si institutul pedagogic pentru fete. In Atena in mare masura intemeiaza universitatea politehnica. Este inmormantat in cimitirul 1. din Atena, Aleea gigantilor.

Dragutin Dimitrijević–Apis (1876 – 1917). Colonel in armata sarbeasca. Initiatorul si persoana principala organizatiei conspirationiste numita “Crna ruka” care in 1903 organizeaza atentatul asupra regelui Aleksandru Obrenović si reginei Draga. A fost acuzat de atentatul asupra printului Ferdinand al austro-ungariei la Saraievo. La procesul de la Tesalonic 1917 este osandit la moarte si impuscat din cauza atentatului.

Nikola Dumba (1830 – 1900). Industrias si politician liberal din Viena. Promotor al muzici clasice. La initiativa sa Iohan Straus compune cunoscutul vals “Pe valurile dunari”

Alkibiades Diamandi, este intemeitorul principatului de Pind. A fost nascut intr-o familie bogata de armani in Samarina 1893. Diamandi reuseste cu ajutorul fascistilor italieni sa desparta Pindul de Tesalija si parti din Macedonia cu tendinta de a crea tara armanilor pe teritoria milenara a poporului sau. I-a alungat pe multi greci, a schimbat denumiri de orase. Astfel Metsovo primeste numele arman de Aminciu. Capitala era la Aminciu, iar parlamentul la Trikali.
In ciuda ocupatiei fasciste, evreii nu au fost deportati, ba din contra au fost membri de guvern ai tari Pindului.

Teodor Kolokotroni (Ciorkina), a fost comandantul fortelor de rezistenta din Peloponez in timpul rascoalei grecesti (1821-1828) si erou arman. In cadrul trupelor sale de elita, avea 6000 de farsherioti, iar 200 de armatoli faceau parte din garda sa personala. Conform spuselor istoricului Goudasu eliberarea grecilor nu ar fi fost posibila fara Kolokotroni. Datorita eroismului sau este denumit “ Regele armanilor”. Pe langa el, in lupte s-au distins mai multi armani: Varnahioti, Rangu, Sturnari, Gavela, Staiti, Ciari, Caciandoni…

Taki Papahagi, este nascut in 1892 intr-un sat mare Avdela, din Grecia, care a existat inca de pe vremea imperiului Bizantin. Scoala elementara o termina in Avdela, apoi inscrie gimnaziul roman din Janina si Bitola (1903 – 1912). In 1916 termina facultatea de filozofie din Bucuresti. In 1921 ajunge asistent la facultatea de filozofie din Bucuresti si in 1926 devine docent. Din 1943-1948 lucreaza ca profesor la facultate si ca lingvist, publica mai multe carti de istorie a armanilor. Publica si un dictionar armanesc.

Nikola Martinoski. Unul dintre cei mai cunoscuti pictori din Macedonia, (18 august, 1903-7 februarie, 1973). Scoala o face la Skoplie, Paris si Bucuresti, unde primeste titlul academic in 1927. Pe langa numeroasele expozitii este cunoscut si prin faptul ca face cadou orasului sau natal Kruševac o colectie de 62 de picturi. Casa sa este astazi transformata in galerie de arta unde sunt expuse in permanenta picturile sale.

Armani binefacatori

Intemeitori si donatori ai primului gimnaziu sarb din Sremski Karlovac, sant toti de origine armana:
Manuil Zamfirovik, Andrej Matić, Dimko Ginić, Jeft. Georgijević, Aleksa Panajotović, Zamfir Emanuil, Đorđe Koda din N. Sad, Rodokanahi din Trest, Jovan Damaskin din Nemeta.
Intemeitori si donatori ai gimnaziului din Novi Sad, iarasi toti de origine armani: Georgija Vulpe, Dim. Koda, Jovana Patrićija, Dim. Zaku, Ristu Pustenika, Jovana Naku, Georgija Deru, Pelagiju Duzi, Konstantina Fotu si inca multi alti…

Hadži-Alekse Nikolić, arman de origine, a ridicat biserica mica din Varset, intre anii 1761 si 1766 pe timpul episcopului Jovan Đorđević. Se mai numeste si ”biserica lui Aleksa”. La inceput constructia nu avea turn, asa ca acesta a fost construit ulterior, intre anii 1786 si 1814, fiind prevazut cu un acoperis din metal in stil baroc. Pe parcursul anilor, biserica a fost reconstruita in mai multe etape. In interior intalnim un iconostas cioplit bogat, care in anul 1809, a fost pictat de catre Arsa Teodorović, cu ajutorul lui Aksentije Popović si Josif Rajkov.
Armanii din Varset mergeau si la biserica mare Sfantul Nicolae, la care faceau donatii de icoane si bani. Dijamandi Vasiljka a oferit sume considerabile pentru poleirea cu aur a clopotului, precum si pentru ridicarea unei cruci din marmora. In 1816 Jovan Zajim ofera biserici o suma de 500 de ducati imparatesti pentru a se acoperi biserica cu un acoperis din arama. Tot pe banii acestui donator este ridicata si o cruce din centrul orasului.
Pana in zilele noastre, inca mai sunt pastrate in biserica lui Aleksa carti in limba greaca. In acele timpuri pentru armani si greci (care erau mult mai putini la numar), liturghia se tinea in limba greaca.
Sluzba in limba greaca in sec. XIX, se mai tinea in Zemun, unde era o

comunitate mare de aromanii, la Novi Sad, Subotica, Ruma, Kanjiza, Smederevo…
Nu este cunoscut cum sa tinut sluzba pe la sate. La Crepaja, se stie doar ca inca din anul 1870 sa cantat Hristos a inviat in limba greaca.
Influenta fanariota sa pastrat probabil pana pe la jumatea sec XIX, luand in considerare ca atat in principatele romane, cat si prin partile noastre, a fost inregistrat un numar considerabil de preoti de origine greaca sau armana.

Marija Trandafil. Binefacatoare din Novi Sad (1816-1883), a ridicat o cruce mare in fata palatului Episcopal si a reconstituit biserica ortodoxa armeana din Novi Sad. Neavand urmasi, toti bani castigati de Marija si sotul ei Jovan Trandafil, au investit in cumpararea de case, binefaceri si a infiintat un fond pentru ajutorarea si scolarizarea copiilor saraci si talentati. O parte din averea lor au oferit-o spitalelor din Novi Sad, Sombor si Osijek.

Toša Apostolović. Comerciant si binefacator, nascut in apropiere de Tesalonic (1745-1810), a construit in 1786 biserica Sfantul arhangel Gavril din Zemun, care in 1990 va fi transformata in manastire.
Dupa ce a imbatranit a inceput sa sufere de o boala de ochi. A mers prin biserici si sa rugat la Sfantul Nicolae, care comform legendei ii spune sa mearga in apropiere de locul Bežanijska kosa, sa ia un butoi cu el, pe care sa-l rostogoleasca la vale, iar in locul in care se va opri, acolo sa sape o fantana cu copaci imprejur. Sa-si spele ochii si isi va primi vederea. Tosa a facut intocmai dupa cum a vazut in vis sis a vindecat, apa din fantana fiind vindecatoare.

Dimitrije Dina Mančić, binefacator din Smederevo, nascut in 1827. A lasat orasului intreaga lui avere, care era estimata cam cat bugetul anual al Regatului Romaniei. Cu toate acestea, el a fost uitat, iar capela unde era inmormantat, sta sa cada.
La inceput era cizmar, apoi cantaret, iar dupa ce a strans ceva bani, si-a deschis prima sa pravalie. Modest si strangator, reuseste sa agoniseasca avere considerabila.
Sa casatorit cu Ljubica, cu care nu are copii, asa ca hotarasc sa intemeieze o fundatie pentru scolarizarea copiilor saraci.
Dina cumpara cel mai scump teren din Smederevo, pentru care a platit 6.000 de ducati, echivalentul a 20 de kg de aur, ca pe acel loc sa se zideasca un gimnaziu, unde se gaseste si in ziua de azi.
In testamentul sau si-a exprimat dorinta ca la intrare in liceu sa fie atasata o placa cu numele sau de fondator al cladiri liceului. In schimb din cauza modernizari, placa va fi data la o parte.

Alti armani binefacatori: Hadži-Rista Pejović, Toma Vanđel, Aksentije Aksentijević, fratii Krsmanovići, Sima Baša, Nikola si Eugenije Kiki si multi altii.

Familii de armani din Kragujevac-Serbia

Acest oras atrage mai multe familii de Armani pe timpul lui Milos Obrenovici, cand devine capitala.
Familiile sunt de origine din Gopeš, Psodera si 15 din Selište si Šatiste.
Petrović, Kosta Nastasović, Dima Ničević. Din Elbasana Apostol
Janaćević, Mijajlo Ćipra, iar din Eutrololja Đorđe Nikolić, Janjina, Spira Janić
Jedrene, Dimitrije Jovanović
Kožana, Konstantin Demetar, Kosta Dimitrijević, Toma Đorđević
Korcea, Sotir Tomović,
Kostura, Kosta Zisić, Janja Konstantinović, Tolja Manojlos, Đorđe Nastasović, Hristifor Naumović, Dimitrije Nikolić, Krsta Petrović, Nikola Petrović
Meln(ik)a, Teohar Smiljkovic, Mijajlo Petković
Mecova, Đorđe Sterić
Moskopolja, Janja Mihajlović
Nevrokopa, Anastas Panajotović
Pazardžika, Todor Dimović, Tanasije Đorđević, Todor Papa-Kuzmanović, Cami Stojanović, Đorđe P Toma, Tanasija Džipi, Nikola Čoka
Sačiste, Argir Dimitrijević, Kosta Dimitrijević, Dimitrije Kostić
Kladovo, Nikola Kuljumbi
Svištova, Dimitrije Papazogli
Selce, Zisa Nikolić
Sereza, Vasa Anđelković
Serez-Ruščuk, Todor Dimić, Marko Đerman, Anastas Đorđević, Jovan Kardža, Serkiz Magrdić, Kosta Manojlović
Valjevo, Pavle Nerandžić, Đorđe Nastasović, Anđelko Spasojević, Atanasije Stojanov, Đorđe Stojanović, Trifun Trajković, Mitar Ćirić
Skadar, Nikola Dimitrijević
Salonic, Dimitrije Ristić
Filipololja, Filibe, Nastas Barta
Din Bitolja (Monastira, Dimitrije Nikolić, Janja Dimitrijević, Janak Karimta, Sterija Jovanović, Nikola Kaćos (Nikola Popovik-Kaćos), Đorđe Duković, Naum Sterić, H(adži) Jovan Dimitrijević, Naum Jevtić, Nasta Naumov, Nikola Petrović, Đorđe Majmuka, Dimitrije Nestorović, Stojan P. Kostić, Naum Kostić, Dimitrije Janjević, Todor Dimitrijević, Nikola Kostić, Sotir Konstantinović, Dijamavdi Konarov, Sterije Đorćević, Naum Nikaruša, Spira Jovanović, Rista Dimić.
Ohrida, Mihajlo Marković, Đorđe Tanasković, Zahari Nastasović, Anton Naumović, Janko Todorović, Damjan Marković, Kosta Vimić (10), Kosta Nastić (5), Dimitrije Sotir (27), Dima Nastić (5), Đorđe Marković, (3), Janać Kostić, Dimitrije Naumović, Sima Mančić, Naum Krstić, Naun Mitrovvć, Đorđe H(adži) Trajković, Anastas Dimitrijević, Nastas Stojanović, Dimitrije Jankov, Nnkola Đorđevik, Dimitrije Kola, Sekula Marković (7), Stojan Nikolić, Naum Dimitrijev (3), Kosta Tripković (12), Dimitrije Trajav (2), Nikola Avramović (3), Nastas Petrović (5), Mitar Kostić (1), Marko Sotirović(5), Janja Mijajlović, Nuša Načov (2), Dimitrije Davik (1).

„Astazi in Kragujevac mai sunt familii de Armani (Filipovići, Paligorići, Golići, Ristići, Vulkan, Nače, Nikolići, Aćimovići, Mihailovići, Čomići, Ćermile, Trifunovići, Đorđevići, Dimitrijevići, Simići, Meta, Dimići, Totani, Stojanovići, Kostići, Todorovići.
Comercianti majoritatea sant din Malovište, Bitola, Ohrida, Gopes, Trnova si Psodera. Sant cca 15 case a emigrantilor din Seliste si Sačiste, din Janjina si Kostur: Hadži-Nikolajevići, Trandafilovići, Klonda, Ladas, Poču, Konstandinović, Atanasijević, Tomići, Zojides, Mihajlovići, Arizovići.
Au inceput a se stabili din anii ’50 al veac. trecut, majoritatea comercianti si proprietari de cafenele.
Mai sunt si cateva familii ce au migrat din imprejurimile Korčei: Dimitrijevići si Kostići, din Boboščice: Anastasijevići.

Familii de Armani din Gramos

Armani din Gramoste: Hasanu, Kordula, Jota, Ćiraca, Vrahnos, Zable (Zagla ?), Pare, Guta, Kureta, Lega, Hertu, Telja, Mara, Hadži-Lega, Taše, Beška, Babušku, Manaku, Kakardak, Kofčegaru, Naka, Papakoča, Dabiža, Ćose, Telen, Kutirec, Kurte, Zmbe, Koku, Pažiku, Kuze, Guča, Džonda, Korniču (Krniču, Gule (Pitu);

Din Nikolic: Macali, Peka, Ničota, Sirmu. Halče, Sima, Galjina, Papateodosi, Fidžu, Pendžu, Juca, Kalinder, Đeru, Buraku, Pulja, Šašku, Gažu, Težu, Simena, Gaja, Jada, Čafkar, Glavina, Tufa (si la Skoplje, Solun si Egipt}, Zisi (si la Belgrad, Čačak, Bitola, Galacu, Salonic si Bucuresti);

Din Epir: Topuzi, Tagas, Kačandon, Bureku, Lefandi, Vanđeli, Kozar, Paljoka, Mišu, Pane, Gope, Haču, Asaman, Peti, Kutori, Mangora;
Din Albania: Unka, Despa, Ciriviri, Fundu, Tahči, Škaperda, Mular, Gogol, Bacariju
Din Kočana: Porče, Daja, Duza, Plaska, Vlahu, Pariz, Mandil, Pufče;
Din Bitkuća: Čirpič, Tocili, Počari, Vretu, Barda (si la Skoplje, Solunu si in Mitgamru (Egipt);
Samarina: Martin, Mano Birina: Surdu, Prenda, Ljaska, Berber (Džoga), Zozi, Gabelj, Sima;
Trstenik: Đako, Lenča, Galiman, Lupa, Čakalar, Ćose, Ćuka;
Crnuša: Dika, Čakali, Mljufa, Baždavela;
Borja langa Korčea: Borjari, Preši (Borjari si la Skoplje, Solunu, America si Australia)
Ljuma/Perivola: Jota, Nalbanti;
Kosšura: Čavkar;
Kalonja: Agdža, Donku;
Larosa: Matak;
Skadar: Škodreanu;
Gopeša: Bojadži, Gope;

Mecova: Mocan, Pulje;
Korče: Bendu;
Darde in Albania: Donku;
Proje - Grecia: Proja;
Zagorja: Hadžiriste;

Olimla: Nane.
Nu este cunoscut; Dimča, Zisi, Ndini, Njanja, Dimu, Fiti, Džadžu, Kondu, Telesku, Matku, Kačujan, Gučite, Vakara, pop Spira Joaćim, Zvolu (prof. Univerz. Atena (si in Bitola si Egipt). Un numar considerabil au venit din Albania, deaceea o parte din Kruševa se numeste „Arnautska mala"
Au venit impreuna cu sotiile. Biserica sf. Spasa este facuta identic cu biserica din Borja. Armanii din Gramoste si Kočan se ocupau in general cu pastoritul. Pitu Guli, liderul rascoalei de Ilinden, sa ocupat deasemenea cu pastoritu.

Alti armani celebri ai timpului

Zaharie Carcalechi. S-a născut în 1784 la Braşov. În jurul anilor 1799-1800 s-a stabilit la Budapesta, iar la 1820 administreaza o tipografie oficială ungurească.
A tipărit la Buda "Biblioteca Românească" în 1829 - 1830, în 12 părţi. Tot el a publicat şi primul almanah românesc pentru anul 1836. După aceea a continuat cu publicarea "Almanachul statului" Ţării Româneşti până la 1852. Între timp a devenit tipograf al Munteniei şi redactor al Vestitorului Românesc, o gazetă semi-oficială a statului.
Carcalechi a redactat şi Buletinul Oficial al Principatului Ţării Româneşti timp de mai mulţi ani.
La ajutat pe Tudor Vladimirescu cu diverse publicatii.

Stanciu Opra(n), in etate de 70 de ani, deasemenea de origine arman, a fost prieten si financier al revolutiei din 1821. La ajutat pe Tudor cu o suma enorma de bani, 42.000 de mii de taleri.

OPRAN, GHEORGHE (GHIŢĂ). Bancher, comerciant N. cca. 1780, Botoşeşti Paia - m. 10 iun 1848, Işalniţa.
Fiul boierului Grigore Opran din Botoşeşti, Paia, a avut rangul de pitar, serdar, paharnic, clucer, cunoscut ca proprietar şi negustor. Avea case la Botoşeşti Paia, Craiova, Işalniţa, Orşova.
Practicând negoţul, avea filiale comerciale în nenumărate localităţi din Ţara Românească şi din alte ţări. Avea proprietăţi în satele Botoşeşti Paia şi Işalniţa din judeţul Dolj, Mijarca, Dumbrăviţa, Adunaţii de Dumbrăviţa din judeţul Mehedinţi. S-a îngrijit de ctitoriile sale şi ale strămoşilor, întreţinându-le.
Îl cunoaşte pe editorul şi cărturarul Zaharia Cascalechi pe care l-a sprijinit cu sume de bani, acesta dedicându-i primul şi singurul număr al

publicaţiei “Biblioteca românească” imprimată la Buda în anul 1821. Era considerat prietenul de suflet al slugerului Tudor Vladimirescu, pe care l-ar fi sprijinit nu numai cu sume de bani în timpul revoluţiei din anul 1821, dar şi ca o persoană influentă cu întinse relaţii interne şi externe.

Brza Palanka (Брза Паланка) este un oraș situat în partea de est a Serbiei, pe Dunăre, vis-a-vis de România.
Localitatea avea o insemnata piata de vanzare a graului, a lemnelor si a animalelor. Pana in 1920, comertul era in mainile armanilor sarbizati: Naum Mihailović, Kuzmanović, Đorđa Janković, Janać Dimitrijević…

Kladovo este un orasel in judetul Bor din Serbia de rasarit. Pe timpul romanilor Clodova era oras-cetate, iar din epoca moderna, devine un centru commercial insemnat, unde s-au stabilit mai multe familii de macedo-romani care faceau negot, in general cu sare, intre Serbia si Tara Romaneasca. Comertul se facea in special pe Dunare, particulari avand in posesie ambarcatiuni dotate adecvat.

Hagi Ianuş. Comerciant, se presupune ca sa nascut in Serbia. Istoriografic, este cunoscut cu numele Hadži Januš, Janoš, Janjuš, Janusi, Enuš, Adži Janoš, Hadži Januš Kosta Petar, Adži Janusi, Hadži Januš Kosta Petre…In perioada 1800-1832 devine cel mai cunoscut comerciant din Craiova, orasul principal in care oameni de afacere sarbi faceau investitii.
Ianus construieste mai multe immobile, o cismea care ii va purta numele, apoi Târgul Moșilor, numit și Moșii (La Moși) sau Târgul din mai, a fost un bâlci organizat anual în București, pe Câmpul Moșilor, inclus mai târziu în Târgul de Afară, unde se afla capătul Podului de Afară, astăzi zona pieței Obor.
Deasemenea a sponsorizat si revolutia lui Tudor Vladimirescu impotriva fanariotilor din 1821 cu o suma de 5000 de lei. Dupa rascoala, cumpara terenuri si cladiri de la familia Caranopol din Craiova. Nu este cunoscuta data exacta a decesului sau, dar se stie ca, fiul lui Nicolae era administrator al complexului de terenuri Constantinesti de Sus din Scornicesti Olt, localitatea de nastere a lui Nicolae Ciausescu.
Armanul negustor, **Hagi Ianus**, este si epitropul biserici Madona Dudu din Craiova.

Stevan Stefanović Tenka (Donji Milanovac, mai 1797–Belgrad, 14 septembrie 1865), politician, ministru de justitie si educatie si presedinte al consiliului de stat. A fost impotriva politici austrofile ale cnezului Aleksandru Karađorđević. Dupa ce conspiratia a fost descoperita a fost inchis, dar pus in libertate la interventia Porti.

Zaharija Statas, medic in armata turceasca, nascut la Ianina, stabilit la Nis in sudul Serbiei.

Este cunoscut dupa casa sa de la Nis, simetrica, construita in stil armanesc vechi balcanic, pe vremea lui Abdurahman-paša. Casa sa pastrat pana in 1928, cand a fost incendiata intentionat. In apropiere se gasea situata si casa unui alt macedo-roman pe nume Hristodul, despre care nu am reusit sa gasesc mai multe informatii.

Mihailo Polit-Desančić (Novi Sad, aprilie 1833-Timisoara 1920) a fost om politic, ziarist, scriitor.
A studiat la Viena stiintele juridice, iar la Paris stiintele politice. Erudit si poliglot, cel mai apropiat colaborator al lui Svetozar Miletić.
Provine din familie instarita din Novi Sad, tatal sau Gavra Polit, pe langa casa din oras, mai avea numeroase terenuri in imprejurimi.

Dimitrije Čohadžić, (d.1877 la Niš). A luptat pentru eliberarea serbiei de sub stapanirea otomana, pentru independenta biserici, in timpul in care populatia era persecutata nu doar de turci, ci si de biserica greaca, care isi dorea suprematia. Din cauza aceasta, Dimitrie, a fost exilat in Asia Mica, mai multi ani. A contribuit la intretinerea si persistarea invatamantului indigen.

Stevan Hristić (Begrad, 19 junie 1885-Belgrad, 21 august 1958), compozitor, dirijor, pedagog. Fiul mai mare al diplomatului Koste Hristić (1852-1927) si a Leposavei nascuta Živadinović. A fost nepotul presedintelui de govern Nikola Hristić (1818-1911).
Prin activitatea sa in domeniul muzici, devine cel mai insemnat compositor sarb al timpului. Scolarizarea o incepe in Serbia (Mokranjac), iar studiile le face la Leipzig (1904–1908). Calatoreste pe la Roma, Moscova, Paris. Se intoarce la Belgrad inainte de razboi (1914), unde devine dirijor la teatrul National si scoala bisericeasca de muzica. Mai tarziu, in perioada postbelica, devine unul dintre intemeitori filharmonici din Belgrad (1923–1934), dirijor si director al operei din capitala. Intre anii 1937-1950, este unul dintre intemeitori academiei de Muzica din Belgrad, iar apoi rector.
Hristić compune mai multe piese: opera Suton (1925), balet Ohridska legenda (1947), oratorium Vaskrsenje (1912), compozitii duhovnicesti, simfonii, rapsodii…etc.

Đorđe Mano Zisi. Sa nascut in 1901 la Budapesta, devine professor muzeolog la facultatea de Filozofie din Belgrad si consilier stiintific al institutului de arheologie la muzeul National.
Facultatea de filozofie o termina la Belgrad in 1925, iar apoi primeste stipendie pentru specializare in arheologie la Berlin. Din 1928 incepe activitatea la Muzeu, unde va ramane pana la pensie in 1970.
Pe parcursul vieti, Zisi sa ocupat cu cercetarea artei medievale, in special a frescelor de la manastirea Dečani si Ohrid. Din cercetarile sale arheologice, putem enumera siturile de la: Stobi, Margum, Caričin grad, Gamzigrad, Remezijana, Naisus si altele.

Este mai putin cunoscut ca a fost si poet, poeziile sale fiind publicate in Mesagerul literal din Serbia din anul 1921.

Uciderea ultimului urmas al dinastiei Obrenovici

George Hristici (arman), nascut in Samokova (Bulgaria), intemeietorul familiei de boieri Hristić si commandant in armata dinastiei Karagiorgievici.
Artemiza Hristici, ibovnica regelui Milan Obrenovici, la nascut pe George, care official nu era recunoscut de familia regala.
Sa nascut in familia de bogatani Ioanides (Ioanidu). A fost casatorita cu Milan Hristić, secretarul misiuni Regatului Serbiei la Tarigrad. Milan era nepotul lui George Hrstici, amintit mai sus.
Din familia de boieri Hrstici mai poate fi amintit si **Nikola Hrstici** (Sremska Mitrovica, 10 august 1818-Belgrad, 26 noiembrie 1911), om politic, ministru si presedinte de guvern.

Cum a murit regele Alexandru si regina Draga Obrenovici
Uciderea regelui Alexandru si al reginei Draga sa intamplat in acelasi palat boieresc, din care a fost alungat regale Alexandru din dinastia Karađorđević. Palatul a fost cumparat de catre Alexandru Karagiorgevici in 1842 de la Stojan Simić (posibil de origine armana), cel mai bogat om de afacere din Serbia la vremea aceea.
Palatul a fost in permanenta un loc de intalnire al boierilor si oamenilor de afaceri. Pe timpul regelui Milan Obrenovic, imobilul era folosit pentru festivitati si petreceri.
Primul invitat a fost printul Rudolf, fiul Imparatului Franz Joseph cu sotia sa principesa Stefania.
Din intamplare, asasinarea regelui si al reginei sa intamplat in aceiasi zi ca si in anul 1868, cand la Košutnjak a fost omorat cneazul Mihailo Obrenović, fiul lui Miloš, intemeietorul dinastiei.
Asemeni precum a fost inlaturat Mihailo, a fost inlaturat si Alexandru. In ambele cazuri au fost implicati membri dinastiei Karađorđević.
Prin moartea regelui Alexandru sa stins si dinastia Obrenović. A ramas mostenitor doar George Hristici, fiul nelegitim al regelui Milan cu Artemiza Hristić.
Primul strain care a flat despre uciderea cuplului regal, a fost Konstantin Dumba (arman), trimisul Austro-Ungar la Belgrad.
Atentatul a fost intreprins de colonelul Aleksandru Mašin, unul dintre ofiterii care au pus la cale uciderea cuplului regal. Se considera ca aceast complot a fost pus la cale de catre cca 200 de ofiteri de rang inalt, multi dintre acestia urmand ca in anul 1911 sa formeze o organizatie secreta numita Crna Ruka (Mana Neagra). Unul dintre organizatori a fost si cutovlahul **Petar Misici** (Rajac, 1863-Viena 29 mai 1921), general in armata sarba
Este cunoscut faptul ca regale si regina au fost ucisi in mod foarte crud de catre conspiratori si in aceasi zi a fost ucis si presedintele guvernului

Cincar-Marković, ministrul aparari Milovan Pavlović, precum si frati reginei Draga – sublocotonentii Nikola si Nikodije Lunjevici.
Regele avea varsta de 27 de ani, iar regina 39.
Dupa atentat, multe speculatii si zvonuri au iesit in vileag, mai ales din partea protivnicilor lui Alexandru, precum ca mama sa Natalia era rusoaica, iar tatal sau regale Milan, roman. Ca Milan a fost fiul lui Maria Katargi facut cu un roman pe nume Raznovan.
Sa mai speculat ca regina Draga ar fi fost spioana pusa de rusi, pentru a controla dinastia austrofila Karagiorgevici…

Originea lui Nikola Tesla si Nikolaje Velimirović

Fratia tribului Banja
Tribul Banja este un trib vechi care pe vremea Imperiului Otoman facea parte din sandžakul (regiunea) Hertegovinei, ca mai apoi si in present sa apartina de Muntenegru. Este cunoscut faptul ca acest trib, inainte de venirea turcilor, facea parte din Muntenegru, Zeta si Duklja, cnezate medievale conduse in parte mare de dinastiile de origine vlaha Crnojevići, **Balšići** si Vojislavljevići.
Banjani sunt amintiti pentru prima data in letopisetul regelui sarb Milutin de la anul 1319, din vremea cand Raška ocupa Zeta.
Numele acestui numeros trib Banja, vine de la ban, ceea ce insemna boier.
Unele cercetari mai noi scot la iveala ca aceast nume vine de la vlahi Banja, nomazi (probabil farseroti), veniti din localitatea Banjane din Macedonia.
In ultimile doua veacuri banjani au avut in jur de 40 de fratii. Unele sau asimilat, iar altele treptat sau stabilit pe la orase.
Nume de familii care in sec. XIX faceau parte din aceast trib:
Antović, Baćović, Bijelović, Vasiljević, Gligović, Draganić, Đurković, Elezović, Eraković, Zečević, Kapetinić, Kecojević, Kilibarda, Knežević, Kovač, Kokotović, Komnenović, Koprivica, Kosanović, Krivokapić, Krušić, Lazarević, Lučić, Marković, Matović, Milović, Milošević, Miljanić, Mirković, Mićović, Mišković, Mrkajić, Nikolić, Ognjenović, Orbović, Papić, Pejović, Perović, Popović, Radojević, Radović, Sarić, Tomašević.
Secole la rand Banjanii au migrat dintr-o regiune in alta. Stramosii lui **Nikola Tesla** si **Nikolaje Velimirović**, isi trag originea tot de la acest trib Banja (Bania-Banea).
Tot din aceasta familie-trib, mai fac parte: Nenadović (Aleksa Nenadović, prota Mateja Nenadović, Jakov Nenadović, Ljuba Nenadović), Birčanin (Ilija Birčanin), Lazarević (pop Luka Lazarević), patriarhul **Arsenije IV Jovanović Šakabenta** si episcopul **Hadži Sava Kosanović**.
Localitati care tin de tribul Banja sunt: Klenak, Koprivice, Macavare, Milovići, Miljanići, Petrovići, Prigradina, Riječani, Tupan, precum si sate mai mici, Dubočke,Birač, Muževice, Rusenovići, Jelovica…etc.

In present putem enumera mai multe personae publice cunoscute: actori de teatru Vida Ognjenović, Blagota Eraković,Stevan Koprivica, scriitorul Mirko Kovač, regizorii Veljko Bulajić si Krsto Papić, neuropsihiatru cu renume mondial care traieste la New York dr.Dušan Kosović, antrenorul de la clubul de fodbal Crvena Zvezda si Real Madrid Miljan Miljanić, autorul Dragiša L. Jovović, publicistul Mihailo-Koko Miljanić, ziaristul Radovan-Zeko Miljanić si multi altii.

Interesant de adaugat ca Nicola Tesla, din partea mamei sale Georgina Đuka Mandić se trage din familia Mandici din satul Tomigai, din regiunea Lika. Tot din aceasta numeroasa familie, dealtfel ramura tot a familiei Banja si Drobnjak, isi trage originea si cnezul **Drakula Mandici**.
Mai trebuie spus ca cercetătorii slavi au găsit numeroase nume de origine vlahă în Bosnia: **Banjan**, Balac, Bilbija, Boban, Bokan, Banduka, Bencun, Belen, Bender, Besara, Bovan, Čokorilo, Darda, Doman, Drečo, German, Gac, Gala, Jarakula, Kalin, Kešelj, Keser, Kočo, Kalaba, Kokoruš, Kosor, Lopar, Macura, Mataruga, Pađen, Palavestra, Punja, Riđan, Šola, Šolaja, Šabat, Šurla, Šatra, Škipina, Špira, Tubin, Taor, Tintor, s.a. După unii autori, majoritatea sârbilor din Republica Srpska din actuala Bosnie sunt de origine vlahă, la fel ca majoritatea populației din Bosnia și Herțegovina (dar care au fost islamizați și slavizați). Monumentele funerare din Bosnia numite (stecak, plural stecci), din secolele XII-XIV aparțin vlahilor, care vorbeau un dialect al limbii române.

Lazar Panciu ctitorul hramului sfantul Marcu din Belgrad

Catedrala a fost construita pe timpul domniei cnezului Miloš Obrenović (1835-1836), reprezentand o constructie deosebita, deoarece in acele timpuri majoritatea bisericilor erau facute din lemn.
Ctitorul acestei biserici a fost comerciantul Lazar Panciu (r.1831), de origine armana, nascut in localitatea Katranica din sudul Serbiei. Catedrala este situata pe locul unui cimitir din cartierul belgradean Tašmajdan, unde pe timpul turcilor mai era si o pietrarie precum si o mina de salitra. Dupa spusele unor oraseni, catedrala era ridicata pe ruinele unei biserici mai vechi inchinata tot sfantului evanghelist Marcu.
In biserica sant asezate osemintele cneazului Milan, cel mai mare fiu a lui Milos Obrenovici, precun si cuplul regal regele Aleksandru I Obrenović si regina Draga Obrenović.
Pe timpul bombardamentelor germane din 13 aprilie 1941, hramul a fost incendiat foarte mult, fiind reconstruit abia in 1942.
Biserica are o lungime de 62 metri, latime de 45 metri, iar inaltimea cupolei este de 60 metri. Naosul poate primi peste 2.000 de enoriasi, iar corul bisericesc poate primi peste 150 de cantareti.

Kosta Hadži din Varset fondatorul clubului de fotbal FK Vojvodina

Kosta Hadži (1898 -1971) a fost unul dintre fondatorii clubului de fotbal FK Vojvodina, antrenor, director tehnic si presedinte. S-a nascut la Varset intr-o familie de armani cu 10 copii din tatal Kosta si mama Sofia. Primi ani de scoala ii face in orasul natal, iar gimnaziu la Segedin si Novi Sad. Fiind patriot ajunge secretar al Comandamentului armatei sarbesti din Pečuj, precum si delegat a Mari Adunari Nationale din Novi Sad, care la anul 1918 va aduce hotararea de alipire a Voievodinei la Regatul Sarb. Din 1919 pana in 1922 se inscrie la studii la Paris si Can, iar in 1927 se intoarce la Novi Sad, depune examenul de avocat, astfel ca pana in 1961 se ocupa cu avocatura.
La varsta de doar 16 ani, impreuna cu colegi sai de scoala, participa la intemeierea clubului de fotbal FK Vojvodina, devenind totodata si director ethnic al acestuia pana in 1933. Intre anii 1924-1926, devine primul antrenor din istoria Voievodinei, iar intre anii 1927-1935 presedintele clubului. Kosta va avea un rol deosebit de important in fotbalul iugoslav, in perioada de dupa cel de-al Doilea Razboi Mondial. Va intemeia sub-asociatii in Novi Sad si Zrenjanin, protejand astfel cluburile de fotbal din Voievodina de samovolnicia conduceri din Belgrad. Kosta Hadži a fost conducatorul reprezentativei iugoslave la Campionatul Mondial de fotbal de la Montevideo (Uruguai), din 1930.
Nu a parasit niciodata Voievodina, iar in 1966 i se va implini visul cand clubul sau va devinei pentru prima data campioana Iugoslaviei. Din viata se stinge in octombrie 1971, fiind inmormantat in cimitirul Almaš din Novi Sad, iar in 2014 in fata stadionului “Karađorđe” va fi ridicat in cinstea sa un monument.

Dragoljub T. Sterici, inginer fondator al fabrici de avioane “Zmaj” din Zemun

Ikarus este una dintre cateva fabrici de avioane interbelice din Zemun: Fabrica de aeroplane si hidroavioane ,,ZMAJ’’, intemeiata in 1927 avea productie de avioane si hidroavioane-amfibii, a caror proiecte erau realizate de catre echipa de ingineri Petrović-Šterić. Zmaj a fost a treia fabrica de avioane din Serbia. La inceput s-au produs avioane dupa licenta franceza, insa din 1932 au inceput sa s produca avioane autohtone. Avioanele produse in aceasta fabrica erau: Dewoitine, Fizir, FP-2, Hawker Fury, Hawker Hurricane si avionul de calatorie. Pana in 1946 s-au produs 359 de avioane, dupa care Zmaj a inceput sa produca utilaje, masini si combine agricole. Adresa intreprinderi era in Zemun, pe strada Karađorđeva 18, unde se intersecta cu strada Đure Đakovića. Fondatorii acestei fabrici erau inginerii Jovan Petrović si industriasul de origine armana Dragoljub Šterić.

Deoarece avionul biplan Fizir FN cu motor Valter H3 de 90 kW (120 KP), prototip facut in 1929 la Petrovaradin, sa aratat a fi foarte bun pentru antrenarea pilotilor sportivi, Comandamentul Forțelor Aeriene a Regatului Iugoslav, a adus hotararea sa inlocuiasca toate avioanele de tip Branderburg si Anrio cu Fizir FN. Astfel ca din 1931 pana in 1941 fabrica Zmaj a produs in total 136 de de astfel de avioane.

Intreprinderea a trecut printr-o criza financiara, din 1932 si pana in 1937 avand doar 15 angajati. Din 1939,aceasta isi revine, ajungand la un capital de 34 de milioane de dinari si 1000 de angajati.
Pe timpul razboiului in general se ocupa cu repararea avioanelor germane, iar din 1944 intretine avioanele armatei Iugoslave.
Pe parcursul anilor 1945 si 1946, a fost nationalizata de catre regimul comunist, astfel ca impreuna cu fabrica Rogožarski vor fi incorporate in intreprinderea din Zemun, pe nume Ikarus. Incepand din acea vreme Zmaj nu va
mai produce aeroplane si hidroavioane ci masini agricole.

Armani remarcabili din Macedonia - partea II

Gjurcin Naumov - Plakot (1851 - 25. X 1904) este revolutionar (Ilinden), din Krusevo. A fost cetnic in trupele lui Duka J. Pepper (1899), M. Acev (1900), N. Russian (1901) si V. Markov (1902). Dupa 1902, este ales Duce de Krusevo. Este nascut in 1851 in satul Slansko. Pe 23 iulie 1902, lupta in batalia de la Rakitnitsa impreuna cu Ducele Vele.
Naumov reuseste sa scape cu viata, trecand de blocada turceasca, iar mai tarziu va participa in lupta de eliberare a orasului Krusevo impreuna cu alti camarazi ai sai: Nikola Karev, Nikola Rusinski, Veljko Markov, Jordan Piperka, Gurcin Naumov, Petar Acev, Kiril Yankov, Antinogen Hadzov, Todor Pavlov si altii. Sediul central fiind coordonat de catre Nikola Karev, Todor Hristov, Tome Hristov si Antinogen Hadzov. Toti luptatorii, cetnicii fiind impartiti in 8 unitati, conduse de catre Pitu Guli, Gurchin Naumov, Marko Hristov, Hriste Tasev, Kosta Hristov, Tashko Karev, Todor Hristov si Andrei Dochkatchov. Moare in lupta pe 23 septembrie 1904 in localitatea Slatina.

Alexandros Svolos, nascut in 1892 in Kruševo. Studiaza dreptul la Constantinopol intre anii 1911-1912, iar apoi la Atena. Se casatoreste in 1923 cu feminista Maria Svolou. Din 1929 intra in politica, iar dupa Razboiul II Mondial, din 1944 intra in guvernul lui Papandreou si devine Ministru de Finante dar numai pentru o scurta perioada. Moare in 1956.

Nikola Janakiev Karev (1877-1905), revolutionar (Ilinden), se naste in Kruševo. In 1893 se muta la Sofia in Bulgaria independenta, unde devine socialist si membru al Partidului Democrat Muncitoresc. Dupa revolutia din Macedonia se reantoarece in Bulgaria unde se activeaza politic in noul partid Marxist. Este ucis in 1905 deoarece dorea sa intre in Macedonia turceasca cu un grup de revolutionari. Cei doi frati ai sai Petru si Georgi au fost deasemenea revolutionari. Pe parcursul Razboiului II Mondial, lupta de partea bulgarilor, astfel ca in 1944 au fost prinsi de catre comunistii lui Tito. Ambii vor deceda in tabara de internare din Idrizovo in 1950 si 1951.

Nikola Kirov Majski, este nascut intr-o familie de revolutionary din Bitola. Scoala o face in orasul natal iar apoi la Tesalonic. Impreuna cu unchiul sau Nikola Karev va lua parte la revolutia de Ilinden, cand Nikola va ajunge presedintele Republici

Krusevo. Dupa inabusirea revolutiei pleaca la Sofia la studii in 1906. In 1910 se reantoarce acasa dar este prins, arestat si torturat timp de 17 zile, in mai multe randuri. Dupa terminarea razboaielor balcanice pleaca in Bulgaria. Se stinge din viata la Sofia in 1962.

Nikola Martinoski sau Martinovski (1903-1973), este pictor, considerat fondatorul artei contemporane macedoniene. Se naste la Krusevo unde de timpuriu incepe sa se ocupe cu arta picturei, astfel ca va invata in atelierul cunoscutului iconat Dimitar Andonov-Papradinski, din Skoplje. Incepand din 1921, se stabileste la Bucuresti, unde practica pictura la Academia de Arte Fine pana in 1927. Martinoski petrece doi ani la Paris (1927–1928) la Academia Grande Chaumière, dupa care se reantoarce la Skoplje. Moare pe 7 februarie 1973.

Naum Tomalevski - Loengrin (1882 – 1930, se naste la Krusevo, mai are un frate scriitor pe nume Georgi Tomalevski, in 1901 se inscrie la gimnaziu in Bitola, iar din 1902 devine invatator la Skoplje. Incepand din 1903 participa ca revolutionar la rascoala de Ilinden, iar in 1904 devine invatator in orasul natal. Fiind persecutat de autoritati, pleaca in Bulgaria. Dupa razboiul II Mondial, din 1920, impreuna cu Todor Aleksandrov, Aleksandar Protogerov, Ivan Karandzulov, Dr. Nikola Stoianov , Georgi Bashdarov, Mikhail Monev, Argir Manasiev si alti cetnici activeaza in Organizatia Revolutionara Macedoneana VMRO. Este ucis in 1930 de catre unii revolutionari bulgari.

Kurniceva Menca (1900–1964). Este nascuta la Krusevo, din 1924 devine revolutionara, activista de rascoala macedoneana de Ilinden. Se casatoreste in 1925 cu Ivan Mihajlov si se refugiaza in strainatate.

Mitre Pandzharov – Vlahul. Este nascut in 1873 in Konomladi, Grecia. Devine revolutionar bulgar. Comform rapoartelor sarbesti, a cazut in lupta cu turcii la Zupanista, Kostur, pe data de 25 februarie 1907.

Ion Dragoumis (1878 – 1920) a fost un diplomat, filozof, scriitor și revoluționar grec de origine macedo-romana. S-a născut la Vogatsiko, în familia lui Stephanos Dragoumis, care devine ministru de externe în guvernul lui Charilaos Trikoupis. Familia sa era originară din orașul Vogatsiko din prefectura Kastoria. Stră-străbunicul lui Ion, Markos Dragoumis (1770-1854), a fost membru al organizației revoluținare Filiki Eteria. Ion Dragoumis a studiat dreptul la Universitatea din Atena și, în 1899, a fost inclus în corpul diplomatic al Ministerului de Externe al Greciei. În 1897 s-a înrolat în Armata Greacă și a luptat în Războiul Greco-Turc din 1897. În 1902 Dragoumis a fost numit viceconsul la consulatul grec din Monastir (azi Bitola). În 1903 a devenit șef al consulatului grec de la Serres și a îndeplinit mai târziu misiuni diplomatice la Plovdiv, Burgas, Alexandria și Alexandroupolis. În 1907 a fost repartizat la ambasada din Constantinopol. În 1905, în timp ce îndeplinea misiunea de viceconsul al Greciei la Alexandria, Dragoumis a întâlnit-o și a început o relație

de dragoste cu scriitoarea Penelope Delta, care era căsătorită cu omul de afaceri Stephanos Deltas. Din respect pentru soțul și copiii ei, Dragoumis și Delta au decis în cele din urmă să se despartă, dar au continuat să corespondeze cu pasiune până în 1912, când Dragoumis a început o relație cu celebra actriță Marika Kotopouli.
Dragoumis a avut un rol important în Lupta de eliberare a Macedoniei. În Macedonia a fost fondată o nouă organizație Filiki Eteria, sub conducerea lui Anastasios Picheon de la Ohrida, în timp ce la Atena a fost organizat în 1904 un Comitet Macedonean, la inițiativa tatălui lui Dragoumis, Stephanos Dragoumis.
În 1907, el a publicat cartea "Martyron kai Iroon Aima" (Sângele eroilor și martirilor), în care și-a prezentat opiniile cu privire la situația din Macedonia și la măsurile pe care guvernul grec trebuia să le adopte pentru a apăra în mod corespunzător populația greacă de acolo. În această perioadă, el a cochetat, de asemenea, cu ideea unui imperiu greco-otoman, crezând că grecii, ce dețineau deja controlul asupra comerțului și finanțelor, ar putea obține puterea politică într-un astfel de aranjament statal.
În 1909 a izbucnit Revolta din Goudi și tatăl său, Stephanos Dragoumis, a devenit prim-ministru al Greciei. Cu toate acestea, forța conducătoare din spatele noului prim-ministru a fost Eleftherios Venizelos. Când a izbucnit Primul Război Balcanic, Dragoumis a călătorit la Salonic ca aghiotant al prințului moștenitor (ulterior rege) Constantin.
În 1915 a demisionat din corpul diplomatic; a intrat în politica greacă ca independent și a fost ales în Parlamentul Greciei ca reprezentant al Prefecturii Florina. Pe 30 iulie 1920 a avut loc o încercare de asasinare a lui Venizelos în Gare de Lyon din Paris. A doua zi, la 31 iulie, Dragoumis a fost oprit de Pavlos Gyparis, șeful Batalioanelor Siguranței Democratice Venizeliste și executat.

Raiko Ivanov (Ioanov) Zhinzifov or Rajko Žinzifov, (1839-1877), poet si traducator din Veles, care si-a petrecut o buna parte din viata in Rusia. Pleaca din 1857-1858 la Odessa la scoala, iar apoi la Moscova, unde apsolveaza Facultatea de Istorie si Filologie. La Moscova, Zhinzifov ajunge in contact cu diaspora bulgara, cu Liuben Karavelov, Nesho Boncev, Konstantin Miladinov, Vasil Popovic, etc., publica mai multe articole si poezii… Moare in 1877, la doar 38 de ani.

Biserici si manastiri armanesti din Balcani – Actualizat

„Sfinții Împăraţi Constantin şi Elena", din Bitola, str. Svetosavska, ridicată în 1902-1904 pe un teren achiziţionat de institutorul român Lazăr Duma şi consulul George Ionescu, având acte doar din vremea stăpânirii otomane, deoarece autorităţile sârbe nu au recunoscut dreptul de proprietate; biserica este închisă. Deoarece autorităţile bulgare nu permit slujirea de către un preot român; cheile sunt la Consulatul roman.

Biserica „Sfântul Ioan Botezătorul" din Cruşevo (Crushuva), este construită de comunitatea armana în 1896 pe banii statului român, documentele turceşti

nefiind recunoscute de către autorităţile sârbe; biserica este închisă şi necesită reparaţii urgente la acoperiş.
Tot in Crusevo se gaseste si biserica “Sfanta treime”, despre care din pacate nu dispunem de mai multe date.

Biserica “Schimbarea la Fata” din Gopeş (Gopiș), construită de comunitatea exclusiv românească, în secolul al XIX-lea, subvenţionată de Statul Român până în 1916, pictată de Maria Erca, cu inscripţie în limba română.

Biserica “Sfanta Vineri” din Malovište (Malovishte), a fost construita in 1856, situata la 24 km la est de Bitola.
La Ohrid pe strada Partizanska, se gaseste situata biserica “Sfantul Nicolae”. Este cunoscut faptul ca o data cu incendierea orasului Moscopole, majoritatea populatiei armanesti s-a refugiat la Ohrid, unde a fost ridicata aceasta biserica. Conform inscriptiei grecesti de la intrare, biserica a fost construita in 1863, din piatra, chituita cu var si impodobita cu arcade din piatra sculptata. Arta iconografica a fost realizata de catre pictorul Dragan Risteski din Sirula, iar iconostasul de catre Dicho Zograf din Tresonce. Interesant de spus ca usile iconostasului si crucea a fost adusa din Moscopole, de la biserica care a ars in incendiu.

Inaltarea Maici Domnului din Veles, construita intre anii 1882-1905, situata in partea de est a orasului in localitatea Derven. Pe partea stanga a raului Vardar au trait mai multe familii de armani, asa ca strada a primit numele de Vlaska Mala, iar biserica de biserica Vlaha sau biserica casatoriilor.

Biserica din Moloviste inchinata Sfantei Parascheva, construita in 1856.

Biserica veche din Grabova, Albania.

Sfantul Nicolae din Florina, Grecia, a fost construita in 1867 de catre comerciantul de origine armana Michail Tsirlis.

Sfanta Treime din Sofia este ridicata in anul 1896 de catre Comunitatea macedo-romana din Bulgaria. La constructia hramul au contribuit mai multi donatori armani cat si Statul roman. Biserica in stil brancovenesc a fost proiectata de catre arhitectul german Fr. Grunanger.

In apropiere de Metsovo, se gaseste situata manastirea **Zoodochos Pigi** din Anthohori, pe nume Piatra Rosie (Kiatra Roşa) sau Panagia. Cel mai probabil a fost ridicata in veac. 17 iar interiorul finisat in veac. 19.

Adormirea Maici Domnului din Moscopole, Albania, probabil construita intre anii 1694 si 1699, iconografia in 1712.

Biserica din Moscopole inchinata Profetului Elias, a fost construita in 1751, in

apropiere de vechiul drum care facea legatura intre Moscopole si Berat. Este ultima constructie, inainte ca orasul sa fie distrus. Biserica este intr-o stare avansata de degradare fiind afectata si de cutremurul care a afut loc in 1960.

Biserica Sfantul Atanasie, Moscopole, a fost ridicata in anul 1721, ea fiind folosita astazi pe post de biserica de cimitir.

Sfantul Arhanghel Mihail, ridicata in 1722, ete una dintre cele 5 biserici ramase intregi din Moscopole. Pe timpul comunistilor in 1948, devine monument de stat, iar din 1996 a fost vandalizata in mai multe randuri de catre extremistii musulmani, picturile sfintilor fiind afectate serios.

Sfantul Spiridon din Berat, Albania.

Sfantul Toma din Berat, Albania.

Biserica Sfanta Maria din Elbasan, Albania.

Biserica Sfanta Fecioara din Zemun, Serbia, ridicata cu ajutorul donatorilor sarbi, greci si armani. A fost terminata in 1780.

Inaltarea Maici Domnului din Panciova, construita intre anii 1807-1810 cu ajutorul donatorilor armani.

Sfanta Maria din Nicea, Albania.

Sfantul Gheorghe din Pogradec, Albania.

Vechea biserica Sfantul Procopie din Tirana, construita de catre Comunitatea armana in 1818.

Sfantul Gheorghe din localitatea Perivoli, Grecia.

Sfanta Treime din Avdela, Grecia.

Sfanta Maria din Diviaca, Albania.

Sfantul Gheorghe din Aminciu, Grecia.

Manastirea Sfantul Nicolae din Aminciu, Grecia.

Sfanta Treime Aminciu.

Biserica din Labova Mare, Albania.

Biserica Sfantul Caralampos din Saranda, Albania.

Manastirea Sfantul Gheorghe din Saranda, Albania.

Sfantul Gheorghe din Andon Poci, Albania.

Sfantul Sotiri din Gramsh, Albania.

Manastirea Sfantul Apostol Petru si Pavel din Vithkusq, Albania.

Biserica Sfantul Mehili din Vithkusq, Albania. Constructia a inceput in anul 1682 si sa terminat in 1728.

Sfantul Cosma si Damian, construita in 1736, pictata in 1750 de catre fratii Korca, Constantin si Atanasius.

Manastirea Duvian din Girokaster, Albania.

Manastirea Sfantul Ioan Botezatorul din Moscopole.

Manastirea Sfanta Fecioara din Boboshtice, Albania.

Manastirea Frastani din Grecia, in apropiere de granita cu Albania.

Biserica Adormirea Maici Domnului din Varset, se mai numeste si biserica mica sau biserica lui Alexa. A fost construita intre anii 1761-1766 cu ajutorul comerciantului de origine armana Hagi Alexa Nicolici.

Biserica Sfantul Nicolae din Stip, Macedonia, construita in 1867.

Manastirea Sfantul Zaharie din Linotopi, Grecia.

Sfantul Nicolae din Clisura, Grecia.
Biserica Sfanta Vineri din Pestera, Bulgaria.

Catedrala Sfantul Marcu din Belgrad, ctitorita de Lazar Panciu 1831

Biserici si manastiri armanesti din Balcani - partea II

Manastirea Schimbarea la Fata din Vargiana, Grecia, ridicata in anul 1655. A avut un rol deosebit de important in lupta de eliberare (1821), fiind un loc de refugiu a luptatorilor, majoritatea din ei fiind de origine macedo-romana. Unul dintre cei mai insemnati era **Georgios Karaiskakis**.

Manastirea Sfantul Ioan Botezatorul din Veria, Grecia.

Manastirea Sfantul Marcu din Florina, ridicata de catre macedo-romanul Meletios Meglenul in 1864. A fost deasemenea un loc de refugiu pentru luptatori,

eroi nationali, precum Pavlos Melas si Lakis Pirzas si ei la randul lor tot de origine armana.
Pentru cercetat!!! Cei interesati in domeniu si au cunostiinte mai multe in legatura cu aceste lacasuri sfinte, care odata apartineau (sau au logatura) macedo-romanilor sant rugati sa ne contacteze pe adresa de e-mail pompiliju@gmail.com sau pe Facebook **ilijasfera!**

Manastirea Timios Prodromos din Serres, Grecia.

Biserica Sfantul Chiriac si Iulita din Veria

Sfânta mănăstire a lui Timios Prodromos Sketeos din Veria

Sfânta mănăstire din Panagia Dovra Veria

Sfânta Mănăstire Agia Kyriaki Loutro

Sfânta mănăstire a profetului Ilie Sketeos din Veria

Manastirea Timios Prodromosm, la 20 km de Veria
…………………………………………
Biserica Sfantul Gheorghe din Shipcka, Albania
Biserica Sfantul George din Vithkuqi, Albania
Biserica Sfanta Maria din Vithkuqi
Manastirea Sfantu Petru si Pavel din Vithkuqi
Manastirea Petru, capela cimitir Cosma-Damian, Vithkuqi
………………………………………………
Biserica Nea Panagia (1727) din Thesalonic
Biserica Sfanta Fecioara din Castoria
……………………………………..
Biserica Sfanta Parascheva din Maloviste sau Muloviste, in limba armaneasca mulina insemnand catar.
Biserica Sfanta Ana din Maloviste, Macedonia

Hristofor Žefarović

Zefarovici (1690 - Moscova 18. septembrie 1753), a fost un pictor, zograf, gravor si caligraf, nascut in Macedonia, in apropierea lacului Dorian intr-o familie de preoti, tatal Dimitrie si mama Giurgita. Din unele biografii numele sau de familie ar fi fost Džefarović (Gefaru).. Hristofor a fost numele lui de monah.
Putine lucruri sant cunoscute din tineretea sa. Se considera ca a invatat carte de la tatal sau. Mai intai ar fi plecat la o manastire din imprejurimi, dupa care ar fi ajuns ieromonah iar apoi deacon. Nu este cunoscut unde a invatat meseria de iconograf si gravor, dar este cunoscut ca pe la sfarsitul veac. 18 pleaca la Belgrad, unde picteaza icoane, avand si ucenici.
In acea vreme Hristofor era angajat al mitropolitului **Vikentije Jovanović**, cel mai

probabil tot de origine armana, nascut la Sant-Andrei, Ungaria. Lucrarile sale din aceasta perioada nu sunt cunoscute. Dupa o perioada de timp, pleaca la Sremski Karlovac si Novi Sad, unde reuseste cu ajutorul episcopului **Visarion Pavlović**, nascut tot in Sant-Andrei, sa optina de lucru in manastirea **Bođana**, manastire ridicata de catre un comerciant pe nume Bogdan din Dalmatia, cu aprobarea lui **Matei Corvin**.
Pictura acestei manastiri (1722), se considera a fi una dintre cele mai importante a lui Hristofor. A mai pictat in 1738 iconostasul din biserica din Branjina, apoi in 1740 din biserica din Šikloš, care nu s-au pastrat, apoi in 1742 gravura biserici Sfantul Nicolae din Gyor si Kecskemet.
Patriarhul de origine armana Arsenie IV Sakabenta **(vezi art.precedent)**, la ajutat pe Hristofor tot timpul spunand ca vrea sa aibe langa el pe un frate de-ai sai de sange ilirica.
In vara anului 1753, pleaca in Rusia, lasand prin testament nepotului sau Daniel Žefarović toata averea. Moara si este inmormantat la Moscova in 1753.

Episcopi armani de Karlovac

Episcopul Efrem Veniamin (in unele locuri apare ca Banianin sau Beniamin), cel confirmat de diploma imperială din martie 1695, dată de împăratul Austriei Leopold al II-lea, ca episcop al Oradiei, a fost, se pare, de origine macedo-română. Prin această diplomă, împăratul confirma privilegiile mitropolitului din Karlovitz şi jurisdicţia peste mai multe episcopii, printre care şi cea a Oradiei, pe al cărei episcop îl aminteşte. Efrem fusese sfinţit de patriarhul Arsenie III, cel care fugise din calea turcilor, cu mii de credincioşi ortodocsi şi emigrase în Ungaria.

Episcopul ortodox Petru Hristofor (1708-1712), cel care i-a urmat lui Efrem, a făcut parte, după spusele istoricului sibian Mircea Păcurariu, dintr-o familie de macedoromâni stabiliţi la Oradea.

Antonije Nako-Antonie Naco (28 septembrie1817-Lozana 7 februarie 1900). Episcop de Timisoara, de origine armana, s-a nascut la Komoran imperiul Habzburgic.
Gimnaziu il termina in locul natal, dupa care invata filosofie si drept. Dupa examenul de avocat, inscrie blagoslovia de Karlovac unde apoi devine profesor din 1845 - 1852. Din 14 decembrie 1844 se calugareste la manastirea Krušedol, iar din 29 iunie 1849, devine ieromonah. La manastirea Hodos, in 1853, primeste titlul de arhimandrit. Dupa spusele lui Dimitrie Ruvarc, Antonie a stat la aceasta manastire doar o scurta perioada de timp, deoarece in acelasi an trece la manastirea Mesić, de langa Varset, unde devine staret. Arhimandrit si egumen al manastiri Bezdina, ajunge la anul 1864, iar din 1865, va fi hirotonisit pe locul de Episcop de Timisoara.
Deja la anul 1869 se va retrage din tronul episcopal, sub motiv de boala, dar adevarul era ca s-a indragostit de o femeie, cu care se casatoreste si se stabileste in Elvetia.

Se stinge din viata la Lozana in 1900, iar osemintele vor fi aduse la Timisoara in 1995 si inmormantat in Catedrala Ortodoxa Sarba.

Episcopul Spiridon Stibica

De origine armana, a fost episcop de Varset intre anii 1695-1699. Spiridon ar fi obţinut confirmarea Vienei la 4 martie 1695.
Se afirmă că Ştibiţa s-ar fi retras din scaunul episcopal după 1699, devenind mai apoi episcop la Vukovar şi trecând la cele veşnice după 1708 (M. Păcurariu, op. cit., III, p. 561; N. Tincu-Velea, op. cit., susţine că Ştibiţa ar fi murit pe la anii 1721-1722).
Unii sustin ca pe data de 4 martie 1695 Ştibiţa ar fi fost confirmat şi ca episcop al Caransebeşului.
Nu este cunoscuta exact data când a luat fiinţă Episcopia de Vârşeţ şi nici întinderea teritorială. Se presupune ca nu putea cuprinde decât districtele administrative Vârşeţ şi Palanca şi probabil câteva comune din districtul Timisoara si Becicherec.

Manastirea Mesić

Este una dintre cele mai insemnate manastiri din Banatul de sud. Se presupune ca a fost ridicata in sec. XV, existand mai multe versiuni, dintre care ce-a mai verosimila este ca manastirea a fost construita de catre Jovan Branković, ultimul urmas al acestei vechii familii de nobili sarbi, din perioada medievala. Primele documente ale patriarhiei de Peci (Ipek), care amintesc de aceasta manastire, dateaza de la anii 1660 si 1666, din vremea cand s-au construit primele manastiri de rit ortodox, pe teritoriul Ungariei, in vremea marilor migratii ale popoarelor de la sud de Dunare. Deasemenea aceste documente atesta ca manastirea de la Mesici a fost resedinta episcopilor de Varset, in perioada post migratoare, cand aceste popoare vor fi privilegiate de catre Monarhul Leopold I, care il va aproba pe Spiridon Stibica de episcope al Varsetului.
Manastirea a fost in mai multe randuri distrusa de catre Turci (1716 si 1788), dar reconstruita in scurt timp de catre episcopul de Varset **Josif Jovanović Šakabenta,** acesta find nepotul de frate al patriarhului Arsenije IV Sakabenta.
VALENTIN BUGARIU in cartea “ISTORIE ŞI SEMN RELIGIOS, adauga: “În marele val, venit cu Arsenie mulţi erau sârbi, dar şi albanezi şi macedo-români stabiliţi în centrul Ungariei, în părţile Budei. Prin Diploma din 18 iunie 1690 păstorul sârb primea noi drepturi sacramentale: ,,...arhiepiscopul să aibă dreptul de a dispune asupra tuturor bisericilor orientale de rit grecesc, de a consacra episcopi şi de a numi preoţi în mănăstiri, de a zidi biserici...”

Vlashka Blatza

Este este un sat din partea de sud-vest a Macedoniei Egee, Grecia, conform recensamantului din 2001 Vlashka Blatza avea 645 de locuitori. Localitatea este intemeiata in sec. 15, de catre populatia care din cauza navaliri Turcilor, a fost

nevoita sa se retraga si sa se adaposteasca in munti. Dupa distrugerea Moscopolei, Nikolitsa si Gramos in sec. 18, de catre Ali Pasa, multi Armani se vor refugia iarasi la Blatza. O parte a populatiei din Blatza, sant urmasi ai locuitorilor din Sissani, fost centru Episcopal.

Biserici din localitate

Sfantul Nicolae, este cea mai veche biserica din sat, construita in 1761 in partea de est. Traditia spune ca iconostasul a fost adus din Moscopole, in 1769, dupa ce orasul va cadea pe mana albanezilor. Orcum ar fi mesteri iconari sunt din regiunea Gramos sau Moscopole.

Biserica **Sfantul Dimitrie**, asezata in apropiere, a fost renovata in 1774. Se considera ca icoanele au fost pictate de catre Konstantinos Chionaditis din satul Chionades. In interior se gaseste o icoana veche de la anul 1680 a lui Dimitris Zamanis din Blatza. In 1978, biserica a fost declarata ca monument protejat.

Sfantul Gheorghe, este asezata in partea de est, find ce-a de-a doua biserica dupa vechime din localitate. Icoanele dateaza din 1818-1820 si se considera ca si biserica a fost ridicata cam la aceiasi vreme.

Sfantul Marcu, a fost construita in 1856 de catre fratii Louvriotis. Icoanele dateaza din 1872, cartile bisericesti si vasele liturgice din 1743. Turla a fost ridicata in 1930 de catre arhitectul arman D. Pecilas.
Sfantul Pantelimon, manastirea este situate la cativa kilometri la nord-vest de Blatza. A fost construita in 1890 pe temelia unei constructii mai vechi.

Persoane distinse din localitate
Konstantinos Dimitrios Belios, cunoscut si ca Bellos, Bellios sau Belio. A fost nobil din Austria, nascut in 1772 in Vlashka Blatza. Parintii lui Dimitrie si Despina s-au refugiat din Gramos, iar fratele sau Stephanos Belios se naste tot in aceiasi localitate dar se stinge din viata la Bucuresti in 1835. In 1776 familia sa pleaca pentru scurt timp la Constantinopol, dupa care se vor stabili in Imperiul Habzburgic. Studiile le face in Principatele Romane, iar in 1817 devine Baron. Depune eforturi mari pentru eliberarea Greciei de sub Turci, iar in 1837 intemeiaza Societatea Arheologica din Atena, impreuna cu alte personae distinse a vremi.

Ioannis (Giannis) Farmakis, revolutionar grec si erou in lupta de Eliberare a Greciei. S-a nascut in 1772 la Vlachka Blatza. A participat la răscoala lui Pop Evtimios Vlahavas în 1808, dupa care a emigrat in Rusia. La Moscova devine membru a societati secrete Philiki Eteria. Lupta in 1821 impotriva turcilor in Principatele Romane. Se stinge din viata in 1818.

Elijah Kunduras, cunoscut si cu numele de Capitan Farmakis, a fost revolutionar grec, nascut in Vlachka Blatza. Studiile le face la Univerzitatea din

Atena. In 1905 intrerupe studiile si se alatura propagandistilor greci, alaturanduse lui Petros Manos, alaturi de care activeaza la Murik. In iarna anului 1906 - 1907 lupta ca ajutor de capitan in detasamentul lui Grigoris Faliereas. A lucrat impreuna cu Aristidis Margaritis, cu Capitanul George Manolis, precum si cu Georgios Katehakis si Emanouil Sotiriadis. Lupta impotriva Turcilor langa Sf. Panteleimon, in apropiere de Blatza.

Steros Kondouras, revolutionar grec, nascut in aceasi localitate. In 1930 devine conducatorul luptatorilor macedonieni din localitatea sa natala, iar in 1936 se alatura voluntary in miscarea Cetnica Greaca din nordul Epirului. Moare in lupta in 1943 impreuna cu Stephos Grigoriou.

Ioannis Bereketlis sau Capitan Vlahavas, revolutionar grec, din Blatza, avand propriul sau detasament in 1905.

Ioannis Bumbaras, , revolutionar grec, din Blatza, din 1904 membru al Comitetului Grec din localitatea natala. Mai apoi va avea propria lui ceata de luptatori impreuna cu Capitanul George Katehakis si Pavlos Giparis, luand parte la diverse misiuni in Kaylare , Kostur si Lerin . In 1905 participa la lupta de la Murik, impotriva Turcilor. A fost facut prizonier in Kaylare, find torturat pana la moarte.

Christos Argyrakos, cunoscut ca si Capitanul Kizos Mourikis sau Morikis. A fost revolutionar grec nascut la Blatza. A luat parte la lupta Muntele Murik din 1905, sub comanda Capitanului Petros Manos , Pavlos Giparis si Georgios Katehakis. Pe 8 mai i-a parte la asaltul de la Paleore. Moare cazand in lupta de la Shubratsi.
A
ndrei Bagavu, educator, publicist si scriitor. Scoala o face la Bucuresti, iar apoi devine invatator la Scoala Romaneasca din Bitola, 1881/82 si 1882/83. Este autor al gramatici Armanesti, articole, poeme in limba Armana. Moare in 1888.

Antonios Keramopoulos, a fost un eminent arheolog grec la academia din Atena. S-a nascut in 1870. Scoala o face la Univerzitatea din Atena, iar apoi in Germania. Din 1924 devine professor univerzitar la Atena. Pe timpul Razboiului II Mondial, ocupa locul de director al Agentiei de Antichitati, participand mai apoi la numeroase Conferinte de Pace de la Paris. Keramopoulos scrie deasemenea si o carte despre istoria Greciei, sustinand ca Vlahi sunt de origine greaca. Moare in 1959 sau 1961.

Damaskin, nascut cu numele Atanasios Gagnarasas in 1952 la Blatza. In 1968, devine deacon, slujind la Ierusalim, Nazareth si Amman in 1970. In 1980 devine Arhimandrit, studiaza Filologia Engleza la Univerzitatea Catolica Bethlehem, iar din 1984 Teologia la Salonic. In 1996 devine membru al Sfantului Sinod, find apoi avansat la rangul de Arhiepiscop la Jaffa.

Revolutionarii macedo-romani in rascoala de Ilinden

Sterjo Apostolina, nascut in satul Perivoli, Grevena. A organizat Comitetul de lupta Macedonian, impreuna cu Alexandru Koska la Bucuresti. In aprilie 1907 se alatura miscari revolutionare impreuna cu fiul sau Chekitsi Naki Apostolina, cu Mika Fuska si Sterjo Nibi din Perivoli precum si cu Simo Kraja din Samarina. Conform spuselor lui Vasile Diamanti – Aminceanul se alatura altor combatanti din Pind precum capitanul Mihali Teguiani, Leon Constantinescu, Zeros Samanicu, George Samanicu, Apostolache din Perivol, Nicu Balamoti, apoi cu Kotta, Gheorghe Butasi, Vasile Butasi, Zicu Tsatsa, Gheorghe Tsatsa, Skurevi si alti din Fraser.

Tasko Arsov, numit Neofit (1882 , Ohrid – 1950 , Ohrid), din Krusevo. A fost secretarul ducelui Dean Dimitrov din Laktine, Debarca. In 1905 devine si el duce in Demir Hisar. In 1907 pleaca la Sofia, iar de aici in Canada. Pe timpul revolutiei junilor turci, se reantoarce la Bitola activand in cadrul organizatiei revolutionare impreuna cu Simeon Sagriev si Nikola Dolinčanec. Se stinge din viata in 1950.

Stefan Barjik, este revolutionar bulgar de origine armana. S-a nascut in localitatea Maloviste, iar pe perioada revolutiei ajunge voievod avand sub comanda un detasament de 30 de luptatori. A fost torturat si ucis pe 27 august 1903, in apropiere de localitatea natala.

Naum Boiadziev. A luptat de partea bulgarilor, s-a nascut la Debar. Din 1889 pana in 1892 face scoala pedagogica la Skopje, pe care nu reuseste s-o termine. Din 1898-1908 a fost casierul Comitetului Revolutionar din Debar. In timpul Primului Razboi Mondial, devine maior din 1915-1918, iar fiul sau Rafael activist al organizatiei macedonene „P. K. Yavorov „la Sofia.

Vangel Budina, s-a nascut in 1870 la Gabres, regiunea Kostur. Dupa 1903 devine duce in regiunea Lerin si Kostur. In 1908 pierde lupta cu turci si se sinucide.in localitateaLangga.

Alexander P. Vasilev sau Aleko Pasa, nascut in 1890 sau 1891 in Heraclia, Grecia. A facut scoala pedagogica bulgara, fiind apoi invatator in satul bulgaresc Kiupria. Pe timpul razboaielor balcanice a facut parte din detasamentul lui Jane Sandanski, iar pe timpul Primului Razboi Mondial a fost comandantul partizanilor Diviziei 11 Macedoniana. Incepand din 1920 devine voievod al Districtului din Tesalonic. Moare in 1924 in Gorna Dzumaia (Blagoevgrad).

Nikola Pitu Goulev sau Lakia Guli. Este fiul lui revolutionarului Pitu Guli. Fratii lui sant Tasko Goulev (Sula Guli) si Sterju Gulev care a lucrat in cadrul politiei bulgare din Krusevo 1941 – 1944. S-a sinucis la venirea comunistilor pe 6 octombrie 1944. Nikola Goulev a fost voievod al organizatiei revplutionare VMRO in Krusevo. A fost capturat de catre politia sarba la Nis. Moare torturat in 1924 intr-o inchisoare din Belgrad.

Tanciu Giambazi, a fost lider revolutionar, nascut in satul Ljumnitsa , Grecia. Moare in lupta pe 21 martie 1905 in Leskovo.

Vanciu Gione, nascut pe 2 august 1882 in Krusevo Participa la luptele de aparare a orasului, iar dupa pierderea razboiului, se alatura cetelor lui Milan Giurlukov , Tasko Arsov , Peter Jurukov , Georgi Ralev . In 1912, participa la eliberarea orasului Krusevo alaturi de cetele bulgare. La scurt timp, in schimb orasul este cucerit de trupele sarbesti, el fiind arestat la Tesalonic impreuna cu sotia sa. Participa la razboi, iar din 1917-1918 lucreaza in administratia din orasul sau natal.

Apostol Kochinas or Kushkuna s-a nascut in Korcea, satul Pliska, Albania. Revolutionar impreuna cu Tanasi Nastu, arestat in 1907 in Smards, Kostursko, apoi eliberat in 1907.

Alexandru Kosca. Ofiter si revolutionar bulgar. Koska s-a nascut la Gopes. A terminat liceul roman din Bitola, iar apoi a studiat medicina la Bucuresti. In 1902 se reantoarce in Macedonia si se alatura organizatiei revolutionare in detasamentul lui Paraskev Tsvetkov. In aprilie 1907 se alatura cetnicilor Meta Gega din Gopesh, Sterjo Domenicu, Tasku Sarku, Alex Nane si Nostoi Stojanov din Krusevo, Tasku H. Goli din Malovista si Nikola Mona din Vlahoklisura. Se stinge din viata in 1907 in apropiere de Slivnitsa si Kurbinovo.

Steriu Laku, nascut in Galista, Grecia in timpul revolutiei de Ilinden ajunge voievod.

Janaki Magarettenz, nascut in Magarevo, ajunge voievod la Bitola. Se stinge din viata in 1903 impreuna cu Atsi Traicev, Sterjo Naku si 45 de cetnicie in lupta de pe varful Peliter, muntele Baba.

Vangiu Georcev Maksut, numit Belic, nascut la Krusevo, facea parte din echipa lui Ivan Aliabaka. In 1910 este prins si torturat in Krusevo.

George K. Mucitanov sau Mucitano, cunoscut si sub numele Kasapceto sau Vlasim, este nascut in 1882 la Krusevo. In 1903 facea parte din detasamentul lui Giorche Petrov. Ajunge voievod in Bersko, Negusko si Enidjevardarsko . Dupa Tanara Revolutie din 1908, se reactiveaza ca in Organizatia Revolutionara impreuna cu Georgi Muditsinov, Alexos Stefanov si Trajko Kralja in Bitola. Moare pe 2 august 1911 impreuna cu voievozii Apostol Petkov si Vassil Pufkata langa Krushari, Enignevardarsko.

Sterjo Naku, nascut Magarevo, lider revolutiona (1903) Bitolsko. Moare pe 23 septembrie impreuna cu voievodul Aze Traicev, Janaki Magarettets si 45 de tarani in lupta de pe varful Peliter, muntele Baba.

Tanase A. Nastu, nascut in 1879 la Pliska, Albania . A facut scoala romana in

Korca si Berat, iar liceul la Bitola. In1905 se alatura armanilor impotriva organizatiei grecesti. In 1906, impreuna cu Apostol Kockin, il ucid pe patriarhul Photios Kalpidis, apoi pleaca la Bitola. Se alatura revolutionarilor Armani si bulgari si lupta impotriva grecilor si a turcilor. In 1916, paraseste Macedonia si se stabileste in Romania. Moare in 1927.

Taki Nikolov Dinca sau Tacu Dincea, s-a nascut in Krusevo. Dupa revolutie, 1907 este ostas in Karaverska, Vodensko si Enidezervardsko, luptand impotriva propagandei grecesti in Macedonia. Pe timpul razboiului Balcanic (1912) este voluntar in detasamentul lui Metodi Stoichev. Moare pe 19 august 1931 de tuberculoza.

Cola Nicea, se naste in Ber. Din 1903 lupta impotriva grecilor in Macedonia . In august 1906, Georgi Muditsenov si Mikhail Handuri, ocupa cu vlahi sai muntele Paiko. Luptatorii erau Kostu Dabja, Taki Dinchia si Naum Petrushevski din Krushevo, Unchiu Damasch si Georgi (Iori) Gaki Dodu din Gopesh si Naki Kuzman din Malovista, Hristo Preš din Negovan , Nikola Makri si Musha Darlajani din Doliani, Cola Nicha si Jancu Pendifunda din Ber, Hristo Gichya Roso din Patticino si Mita Zdru din Kudrevo.

Ioan Vani Somo, nascut Ljumnitsa, Grecia, a luptat in detasamentul lui Ivancho Karasulita. Sa stins din viata in 1906 in lupta cu turci langa localitatea Cup impreuna cu rebelii Atanas Tanchev Tsachev si Stoian Kovachev Baltadjiev din Longountsa si Pejo Mitrev din Cup.

Sterjo Ant. Srerjovski, nascut in 1876 in Kastoria. Lupta alaturi de Vassil Chekalarov impotriva turcilor in mai multe batalii, una dintre cele mai crancene sa dat pe 29 august 1903 Apospock. Cade in lupta de la Andra, Prespa in 1905, impreuna cu Hristo Tsvetkov, Nikola Kuzinchev, Pando Klishev, Atanas Karshakov si Mitre.

Vase Sumi, revolutionar bulgar de origine armana, nascut in Boimitsa. Devine voievod de Gevgelia. Moare in lupta cu turcii, in primavera anului 1906 in localitatea Livada.

Sterjo Tashkov, nascut in Kastoria, apsolveaza scoala bulgareasca din Bitola . Lupta din 1902 in detasamentul lui Vasil Chekalarov, iar in 1903 devine voievod in Costenair. Moare intr-un accident in Pazardzik in 1906.

Mihail Handuri, nascut in localitatea Livada. Lupta in 1906 impreuna Georgi Muditsenov (vezi mai sus).

Turpo Gyamov Salaputov sau Sholoputov, s-a nascut in 1876 in Kastoria, devine cetnic iar apoi voievod. In 1912 lupta voluntar in Razboiul Balcanic in armata bulgara. Dupa 1919 se alatura rebelilor VMRO. Se stinge din viata in 1939.

Christo (Ichko) Giamov Shalaputov, a fost activist al Organizatiei Revolutionare din Macedonia. S-a nascut in Zhanani , azi Nea Lefki, Grecia. La Sofia, impreuna cu alti camarazi macedonieni i-a parte la uciderea lui Stefan Stambolov. Lupta in detasamentul lui Boris Sarafov si moare in lupta de la Pirin.

Janaki Shteriov, se naste in 1865 la Turnovo. A fost soldat in armata bulgara pentru mai mult timp, in schimb este arestat, stand in detentie la Bitola timp de 3 ani.

Sterjo Kamakuev, sau Sterjo Junana si Sterju Vlaha, revolutionar bulgar, de origine armana. Sa nascut Aruman, Livada. A luptat impreuna cu Apostle Voivoda (1902), in Enidjevardarsko. Moare in lupta cu turcii la Opila in 1907.

Armani din Muloviste

Gusu Papacostea s-a nascut in 1853. A foat invitat de catre Printul Alexandru Ioan Cuza in Romania sa devina invatator si distribuitor de Romanism printere Armanii Macedonieni. Venit in Romania, face studiile la Scoala Sf.Apostoli din Bucuresti, dupa care se reantoarce in Macedonia, unde deschide o scoala Romaneasca in sudul Macedoniei, la Negus, iar mai tarziu si in localitatea sa natala. Se casatoreste cu Teofana-Flora Papacostia, cu care are cinci copii, doua fice si trei baieti. Baieti devin personae distinse: politicologul Alexandru Papacostea (1884-1925), istoricul Victor Papacostia (1900-1962), avocat Petre Papacostea (1893 - 1969) si scriitorul Cesar Papacostea (1886 - 1936). Se stinge din viata in 1912.

Simeon Ciumandra a fost un proeminent cleric, arhimandrit, la Muntele Athos. Mai apoi va pleca la Bucuresti unde va invata arta sculpturi, la Darvari. La Bucuresti Ciumandra devine persoana publica, activand in favoarea miscari Armane.

Sfantul Dimitrie din Samarina Pindului

Despre viata Sfantului care a trait la inceputul sec.18, stim de la consulul si calatorul francez pe nume François Puquillus (1770-1838), care find martor la moartea martirica, scrie despre aceasta intamplare in cartea sa “Histoire de la régénération des Grecs” din 1824. Dimitrie s-a nascut in sec.18 in localitatea armaneasca Samarina, din Grecia de azi. Young is danced in the Monastery of St. Paraskeva . Dupa inabusirea rascoalei din Pind a parintelui Evtimios Vlahavas, de catre Ali Pasa de Ianina in 1808, Dimitrie a mers prin sate pentru a calma populatia. Suspectat ca pune la cale o noua rascoala, a fost arestat de Turci. Aparand icoana Maici Domnului, pe care o tinea la piept, de batjocora musulmana, Pasa da ordin sa fie torturat, pentru a vedea daca icoana il va proteja. Dupa 10 zile de de chinuri, Sfantul moare pe 17 august1808. Puckville spune ca dupa aceasta intamplare, un musulman trece la Crestinism, luand numele de Gheorghe, dupa care si el a fost ucis in Agrigio.

Dimitrie a fost canonizat de catre Sfantul Sinod al Biserici Grecesti, find sarbatorit pe data de 17 august.
"Intre neomartirii sau noii mucenici ai credintei ortodoxe, cari au suferit mucenicia din partea turcilor dupa caderea Constantinopolei, se mai regasesc de buna seama si alti romani, numele carora nu le cunoastem. Dar dintre aromani sunt unii pe care grecii i-au dat drept greci, si nu fac nici o pomenire ca ar fi aromani. Putem da ca sigure urmatoarele nume: Sfantul Naum din Moscopole, Sfantul Dimitrie din Samarina Pindului, Sfantul Nicolae din Metsovo."

Revolutionari greci si bulgari de origine Armana

Georgios Doulas sau Papandoulas a fost un preot si revolutionar grec, propagandist din Macedonia, nascut in satul arman Kastoria. A activate sub comanda Captanului Stavros Kochev din Banitsa. A slujit din 1940 si pana la moartea sa din 1947 la Luebethino (Piedino).

Stavros Tsamis Papastavros sau Pop Stavros catolic si revolutionar de origine armana, membru al propagandei Grecesti din Macedonia de la inceputul sec. 20. S-a nascut in 1870 la Lerinsko satul Pisoderi. Frate cu Lazaros Tsamis, devine preot in satul Zhelev. Ajunge lider propagandist Grec impreuna cu Hadji Kocho. A fost ucis pe 28 august 1906 impreuna cu Hassan Chaush si Hadji Kotce.
I
oannis Nakitsas or Pakitzas, revolutionar grec de origine armana, protagonist al propagandei Grecesti in Macedonia la inceputul sec. 20. S-a nascut la Gramos. A murit in 1906 la Costa Rican.

Atanasios (Nassos) Kipouros , era cunoscut ca si Capitan Fengaras al cetei Grecesti din Macedonia de rasarit. S-a nascut in satul Dolna Djumaia, Grecia. Devine subordonat al lui Steros Vlachweis, detasamentul principal din Siar .A luptat impotriva bulgarilor, care au dat foc la o manastire greceasca din imprejurimi. Dupa revolutia din 1908, participa la Razboiul Balcanic impreuna cu Vlachweis.

Ioannis Nakitsas sau Pakitzas, revolutionar grec de origine armana, propagandist in Macedonia la inceputul sec.20. A fost nascut la Gramos, a activat la Kostursko si Korezia, impreuna cu Georgios Tzondos.

Petar Ivanov Kunchev, revolutionar Bulgar, participant in ceata lui Botev ca voluntar, frate al lui Vasil Levski. S-a nascut la Karlovo in 1844. A luat parte la miscarea Bulgara de eliberare. In 1876 se alatura detasamentului lui Hristo Botev. Mai apoi in 1877 merge voluntar si lupta la Chisinau. Moare de tuberculoza in 1881.

Zissis Vrakas, revolutionar Grec intre anii 1904-1908, s-a nascut in localitatea Greven, satul Perivoli. Intre anii 1896-1897, participa la miscarea cetnica Greaca in Macedonia. Dupa 1903, lucreaza la Grevena, Gorusha si Kostenariei, activand

in organizatia Bulgara IMROO. In iunie 1907, la varsta de 50 de ani, devine ajutor de comandant in detasamentul Capitanului George Strimonaras.

Shteryu Vlahov, cunoscut cu pseudonimul de Serbezov, era un revolutionar Bulgar, de origine armaneasca, nascut in 1884 in Prosenik. Participa voluntar in detasamentul Macedonian din Adrianopl, sub conducerea lui Georgi Zankov. Dupa 1919 participa la reconstruirea organizatiei VMRO in Petrich. Devine voievod in Gorno-Dzhumaia.

Nicholas Pindos, teolog, diplomat si revolutionar in armata Greaca din Macedonia. S-a nascut in 1881 in satul Klissura. Studiile le face in Halkin, iar mai apoi la Viena Academia de Comert. La intoarcere in tara, din 1904 devine membrul al Vomitetului Revolutionar Grec condus de Ioannis Argiropoulos, iar mai apoi vice consul la consulatul Grec din Salonic. Moare in 1974.
Ilias Pinis, capitan Grec, revolutionar, nascut in 1880 la Negovan. Se naste in localitatea armaneasca Lerin Arvanitis.

Georgios Frangakos sau Capitan Maleas, revolutionar, membru al propagandei Grecesti din Macedonia, la inceputul sec. 20. S-a nascut in 1879 la Ianitatsika, Kalamata de azi. Pana in 1907 este angajat in armata Greaca ca sergent in Larisa. Activeaza in detasamentul lui Mikhail Anagnostakos in regiunea Olimp si Katerini. Lupta in 1907 impotriva armatei Turcesti la Litohoro, detasament mixt, bulgaro-vlah al IMRO. Moare la Aenain 1954.

Nakas, revolutionar Grec, a luat parte la Lupta de Eliberare a Greciei. Se naste in Lerin, sat armanesc.

Kostadin (Kocho, Kosta) Kukulic sau Kukolic a fost luptator Bulgar de origine armaneasca pe parcursul in a doua jumatate a esc 19. S-a nascut la Ramna. La anul 1878 devine voievod luptand cu ceata sa in Belasitsa. In acelasi an il ucide pe faimosul Turc Hadji Belial. Dupa o lupta crancena cu Turci la Serres, este ranit si se retrage pentru o perioada de timp.

Vassil Hristo Rapotica, revolutionar, lider al Legiuni Romane in Razboiul II Mondial. A luptat in nord-estul Greciei. S-a nascut in satul Vratsa in 1888 in Macedonia. Pe parcursul Razboiului find asociat al lui Nicholas Matoussiand, devine membru al Legiuni. In vara anului 1943 este prins de greci. Se stinge din viata pe drumul intre satele Girizano si Cioti in acelasi an.

Armani remarcabili

Nikola Dimitrov Tanev, a fost un pictor Bulgar, frate al jurnalistului Stefan Tanev. S-a nascut pe 5 decembrie 1890, in Svishtov, din tatal Dimitru si mama Elisaveta Tanev. Tatal sau a fost proprietar a unei fabrici de blanuri din Valahia. Dupa razboiul Ruso-Turc din 1877-78, familia se reantoarce in Svishtov, iar mai tarziu se stabilesc la Knyazhevo. Studiile le face la Paris, la profesorul Paul

Renoir si Prof. Mangan. Se casatoreste cu Misha cu care traieste o perioada in Germania. Se stinge din viata pe 23 iulie 1962 la Sofia.

Konstantin Anastasov, a fost un iconar din Macedonia, din sec. 19. S-a nascut la Bitola in satul Magarevo in familia lui Anastas Zograph. Constantin Zograf picteaza o icoana a Fecioarei Maria in 24 de scene la manastirea Inaltari din Teskavets in 1864. Icoana este pictata cu o tehnica perfecta, avand niste culori foarte vii si naturale. Impreuna cu fratele sau Dimitru, picteaza partea mare de icoane si iconostasul Manastiri Sfantul Gheorghe.

Trajan (Trayko) Negriev Frachkovski, a fost un pictor si sculptor Bulgar din Macedonia, un artist al Scoli de Arta din Debar. Traian s-a nascut in 1809/1810 in localitatea Galicniks. Tatal sau a fost un cunoscut gravor Bulgar, pe nume Negriy Blajev. Traian a lucrat adeseori impreuna cu frati sai Makri si Giurgin. Este autorul icoanei din biserica Sf. Vineri din Galicnik, a lucrat decoratiunea interioara a Manastiri Bigor, impreuna cu tatal si fratii sai, iconostasul al biserici din Plovdiv " Sveta Nedelia ", apoi au mai lucrat impreuna si in Rumelia si in alte parti. Moare in 1883 sau 1884.

Scoala de Arta Linotop
S-a dezvoltat din sec. XVI - XIX in satul armanesc Linotopi de langa Gramos. In aceasta scoala s-a invatat meseria de iconar, aurar, sculptor si gravor. Scoala este pentru prima data mentionata pe o inscriptie de la anul 1570 din biserica Sfantul Dimitru din Palatination, unde sta scris ca icoanele au fost pictate de catre Nicolaie din Linotopi.
Alte inscriptii ce amintesc de scoala din Linotopi mai sant: Din 1589, de la manastirea "Nașterea Fecioarei" din Aetolia, din 1599 de la manastirea Inaltari din în Cistus, din Pogo fresca de la anul 1652, Inaltarea Domnului din Stip 1610, Fecioara Maria din Zervaty (1605/1606), Sfintii Arhangeli din Poser in Kostur (1622), Manastirea Paternski din Zitsa (1631) si altele.
Dintre cele mai cunoscute opere ale mesterilor din Linotopi sunt icoanele Manastiri Df. Parascheva din Domoviste din sec. 17. In 1617, este amintit Mesterul Michael care face scrierea in Biserica Sf. Ilie din satul Georgogatsi, precum si in biserica Catolica Inaltarea din Vanishta, Albania de azi. In 1618 - 1619 Michael si Konstantin intocmesc scrierea Sf. Niclae din Zagora si multe altele. Incepand din sec. XIX Mesterii calatori din Linotopi vor continua sa lucreze si moschei precum si prin casele celor bogati.

Georgios Dimitriou Pitenis, este un pictor renascentist, reprezentant al Scolii de Arta din Samarina. A lucrat impreuna cu tatal si fiul sau. In 1911 George scrie **exonartexul** in rosu in biserica din satul Spilea din regiunea Grevena.

Rajko Ivanov (Yoanov) Zhinzifov, poet proeminent Bulgar, nascut la Veles in 1839. Tatal sau este de origine vlaha. A facut studiile la Prilep, avandu-l de profesor pe Ivan Zhinzifov din Bitola. In 1858 pleaca in Rusia, se inscrie la scoala din Odessa, iar apoi la Moscova, unde in anul 1864 apsolveaza Facultatea de

Filozofie, Istorie si Filologie. In 1863 publica cartea "New Bulgarian Collection", de poeme originale si traduse. A trait printre tineri emigranti din Bulgaria, Lyuben Karavelov, Nesho Bonchev, Konstantin Miladinov, Konstantin Stanishev, Vasil Popovich si altii. Se ocupa deasemenea si cu jurnalistica in presa Rusa, colaborand cu multe edituri. Moare in 1877.

Gheorghe Chirara , poet arman, nascut pe 18 ovtombrie 1881, in Kirolorados, Grecia de azi. Educatia primara o face in localitatea natala, iar apoi absolveaza in 1904 Liceul Roman din Bitola. Se inscrie apoi la Universitatea din Bucuresti, pe care nu reuseste s-o termine din cauza dproblemelor financiare. Se angajeaza ca invatator la Oshin si Kriva Palanka. In 1912 devine director al magazinului Arman Flamboura. Moare in 1939 in Kavarna, Bulgaria. A fost autor al multor poeme, publicand mai multe carti.

Tuliu Carafoli, scriitor Arman, nascut in irasul Ber, Grecia de azi. Absolvent al Liceului Roman din Bitola in 1895. Este autorul carti "Pirusana" publicata postmortem. Moare la Salonic in 1936.

Dimitrios Adam Pittonis, iconar renascentist al Scolii de Arta din Samarina. A pictat in multe biserici, Sf. Demetrius din satul Millia de la anul 1866, reconstruieste in 1877 icoanele ale Biserici din Eani, apoi a Biserici Sf. Ioan din Leukopigi (Velissa) in 1880. Fiul sau Georgios Pitenis a fost deasemenea un distins pictor iconar din Bulgaria.

Georgios Modis (14 mai 1887 – 18 iunie 1975), jurist, politician si scriitor. Se naste la Bitola. Scoala o face in orasul natal in 1906, dupa care se alatura grupului de gerila condus de Georgios Volanis, care activa in zona Mariovo. A luat parte la multe lupte cu Bulgarii si Turcii. Dupa razboi studiaza juridica la Atena. A fost mult timp ales in Parlamentul din Florina, lucrand si ca Prefect. Pe timpul Razboiului II este arestat de germani la Salonic, dar dupa eliberare pleaca in strainatate. Se reantoarce in tara in 1944, dupa care devine Guvernator al Macedoniei, iar din 1951, Ministru al Educatiei.

Pericles Vangelov Dzhogov, a fost medic, s-a nascut la Bitola in 1874, unde isi face si scoala, iar medicina la Atena, Paris si Viena. Pe timpul Razboiului I a lucrat la spitalul Militar din Nevrokop. S stinge din viata in 1952.

Ioannis Pandazidis, s-a nascut la Krusova in 1827. A studiat Filologia si a lucrat ca invatator de Greaca in Macedonia, iar apoi la Atena. Pana in 1875 a fost director la Biblioteca Nationala. Moare in 1900.

Konstantin (Kostu) Yotsu, arhitect proeminent, s-a nascut la Krusova. Liceul il face la Bitola in 1903, iar apoi absolveaza la Universitatea din Bucuresti. Printre cele mai importante proiecte ale sale sant: Ministerul Justitiei, Elefteria Basilica si Casa Corpului Didactic din Bucharest, Milos Club in Brasov , Libraria Universitati din Iasi, Banca Prahova din Ploiesti si multe altele.

Taki Hrisik (Krusevo , 1920 - Skopje 1983), compozitor Macedonian. A compus himna Universitati din Skoplje.

Nikolaj Mandić

Nicolae Petar Mandić (5 august 1840 - 2 august 1907), a fost mitropolit al eparhiei de Dabar din Bosnia intre (7 noiembrie 1896 - 2 august 1907) si mitropolit de Tuzla (14 mai 1892- 26 iulie 1897). A fost unchiul lui **Nikola Tesla**.
Nikolae s-a nascut in localitatea Gornji Gračac, in Croatia de azi sub numele de Petar Mandić. Tatal se numea tot Nicolae, era preot, iar mama sa Sofia, nascuta Budisavljević. Sora mitropolitului Nicolae, pe nume Georgina, era mama savantului lui Tesla.
Dupa ce termina scoala primara, inscrie Blagoslovia in Plaško, iar apoi devine deacon si apoi preot in 1863. La chemarea episcopului de Karlovac, Lukijan Nikolajević, in 1866 devine profesorul Bogosloviei din Plaško, dupa care va trece sa slujeasca in Gračac. Cu ajutorul enoriasilor ridica aici o biserica, casa parohiala si scoala.
Pentru toate meritele sale, in 1895 a fost premiat de catre Imparatul Franc Iosif I.
In viata de familie, preotul nu a avut parte de fericire deoarece, a ramas vaduv de tanar cu trei copii, care mai apoi vor muri si ei. Dupa moartea sotiei si a copiilor, preotul isi indreapta toata dragostea sa spre nepotul sau de sora Nikola Tesla. S-a ingrijit de scolarizarea lui in felul acesta contribuind la succesul savantului.
In 1892 va fi ales de mitropolit de Tuzla, iar prin hotararea Imparatului Iosif I, pe 7 noiembrie 1896, ajunge si mitropolit de Dabar in Sarajevo.
Mitropolitul Mandić a luptat pentru obtinerea autonomiei biserici ortodoxe din BH, pentru ridicarea de scoli si emanciparea in general a copiilor si a oamenilor de rand. A hirotonisit peste 60 de preoti in diverse localitati.
Moare pe 2 august 1907 la Opatija la varsta de 67 de ani.
Dupa moartea mitropolitului Nicolae Mandić, locul sau il va ocupa Evgenije Letica din anul 1908, cu acordul Sinodului de Constantinopol si al Imparatului Habzburgic.

Orasul pelasgic Fera

In antichitate, Fera (Pherae) a fost unul dintre cele mai vechi orase din sud-estul Tesaliei. Fera impreuna cu orasele Argos Pelasgikon, Argira, Armenium, Atrax, Crannon, Cinoscefalae, Elateia, Girton, Mopsion, Larissa, Kondaia, Onchestos, Faittos, Scotussa, si Sikourion, formau asa zisul **District Pelasgic**. Orasul armanesc contemporan, Velestino, a fost ridicat pe temelia anticului Fera, care dupa spusele lui Homer era locul de domnie al Regelui Admetus, a sotiei sale Alcestis si a fiului lor Eumelus.
Oraselul Velestino este cunoscut prin faptul ca acolo s-a nascut in 1757, cunoscutul scriitor, politician si revolutionar grec, de origine armana Riga's Fera.
Cetatea Fera a fost intemeiata de catre legendarul personaj mitologic **Feris** sau **Feres** (Pheres), acesta find tatal Regelui Admetus si fiul lui Cretheus. Cretheus

la randul sau este fiul lui Aeolus, iar **Aeolia** este vechea denumire a Tesaliei. Aceasta este o dovada in plus ca populatia armana din Tesalia isi trage originea de la vechii Pelasgi.
Dupa o veche carte de Mitologie scrisa de I.Chiriac, Admetus ar fi fost unul dintre Argonauti lui Iason, care dupa intoarcerea sa din expeditie, va primi de la tatal sau in mostenire regiunea intinsa de la muntele Pelion, din Tesalia, pana in partile departate ale Oceanului, regiune locuita de poporul numit Molosi (Epir).
Tot din Velestino isi trage originea si invatatorul **Nicodemos Mazarakis Fereos** (1630-1782), care a predat la Atena, Karpenissi, Arta, Ioannina și a scris o gramatică, ale cărei manuscrise se gasesc în Biblioteca Națională a Greciei și a României.

Nobili unguri de origine romana din Ardeal

Baron Samuel Josika
A fost un om politic maghiar, s-a nascut la Cluj pe 7 iulie, a decedat la Viena pe 28 martie 1860. Era membru al Partidului Conservativ din Transilvania, consilier la tribunal. Din 1844, devine vice presedinte al Curti Supreme, iar din 1848 Cancelar de Transilvania.
A fost inpotriva unificari Ungariei cu Transilvania si impreuna cu György Apponyi si Emil Dessewffy, ei cerand instanței de la Viena să învingă lupta de libertate maghiară. Dupa 1849 ca mrmbru al Partidului Conservator, a dorit schimbarea constitutiei din 1847.

Familia Kendeffy
Sau Cândea (în română) este o veche familie cnezială a Transilvaniei. Familia poartă titlul ereditar de conte de Malomvíz.
Cel mai vechi membru cunoscut al familiei cneziale din Râu de Mori este Nicolae Cândea, care a trăit în jurul anului 1300. Fiul său Mihail „dictus Kende Malomviz filius Nicolai dictus Kende de Malomviz" (Malomviz este versiunea maghiară a toponimului – Râu de Mori) a fost executat în anul 1356 din porunca lui Andrei Lackfy, voievod al Transilvaniei.

Farkas Bethlen (1639 – 30 decembrie 1679)
A fost un nobil maghiar din principatul Transilvaniei, avand functia de Cancelar din 1678 – 1679, fiu al lui Ferenc Bethlen, sa casatorit cu Borbála Ostrosith.
Studiile le-a facut Cluj, avandu-l apoi de educator pe Pál Keresztúri in instanta lui George II Rákóczi. In 1657, participa la campania Printului impotriva Regatului Polon. Anul urmator este trimis de Rákóczi la Viena pentru a organiza o alianta impotriva Imperiului Otoman.
Dupa moartea lui Rákóczi il sustine pe printul Ioan Kemény si Mihael I Apafi. Din 1664 este membru al Consiliului Regal. I-a parte la batalia de la Nagyszőlős, cand Ioan Kemény a fosy omorat.
Devine cancelar in 1678, in schimb la scurta vreme se stinge din viata.
Intemeietorul este József Boér, nascut la Graz pe 7 iulie 1728. Numele il schimba, luand al bunici sale baroneasa , Borbál Huszár.

József Huszár obtine pozitii inalte in sec. 18 in Transilvania, care era sub Imperiul Habzburgic. In 1730 se casatoreste cu Haller Borbala (Barbara), fica baronului George Haller, Cnsilier Regal, cu care are 4 copii: Sándor, József, Zsuzsanna si Krisztina. Moare pe 15 mai 1763

József Naláczi (Nalácvád, 1748 – Batiz, 1822 aprilie 27)
Baronul a fost membru al guvernului din Transilvania. Din 1755 isi face studiile la Nagyenyedi , apoi devine funcționar al mesei regale. Din 1788, ocupa functia de vice-presedinte de govern la Cluj-Napoca.

Contele Karatson Guido Louis Stephen Iosif (Pest, 1817 august 7 - Buzias , 1885 septembrie 15) Crăciunescu, un aromân cu nume maghiarizat, proprietarul domeniului de la Banloc, vizitat de compozitorul Franz Liszt.
Este cel mai in varsta fiu al Contelui Lajos Karátsonyi si al Contesei Starhemberg Alojzia. In 1878, pe 28 decembrie, primeste demnitatea de Conte al Imperiului Austriac, extinsă si in Ungaria în 1878, iar mai apoi va fi decorat cu Marea Cruce a Ordinului Cortinei de Fier.
Intre anii 1853-56 Karátsony construieste un Palat la Buda, care ramane in posesia familiei pana in 1938 cand va fi demolat. In 1866 a fost ales membru al Parlamentului. Din familie fac parte: Marija Marczibányi (1831-1876), Adrienne (1853-1878); sotul ei Contele Zichi, Melanie (1855-1894), sotul Contele Géza Zichi (1849-1924), Guidobaldina (1858-1876), Aladár Alfréd (1859-?), Jeno Guido Vilmos (1861-1933) si alti.

Ctitori si nobili armani din Banat

Veniti în nordul si nord-vestul Dunării încă în secolul al XVIII-lea, aromânii au jucat si un rol deosebit în viata bisericească ortodoxă din părtile Banatului. Erau oameni înstăriti (comercianti, mestesugari), cumpărau pământuri si, alături de români, de greci cu care de multe ori sunt confundati, ctitoresc biserici sau contribuie, cu cotă aparte, la edificarea lor, întretin financiar comunitătile ecleziastice, înzestrându-le cu icoane, clopote, odăjdii si cărti sfinte.
Istoricul Gheorghe Ciuhandu inventariază 26 de localităti arădene în care încă de la începutul secolului al XVIII-lea este semnalată prezenta unor comercianti „greci” (Sursa: Identitate si Alteritate).

In anul 1781, localitatea **Giulvăz** a devenit proprietatea lui **Naum şi Constantin Dadan,** cunoscuţi mai târziu, după ce au fost înnobilaţi, cu numele de **Dádány de Gyülvésy**. Erau de origine macedo-română iar Naum Dadan fusese general în armata imperială şi luptase împotriva turcilor.

Biserica „**Adormirea Maicii Domnului**” este un lăcaș de cult din Oravița (județul Caraș-Severin), construit între anii 1781-1784.
Înființarea acestei biserici este strâns legată de istoria orașului care în trecutul îndepărtat a fost sub stăpânire austro-ungară. Primele începuturi ale Oraviței sunt conjugate cu tendințele de dezvoltare a mineritului încă din vremea

romanilor, fiindcă subsolul Oraviței era bogat în aur și aramă. Minele de aramă au fost exploatate atât de turci cât și de austrieci. În anul 1717, după victoria prințului Eugen de Savoia, Banatul care din 1522 fusese ocupat de turci, în urma căderii Timișoarei, trece sub stăpânire austriacă. Împăratul Carol al VI-lea și mai târziu fiica sa Maria Terezia au dat privilegii care atrag mineri din toate provinciile Austriei în ținutul montanistic al cărui centru era Oravița. În perioada 1737-1739, în urma războiului cu turcii, prin pacea de la Belgrad, din 1739, Austria pierde Banatul Sârbesc și Banatul Craiovei. De groaza turcilor mulți dintre coloniștii aduși au fugit și intreprinderile industriale au stagnat și s-au dizolvat. Din nou vor fi aduși coloniști, de data aceasta din Oltenia și Muntenia. Existând o oarecare diversificare a muncii, standardul de viață a crescut simțindu-se nevoia unui comerț intens cu care se vor ocupa românii macedoneni care au emigrat în Oravița în 1760-1770. Indusrializarea zonei și creșterea numărului de locuitori, la determinat a face comerț aici, pe unul dintre acești coloniști, macedoneanul

Hagi Nicolae Dimitrie, din orașul Castoria, vine cu inițiativa de a construi această biserică în Oravița Montană.
Biserica se află în centrul Oraviței Montane, pe strada Simeon Mangiuca, nr. 9. Este așezată pe un teren deluros cu o vegetație bogată. Din curtea bisericii, dar mai ales din cimitirul ce se află mai sus de nivelul ei, se poate vedea panorama orașului din vale.
Construcția a început în anul 1781 și a fost finalizată în anul 1784, pe terenul donat de **Hagi Nicolae Dimitrie**. Pe lângă terenul donat, el contribuie cu cea mai mare sumă de bani pentru construire.

La început, un număr de 85 de de familii au donat suma de 2052 de florini. Au urmat alți donatori din zonă cu suma de 452 de florini. În anul 1784, biserica a fost sfințită și a primit hramul "Adormirea Maicii Domnului". Sfințirea bisericii a fost oficiată de episcopul de Caransebeș și Vârșeț, Vichente Popovici. Este construită din piatră și cărămidă. Acoperișul a fost din cupru din care o parte a fost înlocuită cu tablă zincată, în timpul celui de-al Doilea Război Mondial. Construcția este în formă de navă dreptunghiulară pe care se sprijină cupola bisericii. Pronaosul este despărțit de naos printr-un zid de piatră și cărămidă care susține cafasul (balconul unde cântă corul într-o biserică). Corpul principal are o lungime de 23 de metri și o lățime de 7 metri.

Altarul are formă semicirculară și este prevăzut cu două nișe: proscomidierul în stânga și diaconiconul în dreapta. În centrul Sfântului Altar, se află Sfânta Masă, în care se găsesc Sfintele Moaște (nu se știe ale cui sunt). În interiorul bisericii există un candelabru de alamă și cupru care cântărește 800 de kg. A fost donat de U.D.R. (Uzinele și Domeniile Reșița), în anul 1937. De asemenea pe părțile laterale sunt scaune, iar în mijloc sunt aranjate pe două rânduri. În anul 2000, scaunele vechi au fost înlocuite cu altele noi din lemn de stejar, executate de meșteri lemnari din Maramureș. În pronaos se află „o lespede dreptunghiulară, imitând marmura roșie, de dimensiunile unui mormânt, sub care probabil este înmormântat Hagi Nicolae Dimitrie. Lespedea însă nu are nici o inscripție”.

Icoana Maicii Domnului

Pentru pictura bisericii a fost adus renumitul pictor Arsenie Petrovici de la Biserica Albă (Serbia). Pictura a fost finalizată abia între anii 1828-1829, deoarece s-au făcut restaurări în timp. Pictorul Arsenie Petrovici a fost ajutat în munca sa de un pictor talentat, foarte tânăr din Oravița, în vârstă de doar 15 ani, pe nume Dimitrie Turcu. În anul 1936, pictura interioară din biserică a fost restaurată de Dr. Ioachim Miloia, arheolog și doctor în istoria artei al Academiei Belle Arte din Roma, care pe atunci era directorul muzeului din Timișoara.

La restaurarea picturilor a fost ajutat de profesorul de pictură Iuliu Podlipny. Catapeteasma care desparte altarul de naos este sculptată din lemn de tei, în stil rococo, într-un format baroc autentic. Autorul acestui iconostas a rămas necunoscut. În anul 1936, pictorul Ioachim Miloia restaurează icoanele din biserică și Eugen Spang poleiește cu aur sculpturile de lemn de pe iconostas și cele două tronuri: cel al Maicii Domnului și cel arhieresc. În anii 1988 și 1989, pictura bisericii a fost restaurată din nou de către pictorul autorizat Ion Neagoe din București ajutat de Viorel Țigu și Ion Bădilă din Timișoara.
În exterior, biserica este prevăzută cu ornamente florale, deasupra ușilor și ferestrelor, capiteluri la fiecare stâlp de susținere și scene cu caracter religios pictate pe tablă sau executate în mozaic.
Pe peretele din dreapta, sunt pictate două tablouri ce reprezintă: Mormântul gol al Maicii Domnului și celălalt pe Împărații Constantin și Elena. Pe peretele din spate este pictată Sfânta Treime.

Pe peretele din stânga sunt aceleași tablouri ca cele de pe peretele din dreapta, cu deosebirea că sunt realizate în mozaic cu sticlă de Murano. Pe acest perete se află și un medalion executat tot în mozaic cu sticlă de Murano reprezentând pe Maica Domnului. Pe același perete din stânga stă rezemată, lângă ușa de intrare a bărbaților în biserică, în partea stângă a acesteia, crucea ctitorului **Hagi, Nicolae, Dimitrie** a cărei inscripție grecească și cu litere grecești a fost descifrată și tradusă de Nicolae Iorga, la data de 28 august 1939, când a fost la Oravița. Biserica are un ceas de turlă de biserici, executat la Ulm (în Germania), care bate sferturile de oră, jumătățile de oră și orele.

În decursul anilor, exteriorul bisericii a fost renovat de mai multe ori. Ultima dată biserica a fost renovată în anul 1996 și zugrăvită în anul 2009.
Capela străjuiește cimitirul care se întinde pe dealul la poalele căruia este așezată biserica. Această capelă își are istoria ei; astfel în secolul al XIX-lea a fost cripta familiei Miletici, după cum indică inscripția de la intrare: ...ridicată de Gabriel Miletici spre aducere aminte de repausațiloru sei părinți și pentru următorii din familia sa, în anul 1865. Deasupra acestei inscripții apar numele fiicei lui Simeon, Cornneliu Corneanu născută Mangica (1871-1944) și al soțului ei, Dr. Petru Corneanu (1864-1954). În stânga ușii, sunt scrise numele mamei Sanfira Mileticiu (1785-1862), Anna, Antanea, consoarta lui Gabriel Mileticiu (1814-1850) și Natalia Mileticiu (1838-1843). În dreapta ușii apare numele tatălui,

anume Sretco Mileticiu (1776-1824). Nu este scris nicăieri numele lui Gabriel Miletici, despre care părintele paroh, Ion Găvădină, consideră că nu poate fi înmormântat decât aici.

În această capelă datorită scopului cu care a fost construită la început, și-au găsit locul de veci oameni de seamă ale căror nume sunt incluse în istoria bisericii și a orașului Oravița. Pe lângă cei amintiți, se numără și alții, chiar dacă nu au fost înmormântați la capelă, ci în cimitirul de alături, printre care: academicianul Simeon Mangiuca, pictorii Dimitrie Turcu și Nicolae Hașca, renumitul doctor, Fometescu, Sim. Sam. Moldovan, Alexandra, mătușa lui Andrei Șaguna. "Privind mausoleul familiei Miletici, te întrebi ce motive, orgolii l-au determinat pe Mangiuca să-și aleagă alt loc de veci?". Un caz excepțional este cel al ctitorului bisericii Hagi Nicole Dimitrevici, uneori Dumitrovici, cum se sârbizează numele, care s-a născut în anul 1730 și a decedat în anul 1802, așa cum se precizează cu chirilice în Protocolul din 26 ianuarie 1802: "Au repousat robu lui Dumnăzeu, Hagi Nicolae Dumitrovici, lăcuitori Oreviți care au viețuit 72 ani mai nainte fiind ispovăduit și cuminăcat și în bisărica muerească îngropat prin mină Petru Iorgovici parohu și prtoprez al Oreviți".

Cele consemnate de parohul Petru Iorgovici fac să dispară probabilitatea și să confirme că ctitorul a fost înmormântat în pronaosul bisericii, chiar dacă "lespedea dreptunghiulară imitând marmora roșie, de dimensiunea unui mormânt", despre care s-a amintit, nu are nicio inscripție. A fost înmormântat în interiorul bisericii, în parte muierească, așa cum și-a manifestat dorința testamentară, pentru "a fi călcat în picioare de toată lumea pentru păcatele cele multe".

Între ctitorii bisericii actuale din **Covăsânt**, edificată în 1779, este pomenită familia de aromâni **Caracioni,** care a suportat întreaga cărăusie a materialelor necesare pentru zidirea bisericii

Unul din ctitorii bisericii din **Minis**, Arad, construită în 1767, a fost aromânul **Trandafir Tanaczko (Tenetchi?),** un renumit negustor de vinuri.
Pana la sfarsitul secolului al XVIII-lea , slujbele religioase au fost savarsite intr-o biserica din lemn. Abia in anul 1767 a fost ridicata biserica din piatra, cu contributia materiala a bogatilor negustori aromani din aceste locuri. Iconostatsul bisericii cu hramul “Sfintii 40 de mucenici” a fost pictat intre anii 1773-1775 de catre vestitul pictor de origine aromana **Stefan Tenetchi**. O parte din icoanele vechiului iconostas se afla in pastrare la, Colectia de arta bisericeasca din Manastirea Arad- Gai”.

Ctitor **Andrei Iacobovici** era un comerciant aromân din **Hălmagiu**, om cu putere financiară si o puternică influentă printre enoriasi.
Biserica parohială din Hălmagiu, comuna Hălmagiu, județul Arad, a fost construită în secolul XVIII. Are hramul „Nașterea Maicii Domnului”.
Hălmagiu, străveche așezare românească, este situată într-o depresiune, la

extremitatea estică a actualului județ Arad. Cea mai veche atestare documentară este un hrisov de danie de la anul 1211, în care se amintește de „castru Halmagiu".
La 1359 este amintit primul voievod al românilor din Hălmagiu pe nume Bibarch, iar la 10 aprilie 1451, Iancu de Hunedoara confirmă pe voievodul Moga din Hălmagiu în drepturile sale de voievod al românilor din regiunile Căpâlna, Băița și Hălmagiu, teritorii întinse din județele Arad și Hunedoara. Cunoscut ca reședință voievodală, în Hălmagiu a existat și o viață religioasă intensă cu episcopi, protopopi și lăcașuri de cult proprii.
Cea mai veche biserică ortodoxă existentă azi în Hălmagiu, cu hramul „Adormirea Maicii Domnului", datează din secolul XIV, după cum atestă săpăturile arheologice efectuate între anii 1973-1975 de către Direcția Monumentelor Istorice București. Această biserică a fost luată de la ortodocși, cu toate bunurile ei, prin decret al împărătesei Maria Tereza și predată celor șapte persoane care trecuseră la Uniație, rămânând în folosința acestora până în anul 1948. Rămași fără biserică românii au fost nevoiți să-și construiască o altă biserică.

Biserica parohială cu hramul „Nașterea Maicii Domnului" a fost construită între anii 1755-1757 din piatră de râu cu mortar de var, prin strădania ctitorilor: **Andrei Iacobovici**, soția acestuia Maria, cneazul Ștefan Pârva împreună cu hălmăgenii și leștiorenii. Mormintele ctitorilor se află în interiorul bisericii (intrare bărbați stânga și naos sub fereastra de nord). Biserica este construită în stil baroc având dimensiunile de 31/12 m. Frumoasa pictură în frescă de pe pereți, cât și de pe tâmplă, a fost executată în anul 1768 de către zugravii Gheorghe și Radu Zugravu, după cum arată inscripția de la proscomidiar.
În anul 1867 biserica a suferit unele transformări: pereții au fost ridicați cu cca. 80 de cm. Ușile și ferestrele au fost mărite, iar prin distrugerea bolții a fost distrusă și pictura ce exista pe ea. Tot atunci s-a construit și un balcon deasupra pronaosului, afectându-se și o altă parte din pictură. În acestă situație, pentru a acoperi stricăciunile, s-a tencuit toată suprafața interioară, iar peste pictura originală de pe tâmplă s-a suprapus o altă pictură, în ulei, realizată de pictorul Ioan Demetrovici din Timișoara.
Inițial biserica a fost acoperită cu șindrilă, iar turnul cu tablă. În anul 1896, acoperișul din șindrilă a fost înlocuit cu tablă.
În anul 1967 s-a hotărât pictarea bisericii și cu această ocazie s-a descoperit existența unei picturi de valoare ce a fost acoperită cu mortar în anul 1867. Direcția Monumentelor Istorice în colaborare cu Departamentul Cultelor, a organizat scoaterea de sub tencuială a picturii, cu valoare aristică și culturală deosebită, pictorii fiind unii cu renume în epocă, mai ales Radu Zugravu (el și ucenicii săi pictând biserica din Gura Văii-Vâlcea, schitul Brădet-Argeș, schitul Cornet-Vâlcea și scene din viața Cuvioasei Filofteia de la Curtea de Argeș).
Cea mai reușită pictură a lui Gheorghe și Radu este Judecata de Apoi de pe peretele de apus al bisericii din Hălmagiu, după cum precizează profesorul V.Drăguț în lucrarea „Pictura românească în imagini" (București, 1976).
Scoaterea de sub tencuială, dar păstrarea urmelor de buceardare din pereți, a

fost executată de pictorul specialist Arutiun Avakian din București, în anul 1968. Tot atunci a fost demolat și balconul.
Între anii 1970-1971, au fost scoase în evidență formele vechilor ferestre și figuri de sfinți și cuvioși pictați între ferestre, care au fost de asemenea restaurate împreună cu pictura de pe tâmplă. Tot în această perioadă a fost pictată bolta bisericii în tempera și au fost completate spațiile libere care erau nepictate. Toate aceste lucrări au fost executate de pictorul restaurator Ieromonah Firmilian Gh. Ciobanu ajutat de pictorul Gheorghe Trășculescu, ambii din București.
Sfințirea bisericii a avut loc la 11 iulie 1971 de către episcopul Aradului, Ienopolei și Hălmagiului, Teoctist Arăpaș, viitorul patriarh al României, sub pastorația preotului Radu Bejan.

Armani remarcabili din Bihor

În secolul al XVIII-lea, în urma prigonirilor pornite de turcii musulmani împotriva populaţiei de origine creştină, românii din Grecia şi Macedonia au hotărât să treacă Balcanii şi să se stabilească la nord de Dunăre, în Ungaria, Polonia, Galiţia si in alte tari. Printre aceşti emigranţi, îi întâlnim atât pe acei negustori care practicau comerţul ambulant, cât şi pe cei grupaţi în aşa numitele „companii", capabile să poarte tratative la cel mai înalt nivel. O bună parte dintre aceştia au poposit şi în zona Bihorului. După alungarea turcilor în 1692 s-au stabilit la Oradea unde treptat au reuşit să pună pe picioare comerţul decăzut si au construit lacasuri ordodoxe de rugaciuni.

Biserica cu Luna, a fost construita in Oradea, initial de ctitori Püspöki Mihai şi Dimitrie Driva, iar mai apoi si cu ajutorul norodului armanesc şi românesc neunit în anul 1803. Catedrala este inchinata Adormiri Maicii Domnului, dar este numita astfel datorită unui mecanism unic în Europa, aflat pe turla bisericii, care are menirea de a pune în mișcare o sferă cu diametrul de 1 m, de forma lunii, vopsită jumătate în negru, jumătate în auriu. Această sferă se deplasează după mișcarea de rotație a Lunii în jurul Pământului și arată, prin rotirea sa, toate fazele Lunii.

Biserica Velența din Oradea, a fost ridicata cu ajutorul donatiilor care s-au făcut de către comunitatea macedo-română. O candelă ornată cu scena Răstignirii Domnului este, potrivit inscripţiei în limba greacă, dania „A lui Theodor Rusi, 1775", iar candelabrul mare cu doisprezece braţe lucrat în metal ornamentat a fost donat în 1781 de către Dimitrie Para şi familia sa. Chiar în curtea Catedralei au fost descoperite două morminte din secolul al XVIII-lea apartinând fraţilor **Mag**, comercianţi macedoromâni şi cel mai probabil binefăcători sau chiar ctitori ai lăcaşului. Biserica cu hramul Sfinții Arhangheli Mihail și Gavril din Oradea, este una dintre cele mai vechi așezări de cult, de religie ortodoxă din oraș. Această biserică a fost construită în perioada 1768-1779 în locul unei biserici de lemn. Lucrările la biserica au fost conduse de inginerul de origine austriacă Schultz. Biserica a fost refăcută în urma gravului incendiu din anul 1836, lucrările find finalizate în anul 1864 când se atașează și turnul ajungând la forma actuală.

Lăcașul bisericesc are un număr de 49 icoane și trei uși cu inscripții în limba greacă. Amvonul are nouă icoane de ierarhi. În biserică sunt expuse icoane pictate pe lemn și pânză din secolul al XVIII-lea extrem de valoroase.

Episcopul Efrem Veniamin al Oradiei, era confirmat prin diploma imperială din anul 1695. De neam macedo-român, acesta a păstorit la Oradea până în anul 1707, când, din cauza prozelitismului catolic susţinut de curtea imperială, precum şi a persecuţiilor suferite, a fost nevoit să părăsească Oradea, trecând în Muntenia şi de aici la Constantinopol. În Muntenia Episcopul Efrem a fost primit de Episcopul Râmnicului, Sfântul Ierarh Antim Ivireanul, căruia îi descrie persecuţiile la care este supus poporul şi Biserica Ortodoxă din Transilvania, mai ales din zona Bihorului.

Episcopul ortodox Petru Hristofor (1708-1712), cel care i-a urmat lui Efrem, a făcut parte, după spusele istoricului sibian Mircea Păcurariu, dintr-o familie de macedoromâni stabiliţi la Oradea.

Meletie Covaci (1707, Naousa, Macedonia Centrală - 11 aprilie 1775, Oradea) a fost un episcop român unit cu Roma. S-a născut la începutul sec. al XVIII-lea în localitatea Naousa (denumirea veche Nagusta) din Rumelia, probabil într-o familie macedoromână (aromână). După ce s-a refugiat la nord de Dunăre a fost hirotonit preot pe 29 iunie 1734 de către episcopul sârb al Aradului, Isaia Antonovici. În 1736 a trecut la unirea cu Roma și a activat ca preot și mai apoi ca protopop la Diosig, apoi protopop la Oradea, de unde a fost propus de preoți ca episcop. În vara anului 1748 papa Benedict al XIV-lea l-a numit pe Meletie Covaci episcop titular de Tegea și auxiliar și vicar al episcopului latin Paul Forgách, pentru parohiile unite. În 1756 episcopul Meletie a cerut împărătesei Maria Terezia, prin intermediul Consiliului Locotenenței înființarea de „școli populare” la Oradea, Beiuș și Vașcău. Împărăteasa a răspuns pozitiv la această cerere așa cum se poate vedea în șematismul Diecezei Latine de Oradea pe anul 1765, pag. 164. Episcopul Meletie Covaci s-a stins din viață în 11 data de aprilie 1775, în orașul de reședință, Oradea.

Zaharia Carcalechi (1784 sau 1787-1856), s-a nascut intr-o familie de comercianti Armani din Oradea. Dupa ce se stabileste la Buda, Zaharia se angajeaza la o tipografie. Beneficind de editura de presa a lui Emanuil gojdu, editeaza carti de teologie si filozofie in limba Romana. Mai apoi, paraseste capitala Ungariei si se stabileste la Bucuresti in 1837.

Alexandru Gavra (1797-1884) s-a născut şi el la Oradea. A fost cel mai probabil înrudit cu familia Gavrileştilor, macedoromâni, ai cărei reprezentanţi au susţinut material ridicarea Bisericii cu Lună. Alexandru a fost un învățat român, a activat timp de 55 de ani ca profesor de matematici și geografie și director al Preparandiei din Arad (1821 - 1877). A editat și adnotat o parte a cronicii lui Gheorghe Șincai și a publicat un lexicon de conversație (până la litera C), prima încercare de enciclopedie românească.

Sursa: Macedoromânii din Bihor. Oameni şi fapte
Gabriela Ananie

Nobili de origine Armana

ALEXANDER VON PETRINO (ALEXANDRU PETRINO)

Deputat în dieta provincială a Bucovinei, ministru la cabinetul din Viena, luptător pentru românitate.
”Provenind dintr-o veche familie de negustori aromâni stabiliţi în Moldova la sfârşitul secolului al XVIII-lea, baronul Alexandru Petrino s-a născut la 18 mai 1818 în Văşcăuţi pe Ceremuş, ca fiu al marelui negustor şi proprietar funciar Apostolo Ioan Petrino. Acesta a fost înnobilat, în 1836, cu titlul de baron al statelor austriece, pentru activitatea meritorie desfăşurată în domeniul agriculturii, meseriilor şi comerţului. Alexandru Petrino, după absolvirea Gimnaziului din capitala provinciei, a studiat o perioadă la Institutul Filozofic din Cernăuţi. În anul 1838, în urma decesului prematur al tatălui, a fost nevoit să-şi întrerupă studiile, dedicându-se administrării moşiilor familiei, pe care le-a sporit, în 1 855, prin cumpărarea moşiei Budineţ (districtul Storojineţ) de la Vasile Morţun. Făcând parte din rândul celor mai bogaţi moşieri din Bucovina, Alexandru Petrino a fost membru fondator al Asociaţiei pentru Cultura Ţării, al Societăţii pe Acţiuni "Căile Ferate Locale din Bucovina", al Institutului de Credit Funciar, sprijinind înfiinţarea Bibliotecii Ţării în Cernăuţi şi a Societăţii pentru Cultura şi Literatura Română în Bucovina. În plan politic, a fost un adept declarat al curentului federalist şi a propunerilor de reformare a imperiului în acest sens, făcute de noul guvern condus de Agenor Goluchowski, după prăbuşirea regimului neobsolutist, în 1859, ce au fost cuprinse în Constituţia imperială din octombrie 1860. Ca urmare, în aprilie 1 860, Alexandru Petrino a fost numit membru în Consiliul Imperial lărgit din Viena, unde a avut mai multe intervenţii pe tema necesităţii îmbunătăţirii situaţiei Bisericii Ortodoxe, a şcolii şi a administraţiei bucovinene, votând pentru propunerea majorităţii federaliste de reformare a imperiului pe baze federale. După instituirea camerei legislative a Bucovinei, a fost ales deputat în repetate rânduri”

FAMILIA **BARON MUSTATZA** (MUSTAȚĂ) VON SADGORA (SADAGURA)

Nicholas Mustatza (Nicolae Mustață), descendent al unei familii de aromani veniti din Grecia, proprietari de pamant in Bucovina a fost facut baron al Imperiului Habsburgic. Baronul a avut in stapanire regiunea Sadagura, de langa Cernauti, sute de hectare de teren arabil, precum si paduri. Familia s-a stabilit in Bucovina din cauza represaliilor Turcesti.

CASTELUL MUSTATZA - SADGURA (astazi nu mai exista - este o scoala)

Contributia armanilor la construirea bisericilor din Ardeal

Biserica de zid cu hramul "Buna Vestire", a grecilor Înălţarea sa a fost consecinţa conflictului confesional dintre ortodocşi şi greco-catolici care a avut ca obiect biserica din cartierul Lipoveni. După adjudecarea acesteia grecocatolicilor, ortodocşii, mulţi dintre ei negustori macedo-români, au folosit ca lăcaş de închinăciune o şură, abia după publicarea Edictului de Toleranţă (1781) fiind obţinut terenul pentru edificarea unei noi biserici. Construcţia va fi început, deci, prin 1782. La 19 aprilie 1783 Simon Zugravul data o icoană împărătească, marcând, poate, momentul final al lucrărilor. Ulterior, bisericii-sală cu absida altarului decroşată, semicirculară şi la interior şi la exterior, i-a fost adăugat turnul-clopotniţă, lucrările de extindere fiind probabil continuate şi cu înfrumuseţarea interiorului, unde a fost instalat un impresionant iconostas zugrăvit de echipa lui Simion Silaghi. Pictură murală biserica a avut doar în altar, databilă după jumătatea secolului al XIX-lea.

Biserica din Seini Maramures
Biserica sa construit din banii enoriasilor romani, dar mai mult prin contributia macedo-româncei Mariei Somlea si îndeosebi prin stãruinta preotului-cãrturar George Maniu, s-a reusit gãsirea unui loc potrivit pentru înãltarea unei biserici românesti monumentale în centrul Seiniului."

Familia nobiliara Stratimirovici

Unul dintre reprezentantii cei mai distinsi ai acestei familii a fost mitropolitul, filozoful, pedagogul, juristul si politiceanul **Stefan Stratimirović** (1757-1836), precum si a nepotului sau, generalul **Đorđe Stratimirović** (1822-1908). Toate generatiile acestei familii au avut oameni remarcabili, iar dupa parerea mea, Stratimirovicii acestia isi trag originea de la dinastia vlaho-bulgara a Sismanizilor, respectiv a Asanastilor.
Urmasii familiei, in cea de-a doua Migraratiune a popoarelor de rit ortodox, s-au refugiat din Hertegovina in regiunea de azi a Voievodinei, numita Bačka, obtinand de la Austrieci titlu nobiliar si mai multe proprietati.

Predecesorii lor **Bogici Vuckovici Stratimirovici**, cu fratii Ivan, Toma si Nikola au ridicat la Trebinje rascoala de la anul 1737, impotriva Turcilor.
La indemnul patriarhului **Arsenije Jovanović Šakabenta**, toti rasculatii din muntii Hertegovinei, au sarit in ajutorul Austriecilor, dupa care s-au stabilit in Backa, deoarece au obtinut de la Maria Tereza privilegii, iar Bogici titlul de nobil si mosia numita Kulpin.

Conform unor inregistrari, cei mai indepartati inaintasi ai Stratimirovićilor au fost cei din familia feudala **Balšići**. Despre aceasta marturiseste inregistrarea de la 1745: “Confirmarea nobiliara și de subvenții pentru mosia Kulpin, de pe 10 iulie”, a aceluiasi an, oferita lui “Bogić Vučković Stratimirović si fratilor sai...”.

Mitropolitul Stevan Stratimirović, s-a nascut la anul 1757, din tatal Jovan si mama Angelina, in Kulpin. Scoala o face mai intai in locul natal, iar apoi la Novi Sad, Segedin si Vac. Filozofia si dreptul studiaza la Pesta si Viena, iar bogoslovia si istoria o face cu arhimandritul Jovan Rajić.
Sub influenta mitropolitului Moise Putnik, Stratimirović se calugareste devenind foarte repede arhimandrit la manastirea Krušedol, iar din 1786 devine episcop la Buda, unde va ramane timp de 4 ani. La Soborul din anul 1790, de la Timisoara, desi cel mai tanar, dintre episcopi, este ales de mitropolit.
Fiind calificat pe plan diplomatic, reuseste sa primeasca increderea Austriecilor, iar cu ajutorul comerciantului de origine armana **Dimitrie Anastasijević Sabov** (1726-1803), intemeiaza primul Gimnaziul sarb de Karlovac la anul 1791, iar la anul 1794 si bogoslovia de la Karlovc si Stefaneum in 1797.
Dupa ce a inceput Prima rascoala a sarbilor sub Karađorđe, Stratimirović a facut tot posibilul ca pe acesta sal ajute, istorici cazand de comun acord ca mitropolitul a fost una dintre cele mai inteligente persoane si unul dintre cei mai buni consilieri politici ai timpului. Prin influentele sale a ajutat rascoala sarba ca Austriecii sa-i ajute pe rasculati si sa-i aprovizioneze cu arme, hrana si toate cele necesare.
A contribuit foarte mult si la dezvoltarea stintei, la editarea de carti bisericesti, introducand istoria in scoli ca materie obligatorie.
A trait 79 de ani, iar in fruntea mitropoliei de Karlovac a fost timp de 46 de ani.

Đorđe Stratimirović, s-a nascut la Novi Sad in 1822. Liceul il face la in orasul natal iar apoi inscrie scoala de cadeti la Titel. Dupa terminarea academiei militare, se angajeaza ca sublocotonent la Milano, Pavia si in alte localitati din Italia. La inceputul revolutiei din 1848 il intalnim la Novi Sad iar apoi la Sremski Karlovac, find ales de presedinte al Consiliului national sarb. Pana la venirea voievodului Stevan Šupljikac, s-a ocupat de toate necesitatile militare.
In istorie este cunoscut ca primul comandant al voluntarilor in lupta sarbilor contra maghiarilor de la anul 1848 din Sremski Karlovci. Dupa ce sarbi reusesc sa-i infranga pe unguri, pe 15 mai la Marea adunare nationala a fost proclamata Voievodina Sarbeasca.
Dupa inabusirea revolutiei Maghiare, Austrieci in 1849, desfinteaza Voievodina Sarbeasca si intocmesc o administrare militară interimară, care se va numi Voievodatul Sarb si Banatul de Timisoara.

Armanul **Mihailo Polit Desančić,** spunea despre Stratimirovi ca era “încrezător, imprevizibil, cumpatat și extrem de curajos”.
Dupa terminarea carierei militare, din 1859, Stratimirović, participa la mai multe misiuni diplomatice din Austria, Muntenegru, pe insula Corfu, in Epir, Serbia si Italia. Din 1877, se retrage la Viena, unde traieste pana la sfarsitul vieti.

Armani de prin Balcani

Đorđe Jovanović – Primul sculptor sarb si academic (Novi Sad, 21 ianuarie 1861- Beograd, 23 martie 1953), intemeitorul scoli de arta, din care mai tarziu se constituie Academia de arta. Cea mai importantă parte a muncii sale de creație sunt monumente publice și portrete: Monumentul eroilor din Kosovo, în Krusevac a prințului Milos, din Pozarevac, Joseph Pancic, Bones Taušanović, Vuk Karadzic, precum și multe monumente din Belgrad, Cimitirul Nou.
Đoka s-a nascut la Novi Sad, find cel mai tanar dintre cei 7 frati, din tatal Nikola si mama Jovanka. Gimnaziul il face la Karlovac, iar apoi la Pozarevac si Belgrad, iar din 1884, inscrie Academia de pictura la Viena. In anul urmator, trece la Munchen, pentru a continua studiile, unde o cunoaste pe nemtoaica Ema Viktoria, cu care se casatoreste avand doi copii.
In 1887, merge la Paris unde invata sculptura, absolvind in 1890, iar anul urmator se reantoarce in Serbia.

Familia Kiki, comercianti armani din Vlahoklisura. **Nikola P. Kiki**, s-a nascut in 1797 in Vlahoklisura iar in 1832 se muta la Belgrad, unde deschide o alimentara. Se ocupa si cu exportul de orez si tutun, in Romania si Rusia. La Odesa a avut o fabrica de tigarete, care a functionat pana la izbucnirea I Razboi Mondial.
Prima data a fost casatorit cu fica lui Duka Pešika, iar apoi cu fica lui HadžiĐorđe Petrović, comerciant din Bešenova in Srem.
Nikola D. Kiki, nascut in 1841, la Klisura. A donat mosia sa pentru construirea unui spital pentru sarmani.
Evgenija Kiki, a fost fica lui **Nikola Naumović** nascut la Kruševo. Nikola cu fratele sau Đorđe, au venit la Belgrad, unde au deschis un magazin in cartierul Dorćol (Zerk), iar mai pe urma alt magazin pe strada Hilandarska.
Editorii primului ziar sarbesc au fost fratii **Publije si Georgije Markides Puljo**.

Dimitrije Nikolajević Darvar , a fost un scriitor Maghiar, Miklós Döme Darvar, nascut la Zimony sau Klisura, a trait la Viena, unde se si stinge din viata la anul 1825.
A scris multe carti in limba greaca.

Luka (Gelovic-Gelu), Ćelović (Trebinje, 18 octom. 1854 - Belgrad, 15 aug. 1929), a fost comerciant si filantrop, unul dintre cei mai bogati oameni din Serbia. In 1872 paraseste Bosnia si se stabileste la Belgrad, la concetateanul sau arhimandritul Nićifor Dučić, invatand meserie in cunoscutul magazin, pe acea vreme, a lui Radosavljević si Ignjatijević.
Lupta voluntar impotriva Turcilor 1876-1878, iar dupa razboi, preia activitatea de comerciant si deschide propriul sau magazin, alimentar. Din acest simplu magazin, Luka pe parcursul timpului, reuseste sa intemeieze mai multe intreprinderi industriale, ajungand foarte bogat.
Ćelović, lasa aproape toata mostenirea sa Univerzitati din Belgrad

Nikola Spasić (Belgrad, 2 noem. 1838 - Corfu, 28 noem 1916), comerciant si

filantrop, presedinte al Bursei din Belgrad, presedinte al Banci de trafic si membru al Consiliului de Administratie al Banci Nationale a Regatului Sarb.
Nikola se tragea dintr-o familie de comercianti.
Ne avand urmasi, intreaga sa avere a fost folosita pentru construirea de spitale in Iz Belgrad, Ljubovije, Krupanj si Kumanovou, iar la Knjaževac un orfelinat.

Despre **Ilija M.Kolarac**, comerciant, sa spus ca poate face bani si din piatra seaca. Ilija a fost in primul rand un filantrop, care impreuna cu Miša Anastasijević, Luke Ćelović si Nikola Spasić, lasa statului Sarb si orasului Belgrad, cele mai frumoase cladiri.
De la înființarea fundatiei Kolarac, au fost respectate dorintele intemeietorului in intregime, astfel ca bunurile au fost folosite pentru dezvoltarea culturi, a artei si a educatiei poporului sarb.
Iija termina scoala elementara in localitatea natala, iar apoi incepe sa cumpere peste din Panciova de la pescari, pe care il vinde refugiatilor Sarbi. Mai tarziu, pleaca la Belgrad avand doar 30 de bani in buzunar, iar apoi la Varset lucreaza in comert. Acolo invata meseria si se reantoarce la Belgrad.
Sa ocupat cu comertul de alimente, cereale, animale, reusind in scurta vreme sa stranga o suma considerabila de bani.

Arhierei sarbi de origine vlaha-armana

Din anul 1766, de la desfintarea patriarhiei de **Ipek (Peci)** si pana la unirea patriarhiei Sarbesti la anul 1920, au fost hirotoniti mai multi arhierei, printre care si cativa de origine armana, pe care am reusit sa-i deslusesc din putinele date pe care am reusit sa le gasesc.

METODIJE II, mitropolit de Skoplje 1892-1896, nascut in Gjirokastra.

VLAHO, episcop de Prizren, pe la anul 1346. Este amintit in registrele proprietati Sfintei Fecioare din Htetovo. Se presupune ca a fost predecesorul episcopului Georgije (Markuša).

GEORGIJE (Markuš), episcop de Prizren 1333-1346.

GEORGIJE (Popović), mitropolit de Timisoara 1745-1757. S-a nascut pe la anul 1701, din tatal Miloš, preot si mama Efrosina in Stari Vlah. Nu a avut pregatire teologica, insa a fost considerat un foarte mare duhovnic. S-a calugarit la manastirea Dečani. Patriarhul Arsenije IV la hirotonit pe 3 august 1735 de mitropolit al Nisului. A murit pe 1 decembrie 1757 find inmormantat in biserica sarbeasca din Timisoara.

VENEDIKT (Kraljević), episcop in Dalmatia 1810-1823, nascut pe 15 ianuarie 1765 in apropiere de Salonic din tatal Hristodul si mama Alexandra. S-a calugarit in manastirea Sfanta Anastasia de langa Salonic. Dupa o vreme petrecuta la Bucuresti si Ianina, din 1806 este hirotonit mitropolit de Dabar, apoi de Prizren.

DIONISIJE (Popović), mitropolit de Pesta 1791-1828, nascut la anul 1750 in Kožane, langa Salonic. La Belgrad il inlocuieste pe mitropolitul Eeremia din 1784 sau 1785. Dupa cucerirea Belgradului de catre Turci, se refugiaza in Austria, la mitropolitul **Stefan (Stratimirović)**. Moare in 1828 si este inmormantat in biserica Soborniceasca din Sentandrei, Ungaria.

MELETIJE, mitropolit de Prizren 1854-1895, s-a nascut la Seres, iar scoala de bogoslovie o face la Halca. A fost decorat de catre statul Sarb cu medalia sfantul Sava de gradul I. Moare la anul 1895 si este inmormantat in biserica Sfantul Gheorghe.

PAJSIJE, mitropolit de Skoplje 1868-1892, s-a nascut in 1806 la Negus. Scoala o face in localitatea natala, iar apoi la Constantinopol si Halca. Moare pe 29 noiembrie 1892 la Skoplje, find inmormantat in biserica Sveti Spas.

Ioachim III Magnificul (30 ianuarie 1834 – 26 noiembrie 1912), a fost Patriarh de Constantinopol din 1878 pana in 1884 si din 1901 pana in 1912. Se naste la Constantinopol, din parinti Armani din Krusevo. Scoala o face la Viena, intre anii 1858-1861 a fost deacon, iar din 1864 episcop la Varna iar apoi din 1874 la Salonic.

Alti armani din Prima rascoala

Fratii **Petar si Predrag Novakovići-Čardaklija**, de origine din zona Gostivar. Aceasta familie a dat nastere la mai multi haiduci si eroi. Capitanul Petar Novaković, in Prima rascoala a sarbilor, a fost de partea lui Karadjordje, find trimis trimis in diverse misiuni diplomatice: in 1804 in Rusia, 1805 in Turcia si in 1807 in Valahia. Moare la Belgrad in 1808.

Vreta din Kolar, a fost un macedo-roman, s-a distins in armata din Smederevo, devenind apoi administratorul orasului.

Milutin Petrović, a fost fratele mai tanar al lui Hajduk Veljko, luptand impreuna din 1807, iar dupa 1813, pleaca in Austria si Rusia. Se intoarce in tara in 1805 si ia parte la rascoala Doua a sarbilor.

Paulj Matejić din Melnica, a fost un lider national de rebeliune din Mlava. S-a distins in lupta de la Deligrad din 1806, find considerat ca unul dintre cei mai mari eroi. Karađorđe il avanseaza in grad si il face voievod de Mlava la anul 1807. La inceputul rascoalei a fost sub comanda lui Petru Dobrnjak, apoi in 1803 se refugiaza in Austria. In tara se reantoarce in 1820.

Ilija Stošić, nascut la Žagubica a fost si el la inceput de rascoala sub comanda lui Petru Dobrnjak, ca mai tarziu sa ajunga voievod de Homolje. Deasemenea si el se refugiaza in Austria si Rusia in 1803. In Serbia se reantoarce in 1817.

Georgi Zografski

Georgi Zografski (1871-1945), pictor de origine armana, descendent din tribul lui Damian Janculov (1770 - 1830), din Tresonce, trib care sa ocupat cu arta picturi, a sculpturi, a gravuri, precum si cu constructii.
S-a nascut in satul Papradiste de langa Veles in 1871, din tatal Jacob si mama Kata, in familia Renzo-Zograf, care a dat nastere multor mesteri artisti. Inca de tanar il urmeaza pe tatal sau de la care invata meserie.
La varsta de doar 13 ani, este martor la uciderea multor membri ai familiei sale, de catre o grupa de Albanezi dintr-un sat din apropiere. Una dintre femei a fost rapita, iar casa lor arsa. Din aceasta cauza Jacob este nevoit sa plece din localitate si sa se stabileasca in orasul Veles in 1884. Aceste evenimente l-au afectat in mod tragic pe Georgi, el reconstruind-le ulterior in lucrarile sale.
In 1887, consulul Rus din Prizren, Ivan Yastrebov, vazand picturile sale, ii propune sa mearga in Rusia, sa invete arta picturi. Cu ajutorul verisorului sau Dime Andreev, care la acea vreme a construit biserica Sfantul Gheorghe din Prizren, pleaca la Moscova si Petrovgrad.
Dupa ce se intoarce din Rusia, in 1888, sta o vreme in Bulgaria, dupa care se reantoarce in Macedonia si lucreaza impreuna cu tatal sau in Macedonia, Bulgaria si Serbia pana la anul 1907.
La Sofia, Jacob si Giorgi isi infinteaza propriul atelier de pictura, facand fresce si decoratiuni de perete la familiile instarite de Macedonieni care locuiau in acest oras.
In 1894 Zografski se casatoreste cu Sava Mitsikov, cu care il va avea pe fiul sau Todor. Dupa patru ani sotia sa moare iar Zografski impreuna cu tatal sau Jacob, pleaca in Serbia. In 1903, se recasatoreste cu Rosa Vecinova din Veles, cu care va avea trei copii Jovan, Jordan si Danco. Pe parcursul acestei perioade, picteaza iconografia din bisericile Sfantul Nikola si biserica Inaltari Domnului din satul Mine, precum si manastirea Sfantul Dimitrie din Veles.
Dupa decesul tatalui sau, in 1907, Zografski pleaca la Niš, unde isi deschide propriul sau atelier. Acolo picteaza icoanele din biserica Arhanghelul Mihail din satul Balainat, Sfantul Ilija din Pecnivtsi, Catedrala Sfintii Apostoli din Turekovac si altele. În această perioadă, Zografski mai picteaza si portrete ale unor personalități celebre și politice din Serbia.
In istoria artelor plastice, Gjorgji Jakovov Zografski este listat la rangul lui Dimitar Andonov Papradishki , Kosta Vangelov , Gavril Atanasov Berovec si alti.
Multe din picturile sale, azi se gasesc in colectii particulare din Bulgaria.

Dimitrije Demeter

S-a nascut si a trait la Zagreb (1811-1872.), find poet, dramaturg, traducator si publicist, un Sterija Popovici al Croatiei.
Dimitrije provine dintr-o familie de comercianti de origine armaneasca. Liceul il termina la Zagreb in 1827, apoi studiaza filozofia la Graz (1827-1829), medicina la Viena (1829-1834) si Padova (1834-1836). In timp ce studiaza, sa ocupat si opera literara, dar dupa intoarcerea in tara, se alatura **miscari Ilirice**. La inceput

a lucrat ca medic, insa incepand din anul 1841, se ocupa doar cu literarura. În dramele sale a cautat sa fuzioneze traditia croata cu cea europeana. A folosit teme istorice si-a exprimat aspiratiile sale patriotice si a vorbit despre conditiile sociale actuale.
Dupa ani revolutionari 1848-1849, Demeter a contribuit foarte mult la dezvoltarea limbi Croate, devenind consilier al academiei Ilirice. A editat almanahul Iskra, Südslavische Zeitung, Danica, Monitorul Oficial si altele.
Se stinge din viata in 1872, find inmormantat la in cimitirul ortodox din Pantovčak. A scris nuvele, critică literară și de teatru, librete de operă, avand un rol foarte important in viata culturala a Zagrebului si a Croatiei in general.
Una dintre lucrarile sale cele mai insemnate este poemul "Grobničko polje", conceput la anul 1842, unde descrie luptele medievale, glorioase ale Croatilor impotriva navalitorii Tatari.

Dimitar Krstević – Diciu

A fost pictor iconograf, nascut in satul **Mijacilor**, Tresonce (1819-1872), reprezentant al scoli de arta din Debar.
Numele de familie l-a primit dupa tatal sau Krsti, care era deasemenea artist iconograf. S-a casatorit la anul 1839, a invatat meserie de la tatal sau inca din tinerete. Cu arta desenului s-a ocupat intreaga familie, fiul sau Avram, nepotul Krsto, pana in 1929, inca mai erau in viata urmasii sai Mirča Ilić si Serafim Milošević. Dealtfel, Mirča a pictat icoanele din bisericile Nićiforovo si Vrutko.
Dičo, find unul dintre cei mai cunoscuti iconografi ai sec. 19, a pictat icoanele din Kujevska Prečasta, Lazaropolje. Pe parcursul scurtei sale vieti, a pictat peste 2000 de icoane pentru bisericile ortodoxe de prin Macedonia, Serbia si Grecia. A lucrat in mod sistematic la toate iconostasele, o caracteristică a operei sale este faptul că a pictat icoanele pe un fundal neutru, în general, de aur, in felul acesta exprimand spiritualitatea sfinților.
A intocmit deasemenea si iconostasul biserici Sobornicesti din Vranje.

Cativa Armani remarcabili

Zoran Hristić (Belgrad, 30 iul. 1938), compozitor de muzica contemporana. La initiativa lui Dušan Radović din 1979, ajunge redactor, director si fondator al Studioului B-Concert. Din 1982 pana in '89, a fost principalul redactor muzical la Radio Belgrad, apoi la RTVB si RTS, in functia de redactor-șef al personalului editorial de Muzica pana in 1995. Este director artistic și selecționerul festivalului BEMUS- si Mokranjčevi dani. A excelat în domeniul scenaristic, film și muzică de teatru.

Inca din copilarie a inceput sa invete sa cante la pian, prima compozitie "Igra za klavir", a aparut in 1949. De la varsta de doar 15 ani a compus prima Toccata la pian, cu care a castigat concursul studentesc, dupa care s-a inscris la Conservatoriul din Milano, iar apoi la academia de Muzica de la Belgrad.

A compus lucrări solo și camerale, lucrări vocale și instrumentale, spectacole de balet, lucrări Radiofonice, muzică pentru teatru, film și televiziune.

A primit numeroase premii si distinctii.

Petre Prličko (Veles, 13 mart. 1907- Skoplje, 16 noiem. 1995), actor macedonian si iugoslav. A jucat in in mai bine de 500 de roluri la teatru si film.

A primit numeroase premii si distinctii.

Numele sau adevarat a fost Perica Aleksić. In 1923, paraseste scoala si se alatura unei trupe de actori calatori pe nume Mihajlo Lazić. Aici a inceput cu aprovizionarea si cu decorarea, iar mai apoi primeste si diverse roluri. Incurajat de succesul pe care l-a avut la public, intemeiaza propriul sau teatru.

In 1931, intemeiaza un alt teatru pe nume „Boem“, care va avea un rol important pe plan national. Devine Membru al teatrului National din Skoplje in 1939, iar din 1944, face parte din teatrul partizanilor „Kočo Racin“, care mai apoi devine teatru national al Macedoniei.
Sa distins si ca regizor de teatru.

A debutat cu filmul „Frosina“ (1952), apoi „Mandanata“, in rolul „Mis Ston“, pentru care va primi premiul „Zlatna arena“.

Mihailo Lađevac, (Belgrad 22 ian. 1976), facultatea o termina 1999. Din 2001 devine membru al teatrului National.
A jucat in filmele: 2007."Miloš Branković" , 2003. "011 Beograd" , 2009. TV Serialul "Kad na vrbi rodi grožđe", "Čuvari osmeha".

A obtinut mai multe premii si distinctii.

Kosta Abrašević (Ohrid, 29 mai 1879- Šabac, ian. 1898), a fost poet, nascut intr-o familie de comercianti. Scoala o face in localitatea natala iar apoi la Sabac.

Primele poezii le scrie la liceu, devine socialist, se ocupa si cu diverse traduceri din germana. Poeziile sale au fost traduse in rusa, maghiara, albaneza si romana.

A intemeiat societatea "Abrašević" in 1905 la Belgrad.

Milentije Popović (1913-1971), a luat parte la lupta de eliberare de ocupatia nazista in Razboiul II Mondial. In perioada intre anii 1967-1971 ocupa locul de presedinte al adunari Federale Iugoslave.

Este nascut in 1913 la Crna Trava, de langa Leskovc. Scoala elementara si liceul il face la Leskovac, iar in 1937 absolveaza facultatea de Tehnica din Belgrad.

Inca din 1933, devine membru al partidului Comunist Iugoslav, din 1941 se ocupa cu propaganda anti nazista, cu organizarea de actiuni armate si diversiuni.

Dupa razboi, din 1948, devine ministru de comert exterior al FNR Iugoslavia, din 1953 membru al consiliului executiv Federal, din 1958 presedinte al consiliului Federal de stiinta, general-maior in rezerva, precum si alte functii in partid.

Miodrag Popović (Popovi, Crna Trava, 16 oct. 1920-Belgrad, 2005), a fost istoric, eseist, poet, profesor la Univerzitatea din Belgrad. Devine membru de partid inca inainte de razboi. Scoala elementara si liceul o face la Belgrad (1939). Studiaza apoi medicina si filozofia. A fost secretar si membru al redactiei revistei „Mladost“ si ziarist la Radio Belgrad. Este arestat din 1949 pana in 1950. Din octombrie 1950 se angajeaza ca bibliotecar la facultatea de Filozofie, iar mai apoi ca asistent. Isi ia doctoratul in 1957 iar apoi devine profesor de catedra. S-a pensionat in 1980.

Ce-a mai insemnata carte a sa a fost “Istorija srpske književnosti” din 1968-1971.

Cativa Armani remarcabili – partea II

Avram Petronijević (Tekija, 2/13. sept. 1791- Tarigrad, 10/22 april. 1852), om de stat, presedinte al Guvernului in mai multe randuri si ministru de afaceri externe al cnezatului Sarb.

Scoala o face la Orsova in Romania. In 1817 se reantoarce si devine secretarul personal al cnezului Miloš Obrenović. A fost membru al deputatilor sarbi la Tarigrad, din 1821 pana in 1826, iar mai tarziu devine si trimis al sarbilor la Poarta Otomana.

La anul 1846 devine intreprinzator, deschizand prima fabtica de sticla in localitatea Belnici, doi ani mai tarziu exporta produsele in Turcia. In muzeul din Jagodina pot fi vazute produsele sale din sticla, care totodata sant cele mai vechi produse industriale sarbesti. Fabrica era cea mai veche din Balcan.

A fost poliglot cunoscand limba germana, greaca, romana, italiana, turca si franceza.

Impreuna cu Toma Perišić Vučić a organizat rascoala numita Miletina, impotriva apsolutismului lui Milos Obrenovic. La determinat pe cnez sa accepte o noua Constitutie, de la anul 1838. Pe vremea cnezului Aleksandru Karađorđević, din 1844 si pana la moarte, a ocupat functia de ministru de externe.

Se stinge din viata in 1852, find inmormantat in biserica Sfanta Parascheva din Istambul.

Familia Protići, sant de origine din Stara Srbija (Serbia Veche). Reprezentantul familiei protoiereul Antoniu, care in cea de-a doua jumatate a sec 18, a slujit ca preot la Požarevac si Rama mai bine de 13 ani. Preotul a avut doi fii, pe Jovan si Stevan, care inainte de anul 1804 s-au ocupat cu comertul la Požarevac.

Stevan Protić, ajunge in conflict cu cnezul Miloš si se considera ca a fost ucis si aruncat in Dunare.

Jovan Protić, vorbind mai multe limbi, greaca, turca si altele, ajunge membru al delegatiilor trimise la Petrovgrad si Tarigrad.

Fii sai ajung ofiteri in armata. Aleksandar Protić devine capitan, fratele sau Đorđe Protić, general-maior. Fica sa Jelena se casatoreste cu Svetozar Nenadović, fiul preotului Matej Nenadović.

Marko T. Leko (1853-1932), chimist, rextor, academic, presedinte la Crucea Rosie. S-a nascut la Belgrad din tatal Toma, comerciant si mama Aspazija nascuta Pešika. A terminat Politehnica la Zurich. Intors in tara se angajeaza profesor de chimie la cateva licee din Belgrad, iar apoi la academia Armatei si la

Marea scoala. Intre anii 1884-1920, a ocupat functia de director al institutului National de chimie din Belgrad.

A lucrat in domeniul de cercetari, primind mai multe premii si distinctii, atat in tara, cat si in strainatate, iar la anul 1892 devine membru de Onoare al academiei regale Sarbe.

Cu sotia sa Danica a avut 11 copii. Se stinge din viata in 1932 la Belgrad.